

VI. NEVELÉSTUDOMÁNYI ÉS SZAKMÓDSZERTANI KONFERENCIA

Vzdelávacia, výskumná a metodická konferencia

ŠTÚROVO, 2018. JANUÁR 14-15.

PROGRAM
TARTALMI ÖSSZEFOGLALÓK – ABSTRAKTY

International Research Institute s.r.o.
Komárno
2018

© International Research Institute s.r.o., 2018
Szerkesztette / Editor © Karlovitz János Tibor, 2018

VI. NEVELÉSTUDOMÁNYI ÉS SZAKMÓDSZERTANI KONFERENCIA (Vzdelávacie, výskumné a metodické konferencia)

Tudományos bizottság:

- Dr. Bardócz-Tódor András, dr. univ., Keresztény Pedagógus Társaság, Budapest, Magyarország
Dr. Csajbók-Twerefou Ildikó, Cs.C., University of Ghana, Legon, Accra, Ghana
Dr. Karlovitz János Tibor, Ph.D., International Research Institute s.r.o., Révkomárom, Szlovákia
Dr. Keszthelyi András, Ph.D., Óbudai Egyetem, Budapest, Magyarország
Dr. Molnár György, Ph.D., Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Budapest, Magyarország
Dr. Rehó Anna, Ph.D., Kárpátaljai Pedagógus Továbbképző Intézet, Ungvár, Ukrajna
Dr. Savovic Margit, Ph.D., Kragujevaci Egyetem Pedagógusképző Kara, Jagodina, Szerbia
Dr. Torgyik Judit, Ph.D., Kodolányi János Főiskola, Orosháza, Magyarország

A konferencia helyszíne:

Helyszín: Vadas Thermal Resort
Cím: Pri Vadaši 2, 943 01 Štúrovo, Szlovákia
GPS: 47.80015, 18.71988, 47°48'0"N, 18°43'11"E

Vydal: INTERNATIONAL RESEARCH INSTITUTE s.r.o.
Ul. Mieru 1383/4
945 01 Komárno
Slovakia

ISBN 978-80-89691-51-7

DOI: 10.18427/iri-2018-0050

Program

2018. január 14. (Vasárnap)

Regisztráció: 9.00-től folyamatosan az Ister-teremben
(II. emelet)

Ister terem (II. emelet): 9.20-10.40 – 1. szekció:
Szociálpedagógia
Levezető elnök: Horváth Zsófia Irén

Horváth Zsófia-Irén, Szentes Erzsébet: Romániai magyar középiskolás tanulók affektív és kognitív tanulási tényezőinek vizsgálata
Bézsényi Ákos: Roma és nem roma tanulók teljesítménye a Wechsler-féle gyermek-intelligenciateszten
Bálint Anita, Hódi Ágnes, Gál Anikó: A testvérek elhelyezése a magyar gyermekvédelmi rendszerben: jogszabály és gyakorlat
Asztalos Bernadett: Szociális munka és projektmenedzsment

Granum terem (I. emelet): 9.40-11.00 – 2. szekció:
Környezet-formálás
Levezető elnök: Géczi-Laskai Judit

Géczi-Laskai Judit: Motiválási eljárások, tevékenységösztönzés a művészetek/vizuális nevelésben
Siposné Tavaszi Virág: A tárgyak jelentősége a környezet formálásában
Kónya György: A környezeti attitűd összetevőinek vizsgálata
Molnár Mónika: A Freinet-pedagógia elméletben és gyakorlatban

Ister terem (II. emelet): 11.00-13.00 – 3. szekció:
Nyelvtanulás
Levezető elnök: Meggyesné Hosszu Tímea

Zsigmond Anikó: Popzenei szövegek felhasználása a német nyelvoktatásban
Kovács Gabriella: Nyelvtanítás és célnyelvi kultúra
Meggyesné Hosszu Tímea: Az idegennyelv-választás kérdése az enyhén értelmi fogyatékos tanulók körében
Drahota-Szabó Erzsébet: A frazeologizmusok explicit oktatása a kontrasztív frazeológia módszerével
Havadi-Nagy Marian: Intraorális szenzitivitás és orális sztereognózia: A szájérzékelés fejlődésének szerepe a logopédiai gyakorlatban; LingualBalance OTKM orofaciális taktilis-kineztiás myoterápia
Tóthné Aszalai Anett: A metaforakutatás módszere a dadogás megismerésében

Granum terem (I. emelet): 11.20-13.00 – 4. szekció:
Egészség-nevelés
Levezető elnök: Rucska Andrea

Karácsony Ilona: Az iskola-egészségügyi ellátás feladata az egészségre való felvilágosításban, nevelésben és a teljeskörű egészségfejlesztésben kezdetektől napjainkig
Miksztai-Réthey Brigitta, Egri Tímea: Kommunikációs helyzetek megsegítése gyermekek kórházi kommunikációjában
Sztojev-Angelov Ilona, Rucska Andrea, Kiss-Tóth Emőke: Oktatástól a gyakorlatokig, avagy kommunikáció az egészségügyben
Ferencz Kitti: Az iskolai egészségműveltség fejlesztésének lehetőségei a hazai és nemzetközi tapasztalatok szerint
Dinnyés Katalin Julianna: A férfiak és nők egészségeségei az életmódjuk tükrében

Ister terem (II. emelet): 13.20-14.40 – 5. szekció:
Pedagógusképzés
Levezető elnök: Harangus Katalin

Borsodi Csilla Noémi: Az eredményes tanári és tanulói együttműködés értelmezési keretei: Kutatás szakképzésben és gimnáziumban dolgozó pedagógusok és diákok körében
Harangus Katalin: Tanárképzős hallgatók algoritmikus gondolkodásának empirikus vizsgálata
Vatai Éva: A magyarázat, mint oktatási módszer és a felfedezettő matematika-tanítás
Czédliné Bárkányi Éva: Erősségek és gyengeségek a szegedi tanítóképzésben hallgatói felmérések tükrében

Granum terem (I. emelet): 13.20-14.40 – 6. szekció:
Média-használatra nevelés
Levezető elnök: Végh Veronika

Végh Veronika, Pusztafalvi Henriette: Az Edmodo által támogatott oktatás tapasztalatai
Gombás Judit: A videotrénings módszer bemutatása, alkalmazásának lehetőségei a pedagógusképzésben
Egri Tímea, Miksztai-Réthey Brigitta: A médiatudatosság felmérése figyelemhiányos hiperaktivitás zavarral élő tanulók körében
Tomori Tímea: Az információs műveltség fejlesztésének lehetséges útjai a közoktatásban

Ister terem (II. emelet): 15.00-16.20 – 7. szekció:
Közösség-fejlesztés
Levezető elnök: Gál Anikó

Dömötör Ildikó: A kisközösség, mint érték: a gyerekek bevonása a kistérségi települések közösségépítésébe
Szűcs Boglárka, Bálint Anita, Gál Anikó, Hódi Ágnes: Az intergenerációs tanulás hazai és nemzetközi megvalósulási formái
Ládonyi Zsuzsanna: „Hiába magyarok?” A nyugati diaszpóra első és második generációs stratégiái
Rácz Anita: A munkaszeretetre nevelés eszközei, avagy hogyan tegyük hatékonyabbá a munkatársakat?

Granum terem (I. emelet): 15.00-16.20 – 8. szekció:
Módszertanok
Levezető elnök: Cziberéné Nohel Gizella

Sárosi Tünde: A felkészítés és reflexió pedagógiai jelentősége az IKSZ programjában
Bartha Enikő, Barsi Anita, Biró Ferencné: „Ötlettár” az óvodai készségfejlesztő sorok tervezéséhez és vezetéséhez
Deákné Kecskés Mónika: Énekes iskolák Magyarországon: A „Mindennapos Éneklés” igénye
Cziberéné Nohel Gizella: A differenciálás vizsgálata a testnevelés oktatásában

Ister terem (II. emelet): 16.40-18.20 – 9. szekció:
Neveléstörténet I.
Levezető elnök: Szóró Ilona

Pornói Imre: A szociális pedagógia gyakorlata a gyermekvédelemben a századforduló dualista Magyarországon
Szóró Ilona: Fülöp Zsigmond – Egy tudós tanár kálváriája a 20. században
Olasz Lajos: A Diákkaptár Szövetség – egy elfeledett ifjúsági szervezet (1939-1949)
Fenyő Imre: Pedagógiai doktorok kettős szakmai kötődésű tudományos pályán
Nádudvari Gabriella: A szeretet eszméjének vizsgálata Ernst Moritz Arndt Töredékek az ember képzéséről (Fragmente über Menschenbildung) c. pedagógiai témájú művében

2018. január 15. (Hétfő)

Ister terem (II. emelet): 10.00 – 11.20 – 10. szekció:

Sport és egészség

Levezető elnök: Karlovitz János Tibor

Bóné Veronika, Hegedüs Réka: A biztonság dimenziói és a pályaválasztás – a Szülés-születés longitudinális kutatásának vonatkozó eredményei
Katona Zsolt: Attitűdvizsgálatok az elsősegélynyújtás és az alapszintű újraélesztés iskolai oktatásában
Simon István Ágoston, Herpainé Lakó Judit, Simonné Kajtár Gabriella: Az outdoor tevékenységek jelentősége az óvodáskorú gyermekek testi nevelésében
Bartha Zsolt, Bartha Enikő: Az oktatók és tanárok sportszakmai továbbképzése a felsőoktatásban: A modern sportágak jelene és jövője

Granum terem (I. emelet): 10.00 – 11.20 – 11. szekció:

Művészeti nevelés

Levezető elnök: Torgyik Judit

Bencéné Fekete Andrea: A kreativitás fejlesztése a padlóképekkel történő szövegfeldolgozással
Tiszai Luca: „Mondd el azt is, amit nem illik!” Érzékenyítő programok kiértékelése rajzokkal
Eged Alice: Elkötelezettség és eloldódás – Arthur Koestler olvasószeminárium a felsőoktatásban
Torgyik Judit: Vélemények a múzeumpedagógiáról

Ister terem (II. emelet): 11.40 – 12.40 – 12. szekció:
Környezeti nevelés
Levezető elnök: Halbritter András Albert

Halbritter András Albert, Szunyogh László, Balogh István: Napóra és társai: Környezeti és vizuális nevelés az iskolaudvaron
Revákné Markóczi Ibolya: Az energiatudatosságra vonatkozó attitűdelemek vizsgálata tantervekben és tankönyvekben
Jász Erzsébet, Tóth Tamás, Teperics Károly: Az energiatudatosságra nevelés megjelenése a földrajz tankönyvekben

Granum terem (I. emelet): 11.40 – 12.40 – 13. szekció:
Nyelvi nevelés
Levezető elnök: Bácsi János

Bácsi János: Látványos szintaxis
Zs. Sejtes Györgyi: Szövegről szövegre tanárjelölteknek kognitív, funkcionális, pragmatikai keretben
Horváth Péter László: Könnyen értelmezhető szöveg készítésének szabályrendszere

Ister terem (II. emelet): 13.00 – 14.20 – 14. szekció:
Projekt-pedagógiák
Levezető elnök: Sárvári Tünde

Sárvári Tünde: Idegennyelvtanár-képzésről másképp – projekt-tapasztalatok
Tóth-Kocsis Csilla: Neveljünk! Fejlesszünk! Drámázzunk!
Kázmér Klára: A dunaszerdahelyi magyar gimnazisták szövegértési képességei
Debreczeni Zsuzsanna: Merre tart(hat) a magyar kollégiumi rendszer?

Granum terem (I. emelet): 13.00 – 14.20 – 15. szekció:
Zenei nevelés
Levezető elnök: Kelemen Judit

Sz. Fodor Adrienne: A kóruséneklés és az egészségi állapot kapcsolata
Szűcs Tímea: A zenetanulás aspektusai Kelet-Magyarországon
Szabó Adrienn: A magyarországi zeneelmélettanár-képzés zeneelmélet tankönyvei a német és a magyar összhangzattan-oktatás kapcsolatának szempontjából
Kelemen Judit: „Átvitt értelemben...” – a zenetanulás transzferhatásai

Ister terem (II. emelet): 14.40 – 16.20 – 16. szekció:
Felnőttoktatás és felsőoktatás
Levezető elnök: Fúzi Beatrix

Farkas Julianna: A japán felsőoktatási rendszer vizsgálata
Fúzi Beatrix, Jármai Erzsébet Mária, Végh Ágnes: A gazdasági felsőoktatás tanításmódszertani kihívásai oktatói szemmel
Nagy Tamás: A Műszaki Képzési Terület Képzési és Kimeneti Követelményeinek (KKK, 18/2016 EMMI rendelet) vizsgálata szövegbányászati módszerekkel
Sándor József: A tanítóképzés belső gyakorlatainak megújítása
Petzné Tóth Szilvia: Reflektív szemináriumok megvalósulásának lehetőségei a Matematika tantárgypedagógia tantárgy keretein belül

Granum terem (I. emelet): 14.40 – 16.00 – 17. szekció:
Neveléstörténet II.
Levezető elnök: Vincze Tamás

Vincze Tamás: „Hibrid” iskolák az 1870-es, 1880-as évek magyar iskolarendszerében
Csoóri Zsófia (Chovriy Sofiya): Az elemi iskolai tanítóképzés Kárpátalján a dualizmus korában
Kmeczkó Szilárd: A tudománytörténet jeles epizódjai, mint formálódó események
Mikonya György: A valláspedagógia formálódásának körvonalai

Ister terem (II. emelet): 16.40 – 17.40 – 18. szekció:
Kutatások
Levezető elnök: Laki Ildikó

Kispálné Horváth Mária: Nem formális tanulási motivációk vizsgálata felnőtteknél
Laki Ildikó: A hátrányos helyzetű felnőtt társadalmi csoportok képzésének lehetőségei
Makrai Kata: Szexuális nevelés, mint rejtett tantervi elem

Granum terem (I. emelet): 16.20 – 17.40 – 19. szekció:
IKT
Levezető elnök: Molnár György

Molnár György: A saját eszközhasználattal támogatott digitális módszertani megújítás lehetőségei és tanulás szervezési megoldásai a felsőoktatásban
Herzog Csilla, Racsko Réka: Digitális átállás a pedagógusok szemével egy kvalitatív kutatás tükrében
Czeglédi László: A digitális pedagógia könyvtárpedagógiai kérdései
Lengyelne Molnár Tünde, Racsko Réka: A hazai online pedagógus továbbképzési rendszer koncepciója

Tartalmi összefoglalók

Szociális munka és projektmenedzsment

Asztalos Bernadett

**Semmelweis Egyetem Egészségügyi Közszolgálati Kar Mentálhigiéné Intézet,
Budapest
asztalos.bernadett@public.semmelweis-univ.hu**

„Ha gyorsan akarsz menni, menj egyedül! Ha messzire akarsz jutni, menj együtt
másokkal!”
/afrikai közmondás/

A segítő szakmáknak, melyek direkt módon a másik ember megsegítéséért, fejlődéséért, testi és lelki egészségéért tesznek, mindig nagy kihívást jelent lépést tartani az aktuális kihívásokkal. Egy segítő szakembernek, így például egy szociális munkásnak is, ma már nemcsak a szociális munka elméletével, a non-direktív és a direktív segítői eszköztárral, a szakma jogi hátterével, az adott terület protokolljaival és az etikai állásfoglalásokkal kell tisztában lenni. Egyre több olyan tudással is fel kell vértéznie magát, ami nem annyira lexikális, sokkal inkább készségről, szemléletről, gondolkodási módokról szól. Ez rendkívül nagy lelki és kognitív kihívást jelent, mert a szabályszerű és kötött működés mellett nagy rugalmasságot és kreativitást is megkövetel, mely növeli a kiégés kockázatát.

A szakembereket úgy tudjuk segíteni, a hivatásukban erősíteni és megtartani, a kiégésük ellen tenni, ha a képzések és továbbképzések érzékenyen reagálnak a fent említett kihívásokra, ha oktatók-kutatók igyekezünk a mindennapokat megsegítő, praktikus eszköztárat adni. Az egyik ilyen nagy lehetőség a projektmenedzsmentben rejlik, már maga a projekt gondolkodás is nagyban tehermentesítheti a szociális munkásokat. Azonban milyen lenne a szociális munkás szakmának legmegfelelőbb projektmenedzsment? Mi integrálható a for-profit világban magas szinten művelt projektmenedzsmentből? Mi az, ami esetleg a nonprofit, mentálhigiéné projektmenedzsmentből áttemelhető a szociális szférába? Lehet-e beszélni különböző projektmenedzsmentekről? Mit hasznosíthat valóban a szociális munkás mindezekből a mindennapjaiban, mivel tehermentesítheti azokat? S eljutottunk olyan izgalmas kérdésekig is, mint például: Mit tekinthető eredményességnek és hogyan határozhatjuk meg azt, egy szociális munkás által tervezett projektben? Mi a fontosabb: az ember, a projektben szereplők lelki egészsége vagy a számszerűsíthető, akár forintosítható eredmény? Milyen egy valódi team és hogyan lehet létrehozni?

Ezekre a kérdésekre keressük évek óta a választ a Semmelweis Egyetemen a Szociális Munka Mester Képzés és a Mentálhigiéné Szakirányú Továbbképzés hallgatóival, oktatóival. A képzéseink évei alatt (a mentálhigiéné képzés 30 éves, a szociális munkás mester képzés 15 éves) több, mint 900 projekt született, melynek eredményeit –akár a sikereket, akár a kudarcok által felvetett kérdéseket tekintve- igyekezünk újra és újra visszacsatolni az elméleti és módszertani kérdésekhez. Az eddigi eredményeinkről szeretnék beszámolni, még inkább kitérve a kört, és interdiszciplináris együtt gondolkodásra hívni az érdeklődőket.

Látványos szintaxis

Bácsi János

**SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános és Alapfokú Művészeti Iskolája, Napközi
Otthonos Óvodája, Szeged
bacs@jgypk.szte.hu**

A közoktatásban a mondatok elemzése a nehéz nyelvtani problémák közé tartozik. Különösen nehéz ez a feladat akkor, ha a strukturalista nyelvelírás-elmélet alapján végezzük, hiszen így a mondat szerkezetéből annyit látnak a tanulók, hogy egy kifejezés bizonyos szavait két vonallal, vagy egy vonallal, vagy hullámos vonallal kell aláhúzni, néhányat pedig pöttyöznünk. Esetleg ezek között felrajzoljuk a kapcsolatot, ám az ágrajzok a mondat grammatikai szerkezetéről nem sokat mutatnak meg, hiszen még a szórendet sem tudják visszaadni. Jobb a generatív nyelvelírás-elmélet alapján készített grammatikai szerkezet, hiszen ez már visszaadja az adott mondat szórendjét, de a mondat tényleges jelentéséről nem árul el túl sokat, pedig operál olyan fogalmakkal, mint fókusz, topik, kvantor stb. Frege a nyelvészeknek még a XIX. század végén megfogalmazta azt a kihívást, hogy egy mondat jelentését ki kell tudni számolni a mondatot alkotó szavak és a kapcsolódási szabályok jelentéséből (kompozicionalitás elve). Ennek a kihívásnak az eddig említett két nyelvelírás elmélet szintaxisával nem tudott eleget tenni. Ám az 1960-as években Montague sikeres kísérletet tett rá, újtára indítva ezzel a formális szemantikát (modelleméleti szemantika), és a kategoriális grammatikát. Nyelvelírás-elméletének érdekessége, hogy először születik meg a szemantikaelmélet (lehetséges világok elmélete), majd csak később ehhez a szintaxiselmélet, a kategoriális grammatika. Szemantikaelméletének az a lényege, hogy egy frázis minden szavát lehet halmazként ábrázolni, vagy a halmazok közötti relációként. Ha pedig alkalmazok egy szintaktikai szabályt, akkor azonnal meg tudom mutatni halmazokkal a hozzá rendelt szemantikai interpretációt. Montague grammatikája összesen két alapkategóriával dolgozik: 1. *t* (true) kategória (egy mondat vagy egy frázis szemantikai interpretációja), vagyis egy mondat jelentését az adja meg, hogy az adott modellben vagy világban igaz vagy hamis a mondat. 2. *e* kategória, amelynek az a szemantikai interpretációja, hogy *e* eleme az adott modellnek, vagy világnak. Az összes többi kategóriát ebből a két elemből lehet levezetni (legyen az bármilyen szófaj), és valamilyen halmazként, vagy a halmazok közötti relációként tudjuk értelmezni. Előadásomban arra mutatok példákat, hogyan lehet egy-egy mondatot úgy „elemezni”, hogy minden szintaktikai szabályhoz azonnal megadom halmazokkal ábrázolva a kifejezés jelentésének változásait. Vallom, ha ezzel az elmélettel a gyakorlatban megismertetjük a tanulóinkat, jelentősen fejlődni fog szövegértésük, választ kapnak arra az eddig megválaszolatlan kérdésre, hogy miért is tanulunk grammatikát, hogy mi haszna lehet annak, ha tudnak mondatot elemezni.

A testvérek elhelyezése a magyar gyermekvédelmi rendszerben: jogszabály és gyakorlat

Bálint Anita, Hódi Ágnes, Gál Anikó

SZTE JGYPK TÓKI, Szeged

anita.drszp@gmail.com, agnes.hodi@edu.u-szeged.hu, ganiko@jgypk.szte.hu

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény szerint biztosítani kell a gyermekvédelmi szakellátásba került testvérek együttes elhelyezését. Ellenben a szakellátásba került testvéreket nemegyszer elszakítják egymástól (AJB, 3005/2010). A testvérek együttes elhelyezése a gyermekek optimális fejlődése szempontjából kulcsfontosságú, azonban erről a gyakorlatról kevés adat és vizsgálati eredmény áll rendelkezésünkre. Kulcsár 2003-ban végzett kutatást a testvérek elhelyezési gyakorlatáról a Fővárosi Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatnál. Eredményei szerint a szakellátásban regisztrált 2223 gyermek közül 951 kiskorú testvér, és a nem együtt elhelyezett testvérek aránya pedig az összellátottak több mint 12%-a. A testvérek külön történő elhelyezésének okaiként az intézményi férőhely hiányát, a gyermekek életkorát, speciális nevelési igényét és a testvérek bekerülését követő eltérő földrajzi elhelyezkedését azonosította (Kulcsár, 2003). Ugyanebben a témában indult átfogó ombudsmani vizsgálat az NNSZ Magyarországi Egyesületének jelzése alapján a 2007/2008-as évre vonatkozóan az ország valamennyi területi gyermekvédelmi szakszolgálatánál és gyámhivatalánál (AJB 3005/2010.). Az eredmények Kulcsár adataival összezsengenek, a szakellátásba került testvérek együttes elhelyezése nem minden esetben volt biztosított. Kutatásunk célja a Csongrád Megyei Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat testvér-elhelyezés gyakorlatának vizsgálata a 2016 és 2017 között regisztrált gyermekek körében. Az ideiglenes hatályú elhelyezési határozatok dokumentumelemzése alapján megállapítottuk, hogy a rendszerbe került 191 gyermek közül 63 kiskorú testvér. A testvérek 79,2%-át együtt, nevelőszülői hálózatban, 12,5%-át együtt, lakásotthonban, 8,3%-át egymástól külön helyezték el (ez az összellátottak 5,3%-a). Az elszakítás az életkorokra, a nevelőszülői hálózat befogadóképességére, valamint a sajátos nevelési igényből fakadó okokra vezethető vissza. Adataink szerint a régióban az együttes elhelyezés aránya magas, azonban azt is megmutatják, hogy a testvérek elhelyezésének gyakorlata továbbra sem teljes mértékben a jogszabályok szerint valósul meg. További cél, hogy háttérváltozók bevonásával árnyaljuk az elhelyezési gyakorlatról kapott eredményeinket, amelyek alapul szolgálhatnak a gyermekvédelmi rendszer megújításához szükséges szempontok gyarapításához, azok újragondolásához.

„Ötlettár” az óvodai készségfejlesztő sorok tervezéséhez és vezetéséhez

Bartha Enikő, Barsi Anita, Biró Ferencné

**Apor Vilmos Katolikus Főiskola Kéz a kézben Gyakorló Óvoda, Vác
bartha.eniko@avkf.hu, anitabarsi77@gmail.com, andika64@gmail.com**

Előadásunkban egy igen izgalmas területet szeretnénk bemutatni megalapozott módszertani szempontok alapján. Munkánk során további célunk egy olyan szakmódszertani gyűjtemény összeállítása, amely az elméleti szempontok részletes bemutatása mellett igen sok gyakorlati megoldást ad az óvodapedagógus hallgatóknak illetve ötleteket a már dolgozó óvodapedagógusoknak, a napi munkájuk eredményesebbé tételéhez. Ilyen jellegű munka különös tekintettel az elméleti szempontok kiemelésével, valamint a gyakorlatok részletes bemutatásával hiányzik a jelenlegi óvodai testnevelés szakirodalmából.

Sok-sok éves szakmódszertani és mentortanári tapasztalatunk alapján úgy gondoljuk, hogy a készségfejlesztés egy igen fontos területe a testnevelésnek. A készségfejlesztő sorok vagy a köztudatban használt – „akadálypályák” a testnevelés foglalkozások fő részét képezik, a már korábban megismert fő részek elemeire épülve.

Tanulmányunkban a fejlesztő sorok legfontosabb szempontjaira világítunk rá, amelyeket figyelembe kell venni a tervezésnél, illetve amelyek a jó megvalósítás alappilléreit adják.

Célunk a legfontosabb tervezési és vezetési szempontok részletes magyarázata mellett konkrét gyakorlatsorok bemutatása is, valamint azon módszertani sajátosságok és ötletek hozzárendelése az egész tervezési és vezetési folyamathoz, amelyeken az adott készségfejlesztő sor sikeressége áll vagy bukik. Sematikus ábrák és gazdag képanyag fogja segíteni az egész oktatási folyamat egyes lépcsőinek megértését. Mindezt tesszük a legegyszerűbb- minden óvodában megtalálható- eszközök használatának sokrétű, kreatív és esetenként nem szokványos használatán keresztül. Mindezt azzal a céllal, hogy egy régi tartalmat új szemléletbe ágyazva mutassunk be, a munkájukat színesíteni kívánó kollégák számára – hogy ezzel a plusz „ötlettárral” sikeresen valósíthassák meg az óvodáskorú gyermekek mozgásfejlesztését.

Az oktatók és tanárok sportszakmai továbbképzése a felsőoktatásban: A modern sportágak jelene és jövője

Bartha Zsolt

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Budapest
bartha@eik.bme.hu

Bartha Enikő

Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác
bartha.eniko@avkf.hu

Előadásunkban arra szeretnénk rávilágítani, hogy milyen fontos szerepe van az oktatók, testnevelő tanárok és edzők továbbképzésének, a mai állandóan változó felsőoktatás világában. A testnevelési képzések modernizálása mellett, óriási változáson ment keresztül az egyetemi szabadidősport is. A testnevelés órákra bekerülnek a korszerű eszközök, új tematikák, de a szabadidősport változása sokszor követhetetlen. Megjelennek az extrém sportok, a zenés-táncos foglalkozások, vízi sportok, labdajátékok valamint a sport- és egészségnapok. A változásokkal lépést tartani csak állandó továbbképzéssel, tanulással és önfejlesztéssel lehet.

Jelenleg a felsőoktatásból hiányzik egy átfogó, újító szemléletnek megfelelő szakirányú továbbképzés. A Magyar Egyetemi - Főiskolai Sportszövetség Sportszakmai és Képzésfejlesztési Bizottsága összefogva a Testnevelési Egyetemmel és a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Testnevelés Tanszékével elsőként elindított egy hiánypótló szakirányú továbbképzést – néhány sportágban. Ezen szakképzés tapasztalataiból kiindulva fel lehet építeni a későbbi felsőoktatási oktatók továbbképzési rendszerét különböző képzési területeken (extrém-, labdás-, zenés-táncos-, vízi sportok). Az aktuális továbbképzés főbb ismeretei és kompetenciái:

- gerinctréning, fitball, deepwork, pilates, kötélugrás, B33 kosárlabda mozgásanyaga
- az adott sportágak szakszerű oktatására vonatkozó elméleti és gyakorlati anyag elsajátítása
- korszerű edzéselméleti tudás átadása
- az egyes sportágakhoz kapcsolódó tipikus sérülés veszélyek felismerése illetve ezek megelőzésére szolgáló prevenciók módszerei
- motivációs technikák

A jelenlegi rendszer számos problémával küzd: nincs akkreditált képzés, önálló tanulásra kevés lehetőség van, a sportági szakszövetségekkel kevés a megfelelő együttműködés. A fejlesztésnek egyaránt célja az adott sport témájával eddig ritkán vagy egyáltalán nem foglalkozó oktatók, tanárok megszólítása, és egy olyan „járható út” kialakítása, amivel az intézmények minél nagyobb számban és minél rendszeresebben támogathatják oktatóikat a továbbképzéseken történő részvételre.

A továbbképzési rendszer első szakaszának bemutatása mellett, további célunk a képzésben résztvevő tanárok elégedettségét vizsgálni, melynek eredményei előadásunk részét képezik.

Az egyetemi sport szempontjából a testnevelés és a szabadidősport kiemelt terület, hiszen a hallgatók itt nagyon nagy létszámmal vehetnek/vesznek részt. Kiemelt feladat a hallgatók sportszeretetének további növelése valamint a rendszeres sportolási lehetőség biztosítása egy biztonságos sokféle lehetőséget felkínáló és inspiráló környezetben.

A kreativitás fejlesztése a padlóképekkel történő szövegfeldolgozással

Bencéné Fekete Andrea

**Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar, Kaposvár
fekete.andrea@ke.hu**

A gyermekek képzeletvilága nem ismer határokat. Az elefánt lehet lila, képes pillanatok alatt kis utasát elrepíteni a világ végére. A kreativitás az egyén, a szellem szabadsága: nem kialakítani kell a gyermekben, hanem hagyni szabadon szárnyalni, teret kell biztosítani a kibontakoztatáshoz. A kreativitás olyan gondolkodásmód, mely során a problémákat nem rutinszerűen oldja meg az ember, hanem a korai ismeretekre alapozva, az élményeket felhasználva új utak feltárására kerül sor. A kreativitás azonban többet jelent, mint egy gondolkodásmód, ezért születésünktől fogva folyamatosan fejleszthető. Az iskola a gyerekek szabad alkotásának folyamatosan korlátokat szab, pedig a mesék, a történetek nem hagyományos módon történő feldolgozása a tananyag elsajátítása mellett kiváló lehetőséget biztosíthatna a gyermeki kreativitás kibontakoztatására. A tanuláshoz fűződő pozitív emocionális élmények ösztönzően hatnak a gyerekek tanulási kedvére. Az iskolai környezetben kell szabad teret biztosítani a gyerekek számára, hogy öntevékenyen vegyenek részt az ismeretszerzés folyamatában.

A Kett-módszer értelemorientált pedagógia, amely nem bizonyos területeket akar fejleszteni, hanem olyan élményteret hoz létre, amelyekben a gyermek tapasztalatimpulzusokkal találkozhatnak, amelyek egzisztenciális gazdagodást eredményeznek. A gyermek önálló tevékenységével kreatívan kapcsolódhat be egy élményekkel teli világba. A módszer segítségével a tanulók kreativitása fejleszthető. Az önálló tevékenység, az alkotás öröme élményt nyújt, szabad teret biztosít a gyermeki fantáziának, önálló alkotásnak. A Kett-módszer lehetővé teszi, hogy az igaz történetek, a mesék feldolgozása során a gyerekek a hallottakat elképzeljék, majd ezt követően gondolataikat, érzelmeiket, kétségeiket - melyeket szavakkal nehezen tudnának megfogalmazni, vagy nem is szeretnék - eszközök segítségével kifejezzék. Az asszociáció segítségével a történeteket jelekkel, szimbólumokkal, gesztusokkal önállóan, padlóképekben jelenítik meg. A hangok nyomán, asszociációkon keresztül közeledik egymáshoz a képzelet és a valóság világa, megérintve a gyermekeket, segítve a megértést. Az ily módon történő észrevétlen tanulás a gyerekeket sikerélményhez juttatja, fejleszti kreativitásukat, és növeli a motivációjukat az új ismeretek megszerzése iránt. Az előadás során bemutatásra kerül, hogy a gyerekek által egyénileg alkotott padlóképekkel hogyan lehet egy történetet feldolgozni, és közben az önálló alkotás során a kreativitást fejleszteni.

Roma és nem roma tanulók teljesítménye a Wechsler-féle gyermek-intelligenciateszten

Bézsényi Ákos

Pestszentimre Felnőttek Gimnáziuma, Budapest
bezsényiakos@gmail.com

A XIX. század Európájában a kötelező iskoláztatás elterjedésével jelent meg annak szükségessége, hogy a gyengébb képességű tanulók elkülönítetten, kiegészítő iskolák keretei között vegyenek részt az oktatásban. 1902-re Németországban már 174 ilyen intézmény működött, míg hazánkban 1900-ban jött létre az első önálló állami kiegészítő iskola. Mindez maga után vonta azt az igényt, hogy a tanulók értelmi szintjét minél pontosabb méréssel tudják beazonosítani. Nem véletlen, hogy a fent említett iskola vezetője, Éltes Mátyás a Binet-féle tesztek egyik első adaptálója is egyben. Mindebből könnyen belátható, hogy az erre irányuló tesztek pontossága, érvényessége kritikus az adott vizsgált alany jövője, iskoláztatása szempontjából, tehát kiemelt figyelmet érdemel.

Jelenleg Magyarországon az iskolaérettség, értelmi fogyatékoság megállapítására a legújabb Wechsler-féle gyermek-intelligenciateszt (WISC-IV) hazai változatát használják. Vajon igaz-e, hogy a teszt minden társadalmi csoportban és korosztályban ugyanazt méri-e, azaz, maga a mérés invariáns-e egyes válaszadói csoportok esetében? Előfordult már, hogy egy holland kutatás kimutatta, hogy az adott országban használt intelligenciateszten (RAKIT-teszt) – a teszt torzító hatása miatt – bizonyos társadalmi csoportok, kisebbségek tagjai szignifikánsan gyengébb teljesítményt értek el. Magyarországon ilyesfajta érvényességi kutatásokat még senki nem végzett, noha a jelenség nálunk is ismert: a roma gyerekek átlageredményei lényegesen rosszabbak a nem roma eredményeknél.

Mi az oka ennek az eredménynek? Kimutatható-e az, hogy az egyébként „azonos képességű” roma gyerekek esetén a teszt alacsonyabb pontszámot ad, mint a nem roma gyerek esetén? Hogyan következtethetünk a teszteredmények alapján az eredmények mögött levő „látens” képességekre? A kutatás ezekre a kérdésekre keresi a választ.

Eredmények. Arra kerestük a választ, hogy a roma és nem roma populáció átlageredményei közötti nagymértékű eltérés – hacsak részben is – magyarázható-e a teszt „elfogultságával”, torzító hatásával? Teljesül-e a mérési invariancia, azaz a teszten elért eredmény csak a képességfaktoroktól függ-e, de attól nem, hogy az adott személy melyik csoportba tartozik? Kiderült, hogy bármelyik képességfaktort vizsgáljuk, akkor a faktorhoz tartozó indikátorok mindegyike ugyanazt az eredményt adja: az azonos képességű roma gyerekek várhatóan alacsonyabb pontértéket fognak elérni nem roma társaiknál. Kijelenthetjük tehát, hogy a roma gyerekek esetén teszt összességében is alacsonyabb pontszámot eredményez. A mérési invariancia nem teljesül!

Ennek a ténynek jelentősége igen nagy, hiszen bármilyen szelekciós döntés esetén – például az értelmi fogyatékoság meglétének vizsgálatát követően – egy roma gyereket fogyatékosnak minősíthetnek, míg az azonos képességű nem roma gyereket még nem.

Ugyanakkor az eddigi eredmények még nem azt jelentik, hogy a két populáció eredményei közti eltérést teljes egészében megmagyaráztuk, ehhez további, a romák esetén jóval nagyobb elemszámú csoport vizsgálata szükséges.

A biztonság dimenziói és a pályaválasztás – a Szülés-születés longitudinális kutatásának vonatkozó eredményei

Bóné Veronika, Hegedüs Réka

Semmelweis Egyetem EKK Mentálhigiéné Intézet, Budapest

bone.veronika@public.semmelweis-univ.hu

hegedus.reka@public.semmelweis-univ.hu

A Magyar Tudományos Akadémia Szociológiai Intézetében a 80-as évek végén nagyszabású kutatást indult útjára Losonczy Ágnes vezetésével. *Gyerekvárás, szülés, születés* kutatás célja az életkezdet, a várandósság, szülés és születés társadalmi szintű megismerése volt. A felmérés fókuszában egyrészt a koraszülés társadalmi hátterének vizsgálata, másrészt a nem várt, nem akart gyerekek és a várt, akart gyerekek életútjának, testi-lelki fejlődésének összehasonlítása, valamint a mentális és társadalmi ok-okozati összefüggések feltárása állt.

Kutatásunk első hullámában a kutatók által kiválasztott 8 településen 301 édesanya várta első gyermekét. Amikor másodszorra, 3-15 hónappal a baba születése után ismételen felkeresték az édesanyákat, már az apákat is megkérdezték a kisgyerekes életforma tapasztalatairól. A második hullámban így 194 anyával és 191 apával készült adatfelvétel. A harmadik hullám felvételére ezután több mint húsz év elteltével került sor.

A társadalmi változások, az egyéni életút nagyfokú változatossága ellenére 2012-ben ezekből a családokból 116-tal tudtunk újra találkozni, 110 édesanyával, 67 apával és 84 gyerekkel beszélgettünk az elmúlt 25 év történéseiről.

A leírt életutak során vissza-visszatérő elem volt, hogy egy adott helyzetben mennyire befolyásolja a döntéseket, tetteket, reményeket a biztonság-bizonytalanság érzése. Az elemzés során 7 – jól elkülöníthető – társadalmi és személyes biztonságdimenziót azonosítottunk: a *munka*, az *otthon*, a *párkapcsolat*, a *családi kapcsolatok*, a *baráti kapcsolatok*, a *testi-lelki egészség* és a *jövő* dimenzióját. Elemzéseink során felrajzoltuk a személyes biztonságérzet többdimenziós modelljét, amely jól mutatja, hogy milyen biztonságérzet jellemezte 89-90-ben az első gyereküket váró anyákat, miként alakult a biztonságérzetük az eltelt 23 évben, illetve mi jellemezte a harmadik hullám idején 22-23 éves gyermekeiket.

Előadásunkban azt mutatjuk be, hogy milyen összefüggés mutatható ki a családra jellemző hét biztonságdimenzió értékei, azaz az általános személyes biztonságérzet, illetve az elsőszülött gyermek pályaválasztási döntései között.

Az eredményes tanári és tanulói együttműködés értelmezési keretei: Kutatás szakképzésben és gimnáziumban dolgozó pedagógusok és diákok körében

Borsodi Csilla Noémi

Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola, Eger
borsodicsn@gmail.com

Az pedagógusi eredményesség fogalma alatt a kutatók többsége a „tanulói teljesítmény” különböző válfajait, többek között a tanulmányi osztályzatokat, vizsgaeredményeket, tanulói képességek és készségek (mérhető illetve érzékelhető) fejlődését valamint munkaerő-piaci mutatókat érti. Mások nem csupán a „mérhető teljesítményt”, hanem, hanem az oda vezető utat (tanuláshoz való viszony, tanulmányi célok, tervek melletti kitartás, jövőkép megőrzésének és kidolgozásának támogatása) is e tárgykörbe sorolják. (Szemerszki, 2015, Bander – Galántai, 2015) A „nem minden esetben mérhető” eredmények ugyanis tanulási motívumként – hiányosságaik pedig motiváltságot csökkentő tényezőként - szolgálnak. Ha „jól működnek” (és ennek kapcsán az iskola és egyes tanár nevelő funkciója kerül előtérbe, „alapként” kezelve a tanulók kellemes tantermi-iskolai közérzetét) támogathatják a „mérhető”, oktatással befolyásolható tényezőket (Jennings – Greenberg, 2008), amennyiben azonban hiányosság mutatkozik ezekben, úgy a „mérhető teljesítményben” is. Ha a tanuló közérzete kedvezőtlen – és ebben a pedagógus jelentős szerepet játszhat, függetlenül attól, hogy az elsődleges iskolalátogatási motívum nem a jó tanár-diák kapcsolat, hanem a társakkal való viszony (Hajdu – Sáska, 2009), bár ennek alakításában is segítséget nyújthat a pedagógus – a tanár elégedetlenséget érezhet amitől a tanuló közérzete tovább romolhat és kezdetét veheti egyfajta „rossz közérzeten alapuló ördögi kör”, mely az agresszió forrása lehet (Földes – Lannert, 2010). E megállapítások a gimnáziumra is, ám a – főként közérzetbeli, továbbá pályaorientációs, egzisztenciális okokból történő –lemorzsolódástól veszélyeztetett (Liskó, 2003, Mártonfi, 2008) szakképzés világára különösképpen igazak.

Mindezek figyelembe vételével teszek empirikus kutatásom eredményeinek bemutatása által kísérletet arra, hogy a szakképzésben és gimnáziumban dolgozó tanárok eredményességi kritériumait azonosítsam, folyamatosan szem előtt tartva, hogy míg a szakképzésben elsősorban a nevelés, lemorzsolódáshoz vezető út veszélyeinek csökkentése, közösségépítés, tanár-diák kapcsolat építése (a sokszor szubjektív „kedveltség, mint sikerkritérium” megalapozása) a cél – melynek alárendelve történhet csupán a „mérhető eredmény” javítása - addig a gimnáziumban a mérhető eredmények „élveznek prioritást”, a tanári és tanulói közérzet szerepe és kölcsönhatása kulcsfontosságú, azonban a belső és a másik fél felől érkező szerepelvárások beárnyékolhatják.

Erősségek és gyengeségek a szegedi tanítóképzésben hallgatói felmérések tükrében

Czédliné Bárkányi Éva

**Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Tanító- és Óvóképző Intézet, Szeged
Czedli@jgypk.szte.hu**

A tanítóképzés az új KKK megjelenése után ismét átalakuláson megy át. Ebben a tanévben jelentősen megváltozott a hálóterv, számos kurzus megszűnt, az óraszámok drasztikusan csökkentek. Így különösen fontos, hogy tudjuk, hallgatóink hogyan vélekedtek képzésünkről. Mindez segítséget nyújthat ahhoz, hogy az új hálótervben figyelembe vegyük a hallgatói igényeket.

A záróvizsgák alkalmával több éve végzünk hallgatóink körében elégedettségi mérést. A kérdőív zárt és nyitott kérdésekből állt. A nyitott kérdések célja a szak erősségeinek, gyengeségeinek, a fejlesztés lehetőségeinek feltárása, a SWOT-analízis elkészítése. Előadásomban a 2016. és 2017. év kérdőíveinek nyitott kérdésekre kapott válaszokat szeretném ismertetni. A kérdőívet 2016-ban 46, 2017-ben 38 hallgató töltötte ki. A válaszokat különböző kategóriákba soroltam, majd a gyakoriságok alapján rangsoroltam.

Mindkét részmintában hallgatóink az oktatók, különösen a tantárgy-pedagógiát oktató kollégák felkészültségét emelték ki. Fontosnak tartják, hogy e kurzusokat olyan tanárok tartják, akik jelentős közoktatási tapasztalattal rendelkeznek. Fontos számukra továbbá az oktatók segítőkészsége, empátiája, kiemelik, hogy a hallgatók érdekeit helyezik előtérbe. Sajnálatos, hogy e mérésekben is még mindig jelentkezett az évek óta visszatérő probléma, hogy van olyan tantárgy, amelyben a hallgatók úgy érzik, hogy sem a tananyag, sem az oktatók felkészültsége nem készíti fel őket az adott tantárgy tanítására. Összességében végzett hallgatóinknak meglehetősen jó a véleményük képzésünkről. Ezt tükrözi a következő hallgatói vélemény: *„A négy év alatt az oktatóim segítségével és a kellemes légkörrel, olyan tudásra tettem szert, amit nemcsak a tanítói pályafutásom, hanem a mindennapi életben is alkalmazni tudok.”* Előadásomban a további hallgatói véleményeket szeretném ismertetni.

A digitális pedagógia könyvtárpedagógiai kérdései

Czeglédi László

Eszterházy Károly Egyetem, Eger
czegledi.laszlo@uni-eszterhazy.hu

Változó világ – mondjuk –, ugyanakkor állandóságok nélkül nem lehet tartós változásokat létrehozni. A digitális pedagógia ma már nem csak egy kérdés, hanem módszer, eszköz és feladat. Mindezek együttesen kihatással vannak a pedagógia minden területére, így a könyvtárpedagógiára is.

A könyvtárpedagógia gyakorlati alkalmazásai számtalan szempontot felvetnek. Ezek között megjelenik a digitális írástudás elsajátítható képességei, az eszközhasználat, az életkori sajátosságokat figyelembe vevő módszertani elgondolások stb.

Kérdéseim arra irányulnak, hogy megkíséreljem felfedni az információ használatának, felhasználásának könyvtárpedagógiai problémáit, valamint ezzel együtt válaszokat keresni arra kérdésre, hogy a digitális pedagógia eszközei milyen módon nyitják szélesre a könyvtár által segített információfelhasználás, -elsajátítás eszköztárát.

Az említettek vizsgálata nem történhet a nemzetközi, nemzeti oktatási-nevelési alapelvek átgondolása, újragondolása nélkül. A jelenleg zajló folyamatok egyik fontos része az alaptanterv megújulása, amelynek nélkülözhetetlen eleme a könyvtári információk elsajátításának, valamint a könyvtárinformatika kérdéseinek átgondolása. Néhány fontos gondolatot szükséges ezzel kapcsolatban megfogalmazni:

- Az eszközhasználat ismerete elengedhetetlenül fontos, sőt azon kívül, hogy gyakorlati ismeretek nyújt – oktatási-tanulási eszköz, munkaeszköz, szórakoztat stb.
- A cél elsősorban nem csak az eszközhasználat fejlesztése, hanem az eszközök által hozzáférhetővé tett információ hatékony és értő módon történő felhasználása.
- Az információ ismerete, felhasználása élmény, életérzés legyen.
- Az információt nem csak elektronikus úton lehet közvetíteni.
- A digitális pedagógia, könyvtárpedagógia eszközeinek, használatának mértéke mennyire befolyásolhatja az információhasználók különböző korosztályainak szociális érzékenységét?

Kérdés: Eszközhasználók és/vagy információhasználók vagyunk? – Kutatásaim során megkísérlek választ adni arra a kérdésre, hogy a jelenlegi könyvtárpedagógiai módszerek, eszközök milyen lehetőségeket kínálnak az említett jelenségek tisztázására.

Köszönetnyilvánítás

A kutatás az EFOP-3.2.15-VEKOP-17 A köznevelés keretrendszeréhez kapcsolódó mérési-értékelési és digitális fejlesztések, innovatív oktatásszervezési eljárások kialakítása, megújítása c. pályázat keretében valósul meg.

A differenciálás vizsgálata a testnevelés oktatásában

Cziberéné Nohel Gizella

SZTE JGYPK TÓKI Szakcsoport, Szeged
cziberin@jgypk.szte.hu

A mai kor pedagógusainak nagyon fontos feladata a tanítás-tanulás folyamatában a differenciálás. A "különbségtevés" át kell, hogy hassa a testneveléssel foglalkozó pedagógusok (tanítók, testnevelők) munkáját, hiszen a tanítványok különböznek testi adottságaikban, motoros képességeikben, mozgástapasztalataikban, értelmi és érzelmi fejlődésükben, más-más szintű az érdeklődésük a testmozgás, sport iránt, így a motiváltságuk is eltérő a testneveléssel kapcsolatban.

Felmerül a kérdés, vajon megfelelően készítjük-e fel hallgatóinkat - e nehéz feladatra? Röviden, a feltételezésem az, hogy nem! Megvizsgálva a testnevelés tanításának módszertani könyveit, csak a legújabb irodalmak foglalkoznak - e témával (Rétsági Erzsébet, Arday László- Tihanyiné Hős Ágnes). További kérdéseim:

- Melyek a leggyakoribb okok a differenciálásra?
- Ismerik-e a pedagógusok a lehetséges módszereket a megfelelő differenciáláshoz?
- Amennyiben igen, melyeket alkalmazzák a testnevelés órákon?
- Vajon a tehetséges tanulók differenciálására is elegendő energiát fordítanak-e pedagógusok?
- Nehezebb-e a differenciált tanítás-tanulás megvalósítása a testnevelés órákon, mint más foglalkozásokon?

A kérdéseim megválaszolására kérdőíves módszert választottam, melyet testnevelést oktató tanítók és testnevelők körében töltettem ki. A kapott eredmények értékelésének a legfőbb célja, hogy a témával kapcsolatos problémákat feltárva a képzésünkben nagyobb hangsúlyt kapjon a differenciálás témaköre.

Az elemi iskolai tanítóképzés Kárpátalján a dualizmus korában

Csoóri Zsófia (Chovriy Sofiya)

**Munkácsi Állami Egyetem, Munkács, Ukrajna
csoori.zsofia@gmail.com**

A kárpátaljai tanítóképzés dualizmus kori fejlődésével foglalkozó kutatásunkban két város (Ungvár és Munkács) intézményét vizsgáljuk. Kárpátalja területén a jelzett időben három tanítóképző működött: Ungváron a görög katolikus tanító- és tanítónőképző intézetek; Munkácson állami tanítóképző intézet. Magyarországnak egyik legvegyesebb nemzetiségű (ruszin, magyar, szlovák, német, román) és vallású (görög és római katolikus, református, evangélikus, görögkeleti, zsidó) vidéke ez. Jelentős gazdasági és társadalmi különbségeket és feszültségeket mutatott az ország más tájegységeihez viszonyítva.

Célkitűzésünk kettős, egyrészt az intézmények történetének feldolgozása, másrészt pedig neveléstörténeti; annak vizsgálata, hogy hogyan befolyásolta az állam szerepvállalása a tanítóképzés színvonalát a dualizmus korában.

A kutatás módszere az elsődleges- és másodlagos források elemzése. Elsődleges forrásként a Kárpátaljai Területi Állami Levéltár dokumentumait, az Országos Széchényi Könyvtár és az Ungvári Nemzeti Egyetem Könyvtárának gyűjteményeit vizsgáljuk (tantervek, órarendek, vizsgafeljegyzések, jelentések, naplók, jegyzőkönyvek, bizonyítványok stb.). A kutatás szekunder forrásként használja fel Németh András a pedagógusképzés fejlődési folyamatait bemutató műveit (1990, 2012), Donáth Péter (2008), Dráviczki Sándor (2005), Szakál János (1934) tanítóképzés történetéről szóló munkáit.

A kutatás hozzájárul a kárpátaljai tanítóképzés fejlődéstörténetének bemutatásához a kiegészítés után. A vizsgált időszakban alakultak a kárpátaljai tanítóképzés hagyományai az akkori európai oktatási folyamatok hatására. A további tudományos vizsgálatok arra irányulhatnak, hogy a különböző történelmi korszakok hatását tanulmányozzák a kárpátaljai pedagógusképzés és iskolarendszer kialakulása szempontjából, a következtetéseket kritikusan újraértelmezzék és felmérjék a lehetséges alkalmazásukat a mai gyakorlatban.

Énekes iskolák Magyarországon: A „Mindennapos Éneklés” igénye

Deákné Kecskés Mónika

**Széchenyi Egyetem Művészeti Kar/Apáczai csere János Kar, Győr
monimail11@gmail.com**

A kórusiskola, a *schola cantorum* előtörténete egészen a római rítussal együtt éledő gregorián tradíció 7. századi kikristályosodásának időszakáig, a 6.-7. századig nyúlik vissza. Nagy Szent Gergely pápa (590-604) a Lateráni Szent János Bazilika kórusának, és az ehhez kapcsolódó kórusiskolának a létrehozásával évszázadokra meghatározta a szent zene tanításának, s egyben egy pedagógiai gyakorlatnak az intézményi hátterét, kereteit. Az iskolatípus története kereszténység terjedésével nem korlátozódott többé a pápai székhelyekre: nagyobb püspöki székhelyek, székesegyházak mellett szintén működtek kórusiskolák. Európában a *schola cantorumok* mellett, a reformáció időszakától kezdődően megjelentek a hasonló pedagógiai programmal működő, színvonalas, protestáns felekezetű iskolák is. Ezek közé tartoztak a lipcsei *Thomanerchor*-, valamint az Anglikán egyház énekes iskolái. A történelmi eseményekkel párhuzamosan európai kórusiskolák száma a 20. század közepétől drasztikusan csökkent. Ugyanakkor több, nagymúltú intézmény napjainkban is működik, a túljelentkezés folyamatos.

A római minta hazánkba délnémet közvetítéssel érkezett. A legkorábbi feljegyzést magyarországi énekes iskoláról a 11. századi Esztergomból kaptunk. Az Anjou-kortól 1526-ig fennálló *Budai Schola* európai hírnévre tett szert. A püspöki székhelyeken, és a szerzetesrendek által fenntartott intézményekben az 1950-es évekig fennmaradtak a *szkolák*, és a hozzájuk kapcsolódó iskolák. A *cecilianizmus* térnyerésével az énekesiskolai képzés új lendületet kapott, amely hazánkban a pécsi Székesegyházi Énekesiskola, és az ugyanitt működő Püspöki Énekiskola keretein belül intézményesült. Erre az időszakra nyúlik vissza a Schola Cantorum Sabariensis működése is. A rendszerváltás után újabb énekes-iskolák alakultak, avagy alakultak újjá. A Szombathelyi Énekesiskola, a gödöllői Premotrei Gimnázium Énekes Iskolája, a Budapesti Énekes Iskola, a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola énekes iskolái napjainkban is népszerűek.

A magyarországi énekes iskolák a 21. században jelentős kihívásokkal szembesültek. A megváltozott társadalmi környezet, tárgy-feladat-célrendszer, a változó oktatáspolitikai nem kerülte el ezen intézményeket sem. Emellett az oktatási rendszerbe kerülő új generációk megismerési mechanizmusa, a szülők elvárásai, a felekezeti sokszínűség új feladatok elé állították a kórusnevelést középpontba helyező intézményeket.

Milyen pedagógiai szerepet tölthetnek be, milyen többletet adhatnak napjainkban az énekes iskolák? Fel tudják-e venni a versenyt a hasonló pedagógiai programmal rendelkező iskolák jó gyakorlatai napjaink felgyorsult életritmusával? Előadásomban, tanulmányomban erre keresem a választ.

Merre tart(hat) a magyar kollégiumi rendszer?

Debreczeni Zsuzsanna

**Váci Mihály Kollégium, Budapest
debzs@gmail.com**

Létezik egy köznevelési intézmény-típus, amelynek szerteágazó feladat-, és tevékenységrendszere folyamatosan változik. Ezzel együtt jelentősége növekszik, mert azokon a nevelési területeken tud segítséget nyújtani a középiskolás korosztálynak, amely területekre az iskolákban nem, vagy alig jut idő, sőt, amelyekre a családok különböző okokból nem fektetnek hangsúlyt.

Annak ellenére, hogy a kollégiumi nevelés közel százezer tanulót érint Magyarországon, tizenkét és huszonöt éves kor közöttieket, elhanyagolt, de legalábbis elfelejtett terület képét mutatja mostanában. Regionálisan változóan, de kevés a kollégiumi szakértő, szaktanácsadó, együttműködési lehetőség nem látszik közöttük. Megszűnt az utolsó felsőfokú kollégiumi nevelőtanári képzés, és a terület szakirodalma is enyhén szólva hiányos. A Kollégiumi Szövetség a létéért küzd. Az egyetlen lehetőség a szakma problémáinak megvitatására a Pedagógus Kar Kollégiumi Tagozata.

Szándékom szerint áttekintem a magyar kollégiumi rendszert, a törvényi szabályozást, az ebből fakadó lehetőségeket és nehézségeket, a rendszer szereplőit. A Kollégiumi Nevelés Országos Alapprogramjából kiemelt néhány nevelési területen keresztül mutatom be a kollégiumi nevelés lehetőségeit úgy, hogy közben hozzárendelem a nyolc kompetencia bizonyos elemeit. Átgondolom a kollégiumi nevelőtanárok megváltozott feladatait, figyelembe véve a „kliensek”, elsősorban a tanulók szükségleteit, rejtett (nem tudatos) és kimondott elvárásait.

A kollégium ugyan bentlakásos intézmény, de nem nevelőotthon és nem diákszálló, hanem köznevelési intézmény, ahol hátránykompenzáció és tehetséggondozás folyik. Tekintettel arra, hogy a Váci Mihály Kollégium, amelynek igazgatója vagyok, az Oktatási Hivatal bázisintézménye, bemutatok néhány jó gyakorlatot az önfejlesztő kollégium működéséből, valamint néhány javaslatot a felvetett problémák orvoslására.

A férfiak és nők egészségeségei az életmódjuk tükrében

Dinnyés Katalin Julianna

**Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Szeged
dinnyes.kato@gmail.com**

Bevezetés: A gyors technikai fejlődés nagymértékben befolyásolja az egyén egészségét, életmódját és hatást gyakorol a férfiak és nők egészségi állapotára is. A két nem egészsége közti eltérések okainak vizsgálata a nyolcvanok években került a népegészségügy figyelmébe. Hazánk egészségi állapota az Európai Unióhoz képest jelentős mértékben le van maradva és számos intézkedés, törekvés ellenére sem érzékelhető a pozitív javulás. Vizsgálatom célkitűzése a családi állapot, a nem és az egészségmagatartás kapcsolatának, valamint az egészségmagatartás és a koherencia-érzés összefüggésének vizsgálata volt.

Anyag és módszer: A kutatásban 220 főt online, írásban kérdeztem meg. Kérdőívem 60 kérdést tartalmazott, melyben Antonovsky-féle koherencia-érzés kérdőívet is felhasználtam. Az adatfeldolgozáshoz Microsoft Word és Excel, illetve SPSS 22.0 programcsomag segítségét vettem igénybe. Az adatok elemzése leíró statisztikai módszer keretén belül gyakoriságot, szórást számoltam, a csoportok összehasonlítására Khi-négyzet próbát alkalmaztam és varianciaanalízist, korrelációszámítást végeztem.

Eredmények: Az egészségmagatartás tényezői közül a koherencia-érzés mértékét a dohányzással ($p=0,114$), a fáradtság érzésének szintjével ($p=0,011$), az alvás mennyiségével ($p=0,614$), az alkoholfogyasztással ($p=0,730$), a sportolási szokással ($p=0,076$) és végül a szabadidő minőségével ($p=0,008$) vettem össze. Szignifikáns kapcsolat mutatható ki a fáradtság érzése, a sportolási szokással és a koherencia-érzés között. Az egészségmagatartás, a nem és a családi állapot változó között az eredmények alapján nem lehet egyértelmű következtetést levonni: nincs összefüggés az energiatartalékfogyasztás ($p=0,747$), az alkoholfogyasztás ($p=0,576$), a koffeinfogyasztás ($p=0,965$) között a családi állapotra és a nemekre vonatkoztatva. A nők (0,755) átlagosan több alkoholt fogyasztanak, mint a férfiak (0,740) és a házasság megléte negatívan befolyásolja az alkoholfogyasztást.

Következtetések: Az általam vizsgált terület sok szakmát érintő terület. Kutatási eredményeim alapján nagy hangsúlyt kell fektetni a prevencióra. Az ismeretek csoportos feldolgozása hatékony változást eredményezne.

Témavezető: Dr. habil Tarkó Klára, oktatási-dékanhelyettes főiskolai tanár.

A kisközösség, mint érték: a gyerekek bevonása a kistérségi települések közösségépítésébe

Dömötör Ildikó

**Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Közigazgatási Kar, Budapest
domotor.ildiko@gmail.com**

A kistérségi települések közösségépítésében nem ismeretlen módszer az általános iskolások bevonása. A megkérdezéstől a döntéshozatalig találkozhatunk a gyakorlatban gyerekek bevonásával. A nemzetközi jó gyakorlatok ismeretében ebben Anglia és Hollandia élen jár. Magyarországon is találhatunk már példát erre a gyakorlatra: Alsómocsoládon ifjúsági jövőtervező műhely működik „Jövészövő” néven.

Az ÁROP 2.2.22. projekt keretében 2015-ben megvalósított Helyi Közösségi Akadémiák (HKA) programjában spontán módon történt a gyerekek bevonása a stratégiaalkotásba, amely jelentős mértékben gazdagította az alkalmazott módszertant.

Számos formában történhet a fiatalok bevonása és közreműködése a településfejlesztésbe, melynek révén jobban megismerhetjük a településük jövőjével kapcsolatos elképzeléseiket, vágyaikat, és ötleteiket. Ez a fajta bevonás, mint módszer rendkívüli mértékben tudatosíthatja a gyerekekben saját felelősségüket a településük és környezetük iránt. Az alkalmazott módszerek – a korosztályi sajátosságokat is figyelembe véve – természetesen a település adottságai és a gyerekek szociális háttere függvényében változnak. A helyi önkormányzatoknak viszont felelőssége úgy menedzselni a települést, hogy a jövő polgárai számára legyen képes a legtöbbet kihozni a helyi adottságokból.

A gyerekek bevonásával számos fontos kompetencia fejleszthető. E módszer jó alkalmat kínál arra, hogy a gyerekek nyitottságát fejlesszük: merjenek hozzászólni lényeges, őket is érintő kérdésekhez. Ehhez azonban az is szükséges, hogy ezt a nyitottságot a felnőttek részéről megtapasztalják. A hozzászólás kultúrájának elsajátításával nagymértékben fejleszthető a kommunikáció és a strukturált gondolkodás képessége. Azáltal, hogy beleszólhat a saját jövőjébe és ugyanezt a kortársai is megteszik, elsajátíthatja a demokratikus vitakultúrát, érveléstechnikát, aszertivitást és az együttműködés hatékonyságát. A módszer segítségével olyan további lényeges kompetenciákat is fejleszthetünk a gyerekekben, mint például a szolidaritás, az etikus magatartás, a közérdek elsőbbsége a magánérdekekkel szemben, vagy az önzetlenség, tisztesség, részrehajlás-mentesség, a hosszú távban való gondolkodás.

Ha a gyerekek jobban magukénak érezhetik saját településük megoldandó feladatait, akkor nagyobb felelősséget vállalhatnak saját környezetük jövőjének formálásában. Így talán nagyobb esély lenne arra is, hogy a magyar kistérségi települések ne néptelenedjenek el.

A frazeologizmusok explicit oktatása a kontrasztív frazeológia módszerével

Drahota-Szabó Erzsébet

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Szeged
Selye János Egyetem, Komárno
drahota@jgypk.u-szeged.hu

Nem szavakban, hanem megnyilatkozásokban kommunikálunk, s megnyilatkozásaink szókapcsolatokból állnak. Ezek lehetnek szabad (alkalmi) és kötött (állandósult) szókapcsolatok. A szókinccsoktatás tehát nem szavak, hanem szókapcsolatok oktatását jelenti, s ebben az állandósult szókapcsolatoknak, azaz a frazeologizmusoknak kiemelt relevanciája van. A frazeologizmusok ismeretén ugyanis lemérhető az idegen nyelv tudása. A frazeologizmusok nemcsak a hétköznapi kommunikáció állandó „előregyártott” elemei, hanem minden funkcionális stílusban és szövegfajtában mint szövegkonstituáló elemek működnek. Konstitutív elemei a publicisztikai, a tudományos, a szépirodalmi szövegeknek egyaránt, olykor, mint nyelvi játékok alapjai. Az állandósult szókapcsolatok ismerete mind a szövegprodukciónban, mind a szövegrecepciónban elengedhetetlen.

A frazeologizmusok oktatásának módszerét elsősorban a célcsoport határozza meg: a tanulók kora, előismeretei, a tanulási cél. Leendő némettanárok esetében a cél a produktív, koordinált kétnyelvűség elérése. Ezért esetükben az explicit módszert kell alkalmazni, azaz a kontrasztív frazeológia által megkülönböztetett ekvivalencia-típusokra kell helyezni a hangsúlyt. Az ekvivalencia-típusok tudatosítása több haszonnal jár: 1.) az azonosságok, a messzemenő megfelelések felismertetésével a frazeológiai szókinccs könnyen fejleszthető; 2.) a részleges ekvivalencia és a pseudo-ekvivalencia (hamis barátok) tárgyalásával az interferenciális hibák hatékonyabban kiküszöbölhetők; 3.) a több célnyelvből vett funkcionális ekvivalensek segítségével a nyelvközösségek gondolkodásmódjába is betekintést lehet nyerni; 4.) a kontrasztív módszer nemcsak az idegen nyelvi, hanem az anyanyelvi kompetenciát is fejleszti; 5.) az ekvivalens nélküli frazeologizmusok etimológiájának a tárgyalásával kultúrtörténeti ismeretek is közvetíthetők.

A langue-szintű és a diskurzus-szintű ekvivalencia nem azonos kategóriák, ugyanakkor van közöttük összefüggés. Az előadás erre az összefüggésre is kitér magyar szövegpéldák és azok fordításai alapján. A kiinduló nyelv a magyar, a kontrasztnyelvek pedig a német, az angol és az orosz.

Elkötelezettség és eloldódás – Arthur Koestler olvasószeminárium a felsőoktatásban

Eged Alice

**Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Debrecen
eged.alice@drhe.hu**

Arthur Koestler sokoldalú szerző volt, de műveit magyarul keletkezésük idején nem lehetett elolvasni. A magyarországi Koestler-recepció több évtizedes késéssel indult, és bár sok megállapítása a mai napig sem veszített érvényességéből, hatásuk mégis több tekintetben már nem ugyanaz, mint a maga idejében volt. Koestler újságíróként kezdte pályafutását, és több kollégájához hasonlóan életének egyes szakaszaiban erőteljesen kötődött ideológiákhoz és doktrínákhoz. Adódik a kérdés, hogyan volt összeilleszthető a rá jellemző kritikai attitűd az azt elutasító fanatikus elvszerűséggel?

Több év óta viszonylagos rendszerességgel tartok Arthur Koestler olvasószemináriumot egyetemi hallgatók számára. Az olvasószeminárium célja Arthur Koestler irodalmi és újságírói munkásságának megismerése Koestler-szövegek olvasásával és azok részletes elemzésével. A kiválasztott szövegek kulturális és társadalompolitikai beágyazottságuk révén megkerülhetetlenek azok számára, akik meg akarják ismerni a két világháború közötti jelentős európai történések hátterét, a diktatúrák működését és a forrongó közel-keleti atmoszférát.

Az olvasószeminárium mint módszertani kurzus az interaktivitás igényével nem csupán a tudásanyag átadására koncentrálna, hanem kitüntetetten próbálja kezelni az interpretációs és asszociációs készség fejlesztését. Az olvasószeminárium elsősorban nem komplex témafeldolgozásra, hanem a szöveg megértésére törekszik. A tervezett előadás átfogó képet ad a szemináriumon végzett módszertani munkáról és annak hatásáról.

A médiatudatosság felmérése figyelemhiányos hiperaktivitás zavarral élő tanulók körében

Egri Tímea, Miksztai-Réthey Brigitta

**Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, Budapest
egri.timea@barczy.elte.hu, mrb@barczy.elte.hu**

Cél: A médiatudatosság ma már az élet minden területén releváns. Érvényes tudás, amely elengedhetetlenül szükséges a személyes állampolgári jog, a szocializációs tényező, a felnövekvés személyes, tanulási, állampolgári, munkavégzési élethelyzeteiben is. Kutatásunk célja a tanulók körében megvalósuló médiatudatos magatartás felmérése, a médiában megjelenő veszélyekkel kapcsolatos figyelem felkeltése, a média előnyeinek és hátrányainak tudatosítása annak érdekében, hogy a gyógypedagógus szakemberek számára a gyakorlatban alkalmazható segédanyagok álljanak rendelkezésre.

Módszer és eredmények: A kutatás során 5. évfolyamon tanuló figyelemhiányos hiperaktivitás zavarral diagnosztizált tanulói csoportban kérdőívek segítségével mérjük fel a jellemző interaktív médiahasználati szokásokat, majd a kérdőívek elemzése után egy 5 alkalmas, a csoportban előforduló kockázati tényezőkhöz igazított interaktív, prevenció és intervenció tréningre kerül sor.

A kérdőív célja hogy azonosítsuk, hogy a kutatásban részt vevő tanulók milyen kapcsolati hálóval, milyen internethasználati motivációkkal és IKT eszközökkel kapcsolatos attitűdökkel, valamint tanulási preferenciákkal és szokásokkal rendelkeznek. A kérdőív kitér a problémás és veszélyes internethasználatra, valamint a nyelvi címke ismeretére, fontosságának megítélésére.

A digitális kompetencia mérése a Calvani-féle megközelítés alapján történt (Calvani és mtsai, 2008). Az internethasználattal kapcsolatos szükségletek felméréséhez Leung (2003) kérdőívét vettük alapul. Ng (2012) attitűdkérdőíve olyan állításokat tartalmaz, amelyek a tanulás szolgálatába állított IKT-val kapcsolatosak, a tanulók eszközhasználatára, motivációjára vonatkozóan, illetve azt is vizsgálja, hogy a tanulók mennyire gondolják azt, hogy tanáraiknak több IKT eszközt kellene használni a tanítás során.

A tréningek hatékonyságának ellenőrzése céljából a foglalkozások lezárta után közvetlenül, majd 3 hónap eltéréssel hatékonyság vizsgálata kerül sor. A tréningalkalmak középpontjában a személyes érintettség átélése, megtapasztalása történik akváriumgyakorlatok, drámapedagógiai és pszichoedukációs módszerek segítségével.

A tanulói válaszokból, a kérdőívek eredményeiből látszik, hogy egyre inkább megkerülhetetlen az internethasználat, így a kockázatait és veszélyeit sem hanyagolhatók el. A Problémás és veszélyes internethasználati skála mintegy szűrőként szolgálhat egyes esetek komolyabb megvizsgálása előtt, a prevenció során.

A japán felsőoktatási rendszer vizsgálata

Farkas Julianna

Budapesti Gazdasági Egyetem, Budapest
Farkas.Julianna@uni-bge.hu

Világszerte közismert a japán oktatási rendszer hatékonysága, amelyet a legutóbbi, PISA-tesztek (PISA 2015) is igazoltak, hiszen Japán a második az összesített átlageredmények országlistáján. De nemcsak a közoktatás szférájában teljesítettek/teljesítenek folyamatosan magas szinten a japánok, hanem a felsőoktatásban is, melynek egyik mércéje a felsőoktatási intézményekben végzetek igen magas aránya, (53,7%, Christian Science Monitor) e tekintetben csak Kanada, Dél-Korea és Oroszország előzi meg Japánt. Erőteljes összefüggések mutatkoznak azzal a ténnyel, hogy a top 10-ben szereplő országokban magas a GDP (GDP/Capita, Japán: 41,534 USA Dollár, Education et a Glance 2016, oecd-ilibrary.org.), és hogy kiemelkedően sokat invesztálnak az oktatásba.

A felsőoktatási rendszer vizsgálata (bármely országban és kultúrában) természetesen nem függetleníthető az adott társadalom geopolitikai helyzetétől, történelmi tradícióitól, gazdasági helyzetétől, struktúrájától, mentalitásától, azaz tulajdonképpen egy *komplett országelemzéssel* párhuzamosan értékelhető csak objektíven. Csak ezen a struktúrán belül lehet vizsgálni egy intézményrendszert, kiemelni az adott alapfelépítésből nincs sok értelme.

Másik fontos megjegyzés, hogy a felsőoktatás nem különíthető el természetesen a *közoktatási rendszertől* hiszen a közoktatás hatékonysága nagyon meghatározza a felvételt, és a felsőoktatási rendszer hatékonyságát is, ugyanakkor a jelen kutatás fókuszában a felsőoktatás áll, ezért csak érintőlegesen szeretnék foglalkozni a közoktatással.

A rendszer teljes átlátásához szükséges a *munkaerőpiaci viszonyokat* is áttekinteni, azaz, hogy a friss diplomások hogyan tudnak elhelyezkedni, milyen felvételi procedúrán kell átmenniük a munka kereső fiataloknak, mit vár el tőlük és mit nyújt nekik az adott cég.

Kutatásom során a fogadó intézmény a Sophia University Tokyo volt, (Parissa Harghirian professzor támogató nyilatkozatával) amely Japán egyik legrégebbi, európaiak (jezsuiták) által alapított egyeteme, és amely korszerű formában és metódusban működik ugyan, de elmondható, hogy – hagyományaiból fakadóan is - sokkal nyitottabb a külföldi módszerek és hatások befogadására, mint általában véve a japán egyetemek. Nem véletlen, hogy a Sophia University bekerült a *Global 30 projektbe*, amelyet a japán Oktatási Minisztérium (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology - MEXT) indított el 2009-ben.

A japán Oktatási Minisztérium azzal a céllal választotta ki a 13 legjobb japán egyetemet, hogy nyissanak a külföld és a globális trendek felé, nagyobb számban toborozzanak külföldi diákokat, ajánljanak fel egyre több képzésen, több tárgyból angol nyelvű órákat. Az alapvető kutatási kérdéseim arra vonatkoztak, hogy milyen összetevői vannak az effektív tanításnak és tanulásnak, milyen tanulási környezet segíti ezt elő, milyen "jó gyakorlat"-okat lehetne átültetni a magyar felsőoktatási rendszerbe, azaz melyek a hatékonyság kulcsai és mi az, ami a japán felsőoktatási rendszerből a számunkra adaptálható?

Pedagógiai doktorok kettős szakmai kötődésű tudományos pályán

Fenyő Imre

Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet, Debrecen
fenyoimre@gmail.com

Az előadás a debreceni neveléstudományi iskola két fontos alakjának tudományos indulását kívánja bemutatni, támaszkodva mindenekelőtt a Debreceni Egyetem Kézirattárában és egyéb archívumaiban, jórészt kézirat formában fellelhető forrásanyag elemzésére. A kutatás dokumentum- és tartalomelemzési módszerekkel dolgozza fel a fellelt forrásanyagot, és ennek segítségével járul hozzá a debreceni neveléstudományi iskola, a debreceni pedagógia-tudományterületi doktori képzés történetének megismeréséhez, de ahhoz is, hogy jobban megértsük a neveléstudomány tudományos presztízsében a huszadik század második felében érzékelhető bizonytalanságok jellegzetességeit.

A jelen kutatás során bemutatni kívánt két debreceni személyiség pályája annyiban mondható egyéninek, hogy őket sajátos 'kettős szakmai orientálódás' jellemzi, mindketten a neveléstudományon kívülről érkeznek, első tudományos lépéseiket nem a pedagógia területén teszik meg, de doktori értekezésük és későbbi tudományos és oktatói karrierjük már a pedagógia (és az andragógia) területéhez kötődnek.

Bajkó Mátyás magyar-történelem szakon végez a debreceni egyetemen 1953-ban. Első publikációi és doktori értekezése az irodalomtörténet területéhez kötik, hiszen korai munkáiban mesékkel, mindenekelőtt székely mesékkel foglalkozik, illetve disszertációját Benedek Elek munkássága bemutatásának szenteli. Ekkor még ezt a kutatást szánja kandidátusi disszertációja alapjának is, ami azonban végül a később vele azonosított témában, *A főbb iskolakollégiumok belső életének fejlődése a reformkorban* címmel születik meg. Pályája sajátos ívet ír le, hiszen a neveléstörténeti és összehasonlító-pedagógiai kutatásokkal töltött évek után élete alkonyán visszatér az irodalomhoz, mint az *Erdélyi tükör* főszerkesztője, ahol szerkesztői munkája mellett szerzői tevékenysége is irodalomtörténeti szempontból értelmezhető dimenzióval bír.

Durkó Mátyás magyar-francia szakon végez a debreceni egyetemen 1950-ben, és karrierje a Magyar Irodalomtörténeti Intézet fizetetlen gyakornokaként indul. Első publikációs periódusa szinte teljesen az irodalomtudományhoz kapcsolja. Doktori értekezése azonban már pedagógiai témájú, a jutalmazás és büntetés problémáit elemzi. Karrierjének legismertebb pontja a népművelési szakemberképzés beindítása a debreceni egyetemen, kutatásainak nagy része ennek elméleti megalapozásához kapcsolódik. Mégis annak lehetünk tanúi, hogy pályafutása során soha nem szakad el teljesen az irodalom kutatásától, népszerűsítésétől, a művelődésben játszott szerepének értelmezésétől.

Az iskolai egészségműveltség fejlesztésének lehetőségei a hazai és nemzetközi tapasztalatok szerint

Ferencz Kitti

**Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola, Szeged
fkitti@jgypk.szte.hu**

Hazánk lakosságának egészségi állapotát vizsgálva, akár több évtizedet visszatekintve elmondhatjuk, hogy az európai átlagtól a legtöbb egészségmutató tekintetében a mai napig jelentős a lemaradásunk. Hátrányaink túlnyomó részét egészségmagatartási összetevőkre vezethetjük vissza, ezért is olyan fontos ügy a lakosság egészséggel kapcsolatos viselkedésének megváltoztatása. A gyermek- és fiatal korban kialakított egészséggel kapcsolatos kompetenciák, magatartásformák lehetőséget nyújtanak a felnövekvő generációk egészségének megőrzésére, fejlesztésére.

Az egészségi állapot és az egészséggel kapcsolatos tudás között szoros összefüggés van. Az esszenciális egészségtartalmak következő generációknak való átadása az intézményes szocializáció feladata. Az egészségoktatásra-nevelésre, fejlesztésre a legnagyobb lehetőségünk az iskolai közegben adódik, hiszen a fiatalok életük egy jelentős és legfogékonyabb részét ott töltik. Az egészség determinált meghatározóiba (genetikai tényezők, egészségügyi ellátórendszer, környezeti hatások, társas környezet) nincs módunk iskolai körülmények között beleszólni, azonban az életmód, az életmódelemek megváltoztatására lehetőségünk lehet, amennyiben élünk vele.

Az egészséggel kapcsolatos tudás meghatározására alkották meg, először az 1970-es években említett, egészségműveltség (*health literacy*) fogalmát, amely hazánkban alig néhány éve került a szakmai érdeklődés látókörébe. A nemzetközi tapasztalatok szerint az egészségműveltség fejlesztése elengedhetetlen része az egészségmagatartás formálásának, így az egészség-esélyek fejlesztésének, az egyenlőtlenségek felszámolásának. A gyermek képessége, hogy hozzáférjen, megértse, értékelje és kommunikálja az egészséginformációkat olyan jártasságok, melyek a legjobban fejleszthetőek az iskolaévek alatt. Az iskolai egészségnevelés, egészségfejlesztés módszerei hatékony eszközöket kínálnak a tanulók egészségműveltségnek bővítésére, egészségtudásuk megalapozására, fejlesztésére.

Előadásom célja az egészségműveltség fogalmi keretének bemutatása, helyének és jelentőségének megfogalmazása a hazai intézményes egészségnevelésben. A nemzetközi és a magyar szakirodalomban is igen kevés iskolai környezetben, iskoláskorúakkal folytatott egészségműveltség felmérést találhatunk, így céлом továbbá az egészségműveltség mérésére alkalmas mérőeszközök bemutatása, eredményességük elemzése, fejlesztésük nehézségeinek felvázolása.

A gazdasági felsőoktatás tanításmódszertani kihívásai oktatói szemmel

Fúzi Beatrix, Jármái Erzsébet Mária, Végh Ágnes

Budapesti Gazdasági Egyetem, Budapest

Fuzi.Beatrix@uni-bge.hu, Jarmai.Erzsebet@uni-bge.hu, Vegh.Agnes@uni-bge.hu

Egy EFOP pályázat megvalósítása keretében végzünk kutatást a gazdasági felsőoktatás oktatóinak és hallgatóinak körében. A kutatás fő célkitűzése az oktatók és hallgatók motivációinak vizsgálata, valamint az oktatásmódszertani kultúra jellegzetességeinek feltárása. A projekt kutató csoportja több egyetem oktatóival készített interjút, amelyek elemzése nyomán jelen előadást az oktatók tanítási módszerekkel kapcsolatos gondolatainak bemutatására szántuk.

A szakirodalom régóta feszegeti azt a kérdést, hogy szükséges-e, legyen-e pedagógiai végzettsége az oktatóknak. Vajon ettől függ-e, hogy milyen módszertani repertoárral dolgozik az oktató? Mi befolyásolja a felsőoktatásban tanítók módszerválasztását? Van-e hajlandósága, felkészültsége a digitális forradalom napjainkat elárasztó eszközeinek bevetésére a hallgatók érdeklődésének felkeltése és fenntartása érdekében? Primer kutatásunk többek között e kérdésekre próbált választ találni, miután a szakirodalomban egyre másra látnak napvilágot azok a tanulmányok, amelyek terminológiája is újszerű – a tartalom nemkülönben – a 10-15 évvel ezelőtti homológ tanulmányokhoz képest (kollaboráció, M-learning, tanulási applikációk, hálózatos tanulás stb.).

Kutatócsoportunk ezidáig összesen 23 gazdasági képzésekben érintett oktatóval készített félig strukturált interjút. A beszélgetések szövegét elsősorban kvalitatív eljárásokkal elemeztük. A tartalomelemzés mellett, vizsgáltuk a szóhasználat és a metakommunikáció rejtett üzenetét is. Kvantitatív eljárásokat alkalmaztunk többek között a megkérdezettek leginkább jellemző módszerek kigyűjtéséhez, a pedagógiai végzettség és a módszerrepertoár közötti kapcsolatok feltárásához.

Eredményeink sokszínű képet festenek a gazdasági felsőoktatásban tanítók által alkalmazott módszerekről. Találkozhatunk a módszertani újítások mellett elkötelezett és attól teljes mértékben elzárkózó oktatókkal is. Bemutatjuk, hogyan vélekednek az oktatók a módszerek szerepéről a hallgatók megszólításában, ösztönzésében és a tananyag hatékony feldolgozásában. Kutatásunkkal hozzájárulunk az egyetemi oktatók közötti tudásmegosztás erősítéséhez, továbbá a jó gyakorlatok hasznosításához.

Motiválási eljárások, tevékenységösztönzés a művészetek/vizuális nevelésben

Géczi-Laskai Judit

**Eötvös Loránd Tudományegyetem TÓK, Budapest
laskai.judit@chello.hu**

A művészetek/vizuális kultúra konkrét motivációs (képi, vagy tárgyi) példái helyett olyan (nevelés)tudományos fejtegetésre kerül sor, amelyek célja a (vizuális) nevelés aktuális folyamatainak értelmezése. Az elmélet és a gyakorlat diszkrépanciája; „az egyformaság módszertana” kontra a minőségi és intenzív motívumok általi képesség-rendszerek aktiválása.

A vizuális pedagógia releváns tervezési célja a motiváció/motívumok funkciójának át- és újraértelmezése, a differenciálódó nevelési szempontok által a személyiség szerepére fókuszálás, az aktivitáson alapuló személyiségműködés elérése.

Válogatva a motiváció-meghatározások (tudományos/tapasztalati szempontok) között, a mai vizuális gyakorlatra inkább az a jellemző, hogy minden célirányos viselkedést célszerű motivált viselkedésnek tekintünk, ill. a cselekvések alapvető indítékainak azokat a készítetéseket tekintjük, amelyeket valamely szükséglet hoz létre. E ezek az inspirációk a motívumok.

Az előadás két pedagógiai kortárs kutatási irányt emel ki. Csíkszentmihályi Mihály szerint az ún. „áramlat”, (flow) működteti a motivációt. A tevékenység tehát világos célokat vonultat fel, és azonnali visszacsatolással (feed back) szolgál a válasz hatékonyságáról.

A másik, az ún. örökletes elsajátítási motiváció (mastery motivation). Olyan pszichológiai mozgatóerő, amely arra ösztönzi az egyént, hogy önállóan, koncentráltan és kitartóan próbálkozzon olyan probléma, feladat megoldásán, készség elsajátításán, ami legalább kismértékben kihívást jelent számára. A motiváció tehát akkor sikeres, ha van cél és feladat, vagyis, ha nem közömbös és közhelyes a pedagógiai szituáció (működésbe lép a belső hajtóerő).

A videotréning módszer bemutatása, alkalmazásának lehetőségei a pedagógusképzésben

Gombás Judit

Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác
judit.gombas@gmail.com

A videotréning módszer hazánkban még kevésbé ismert, de külföldön széles körben elterjedt és alkalmazott eljárás a családokkal való együttműködésben (pl. családsegítésben, családterápiában) és a pedagógiai munkában. A Hollandiából induló módszer gyors és hatékony változást képes előidézni a rendszerekben, legyen szó akár családról, akár iskolai-óvodai közösségről, vagy bármely pedagógiai munkáról. A 90-es évek végétől hazánkban is elérhető módszer sikerrel alkalmazható a pedagógus-jelöltek felkészítésében is – előadásomban erre a területre fókuszálok.

A pedagógiai videotréning módszer lényege, hogy a tréner előzetesen feltérképezi a pedagógus konkrét problémáját, kérdéseit, mindazt, amiben fejlődni szeretne. Ezt követően a tréner videofelvételeket készít: rögzíti a pedagógus munkáját, majd a megfelelően előkészített felvételt visszajelzi neki. A visszajelzett képeket, jeleneteket közösen értékelve meghatározzák, hol tart a pedagógus a problémája megoldásában, és kijelölik az esetleges továbbfejlődés irányát is. Egy tréning során kb. 3-10 alkalommal készítünk felvételeket, és ugyanennyiszor jelezzük vissza azokat a kliensnek.

A módszer kifejezetten pozitív: a tréner a munkája közben kerüli a negatív szuggesztiókat, a rossz érzéseket keltő képek és jelenetek visszajelzését. A tréning alapelve, hogy valódi és tartós változást az képes előidézni a pedagógus munkájában és attitűdjeiben, ha az illető a lehető legtöbbször látja magát jól, ügyesen, hatékonyan megoldani egy-egy pedagógiai szituációt. A videotréning módszer – azon túl, hogy hatékonyan segíti a pedagógusokat egy-egy konkrét probléma, nevelési helyzet megoldásában – természeténél fogva önbizalom-erősítő és szorongás-csökkentő, amire a kezdő pedagógusnak, tanárjelöltnek, gyakornoknak, de maguknak a tanulóknak is égető szükségük van.

Előadásomban a gyógypedagógia és a zeneoktatás terén képződő pedagógus-jelölt és gyakorló pedagógus klienseimmel végzett munkánkon keresztül bemutatom a módszer alapelveit, továbbá demonstrálok a pedagógiai munkában, a mentorprogramokban és pedagógusképzésben való felhasználásának lehetőségeit, eredményeit.

Napóra és társai: Környezeti és vizuális nevelés az iskolaudvaron

Halbritter András Albert, Szunyogh László, Balogh István

Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Kar, Győr
halbritter.andras@sze.hu

Az utóbbi évtized fontos pedagógiai fejlesztési területe a külső tanulási környezet használata, az informális tanulás és a tevékenykedtetés, gyakran projektmódszerbe ágyazva. Az iskolaudvar és a szabadtéri tanulás (outdoor learning) nyújtotta lehetőségek kihasználása a gyermekek növekvő „természet-idegenedése” miatt is fontos: egyes megapoliszokban sok gyermek az iskolaudvaron találkozhat a természeti környezettel, kaphatja meg utolsóként megmaradt természeti élményét. A jellemzően sok képi információval dolgozó természettudományos és környezeti nevelés profitál a vizuális kultúra alkalmazásából, míg a vizuális nevelésnél is fontos a praktikusság, célszerűség: így e nevelési területek összekapcsolása kölcsönösen szolgálhatja a pedagógusi munka hatékonyságát, színvonalát.

Szakkollégiumi tehetséggondozási program (NTP-SZKOLL) keretében iskolaudvari szemléltető és tevékenykedtető eszközöket terveztünk és készítettünk el tanító és gyógypedagógia szakos hallgatók segítségével. A jellemzően matematikai, természettudományi, környezeti nevelési fejlesztő eszközök elsősorban alsó tagozatos diákok informális oktatását szolgálják. A külső tanulási környezet lehetőségeit kutatva fejlesztettünk egy minden iskolában elkészíthető, esztétikus és csillagászatilag is precíz napórát, mely a nap járásának szemléltetésének legkézenfekvőbb eszköze. Időjárás-vizsgáló eszközökkel bővíthető, és ezzel képileg is összekapcsolható a nap járásának és az időjárásnak ok-okozati kapcsolata. Figyeltünk az anyaghasználatra, abban a környezettudatosság megjelenítésére (újrahasznosítás; hőszigetelő-anyag alkalmazása). Matematikai (fejszámolás, kombinatorika) fejlesztésére aszfaltrajzokat készítettünk. A klasszikus iskolakerti munka kiegészítésére (rossz idő esetére benti tevékenységként) kerti növénytáblákat festettünk. Mindezeket az eszközöket gyakorló iskolás tanulókkal is kipróbáltuk iskolakerti szakköri foglalkozások során.

Tanárképzős hallgatók algoritmikus gondolkodásának empirikus vizsgálata

Harangus Katalin

**Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Marosvásárhely
katalin@ms.sapientia.ro**

Mind a középiskolai, mind a felsőoktatásban elengedhetetlen, hogy alapvető szempont legyen az oktatási-tanulási segédletek és technológiák fejlesztésében az algoritmikus problémamegoldás kialakítása. Célszerű kidozni a tanárok képzése és továbbképzése során az algoritmikus gondolkodás kulcskompetenciájának fejlesztését. Az algoritmikus gondolkodásmód hathatós segítséget nyújt a tananyag világos rendszerezéséhez éppúgy, mint az oktatási gyakorlat legkülönbözőbb területein felmerülő feladatok áttekinthető, logikus megoldásmenetének tervezéséhez.

Előadásomban *Az anyanyelvű szakképzés helyzete, problémái kétnyelvű oktatási rendszerben az oktatás körülményei (intézményi hálózat) és szereplői (tanár, diák) viszonylatában* kutatás (Pletl, 2016) keretén belül kapott eredményeimet mutatom be arra vonatkozóan, hogy a műszaki és humán szakos tanárjelöltek körében milyen összefüggések vannak a szövegértési képesség színvonala és az algoritmikus gondolkodás között.

A kísérlet eszköze három feladat volt. Első feladatként minden hallgatónak egy olyan szövegértelmezést kellett megoldania, amely lehetővé tette a képesség színvonalának mérését gondolkodási szintek szerint. A második feladat keretében a hallgatók szépirodalmi és újságriport szövegekben kellett beazonosítsanak olyan algoritmikai elemeket, mint a szekvencia és a döntési, illetve ismétlési szerkezetek, amelyek alapvető számítógépes gondolkodási fogalmaknak számítanak. A harmadik feladat matematikai környezetbe vitte el a kísérlet résztvevőit, ahol egy algoritmikai megközelítésben megfogalmazott, viszonylag egyszerű számolási feladattal kellett megbirkózniuk. A mintát a Sapientia Egyetem Marosvásárhelyi Karának tanárképzős hallgatói alkották (N=162). Az adatfelvétel a 2015/2016-os tanév első félévében történt.

Az eredmények azt mutatták, hogy a hallgatók szövegen belül képesek voltak végrehajtani a jelentéstulajdonító műveleteket, de a szövegektől való eltávolodást igénylő feladatok végrehajtása már nehezen vagy egyáltalán nem ment.

Intraorális szenzitivitás és orális sztereognózia: A szájérzékelés fejlődésének szerepe a logopédiai gyakorlatban; LingualBalance OTKM orofaciális taktilis-kinesztéziás myoterápia

Havadi-Nagy Marian

SZTE JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézet, Szeged
havadi.nagy.marian@gmail.com

A normatív hangképzés egyik alapfeltétele, hogy a tévesztett fonémákra vonatkozó szenzoros differenciálás és a motoros kivitelezés egyaránt elvárt fejlettségi szintet mutasson. A perifériás beszédszervek (kiemelten: ajkak és nyelv) motoros koordinációjának fejlesztése tehát a logopédiai tevékenység fontos része. Az intraorális (szájtéren belül zajló) tájékozódás támogatásával hozzájárulunk az adott nyelv artikulációs bázisának kialakulásához. Az intraorális szenzitivitás fejlődése, a „szájtér megtanulása” több beszédkórkép kezelésében is megjelenik. Ide sorolhatjuk elsődlegesen az artikulációs zavart, az orrhangzós beszédet és a klinikai logopédia körébe tartozó diszartriát vagy afáziát is. Afázia esetén a szájtér újratanulásáról beszélhetünk, hiszen az afáziás személyek a már megszerzett beszédképességüket veszítették el.

Tehát a beszélt nyelv olyan dimenziókban helyezhetjük fókuszba az intraorális szenzitivitás szintjének emelését, melyek elsődlegesen a kiejtésért felelősek, így a hangzó nyelv fonetikai-fonológiai nyelvi szintjét érintik. Az orális sztereognózia szorosan kapcsolódik a szájtéren belül zajló szenzitivitáshoz. „Az orális sztereognózia a szájtéren belül lévő nyelvvel és a szájpaddal történő formaészlelést jelenti.” (Racsmány et al., 2008) A két szakmai terminus között szoros együtt járás érvényesül, a szájtér jobb színvonalú feltérképezése a formaészlelés javulását is eredményezi.

A klasszikus logopédiai gyakorlatban megjelenő ajak- és nyelvgyakorlatok szűkebb keresztmetszetben járulnak hozzá az intraorális szenzitivitás pozitív irányú változásához. A LingualBalance OTKM orofaciális taktilis-kinesztéziás myoterápia taktilis stimulációval, valamint a perifériás beszédszervek analógiás jellegű mozgástevékenységével direkt célú fejlesztést végez az orofaciális funkció (beszéd, nyelés, rágás) minél teljesebb biztosítása érdekében. A szakmai innováció a logopédusok továbbképzésében 2017 óta elérhető. A cél, hogy egy teljesebb szakmai látókörben helyezzük el az intraorális szenzitivitást, melynek gyakorlati célú megvalósítása nem azonos a hagyományos értelemben vett ajak- és nyelvgyakorlatokkal, mint a perifériás beszédszervek motoros koordinációjáért felelős területtel.

Digitális átállás a pedagógusok szemével egy kvalitatív kutatás tükrében

Herzog Csilla, Racsko Réka

Eszterházy Károly Egyetem, Eger

herzog.csilla@uni-eszterhazy.hu, racsko.reka@uni-eszterhazy.hu

A Magyarországon 2016-ban elfogadott Digitális Oktatási Stratégiában (a folytatásban DOS) kiemelt hangsúlyt kap a digitális kompetenciafejlesztés. A dokumentum szerint a hálózati kultúra elterjedésére a közoktatásnak is válaszolnia kell, és különböző eszközökkel, módszerekkel és tartalmakkal támogatni a folyamatban lévő kultúraváltást, illetve az ebben a folyamatban részt vevőket.

Az elmúlt években a digitális pedagógia területén végzett nemzetközi kutatások túlmutattak az intézmények infrastrukturális ellátottságán, felismerve, hogy az oktatás digitális átállásában ez csak az első fázis. Egyre nagyobb figyelmet kapott a curriculum mellett az oktatási közeg humánerőforrása, így megjelentek a tanulókkal és a pedagógusokkal szembeni elvárások, amelyek számos esetben referenciakeretek, indikátorrendszerek, önértékelő mérőeszközök formájában tárgyiasultak (pl. ISTE NETS, 2000; 2008; EURYDICE, 2002; DigComp Teachers). A folyamatban részt vevők tehát számos kritériummal találkoznak, azonban, az hogy miként vélekednek az új tanulási környezetről, azok erőforrásairól, a digitális kompetenciáról, annak szintjéről, eddig nem került a vizsgálódások középpontjába.

Jelen kutatás célja, hogy egy kvalitatív, kismintás vizsgálat során feltérképezzük a pedagógusok nézeteit és attitűdjét a digitális pedagógiáról, építve egy korábbi, elektronikus tanulási környezetben folyó pedagógiai munkát felmérő kutatásra. A félig strukturált fókuszcsoportos interjú válaszai alapján elemezni kívánjuk a pedagógusok digitális kompetenciáról alkotott vélekedését és motivációját. A kutatás a tartalomelemzés módszerére épül, amelyet induktív kódolással, szoftveresen elemzünk a MaxQda szoftver segítségével.

Előadásunkban a kutatás elméleti háttérét és a mérőeszköz-fejlesztés fázisait, a mintavételi eljárást, valamint a mérés jóságmutatóit, az interjú strukturált változórendszerét ismertetjük. Munkánk hiánypótló a hazai digitális átállással foglalkozó területen, és a módszertani trianguláció elvei mentén, egy későbbi kvantitatív nagymintás vizsgálat alapját képezheti.

Köszönetnyilvánítás

A kutatás az EFOP-3.2.15-VEKOP-17 A köznevelés keretrendszeréhez kapcsolódó mérési-értékelési és digitális fejlesztések, innovatív oktatásszervezési eljárások kialakítása, megújítása c. pályázat keretében valósul meg.

Könnyen érthető szöveg készítésének szabályrendszere

Horváth Péter László

**Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Gyógypedagógus-képző Intézet, Szeged
horvath.peter@barcsi.elte.hu**

A fogyatékos személyek jogairól szóló ENSZ Egyezmény a kommunikáció fogalmába tartozónak tekinti a „könnyen érthető szöveget”, ami az információkhoz való egyenlő esélyű hozzáférés egyik eszköze, a véleménynyilvánítás és a szólás szabadságának feltétele, szükséges a politikai életben és a közéletben való részvételhez.

A könnyen érthető kommunikáció célja, hogy olyan módon alakítsa át a mindennapokban megfogalmazott szövegeket, hogy azt azok az emberek is megértsék, akiknek nehézségeik vannak az olvasás és a szövegértelmezés területén. A könnyen érthető kommunikáció az emberek számos csoportja számára hasznos, de különösen fontos az értelmileg akadályozott gyermekek és felnőttek világában.

A könnyen érthető szövegek készítésének szabályait európai sztenderdek, a nemzeti nyelvek sajátosságai alapján kidolgozott alap- és irányelvek, útmutatók segítik. A referátum célja ezeknek a sztenderdeknek a kritikus áttekintése. A dokumentumok elemzésén alapuló „desktop research”, ill. a sztenderdeket alkalmazó személyek körében végzett kérdőíves és strukturált interjúkon alapuló kutatás kérdése a következő: mennyiben segítik a könnyen érthető szövegek készítését a magyar nyelven rendelkezésre álló sztenderdek?

Az 5 db, az értelmi sérült emberek érdekvédelmi szervezetei által kidolgozott, magyar nyelvű sztenderd képezi az alapját a könnyen érthető szövegek készítésének, és mint ilyenek, meghatározzák, befolyásolják a könnyen érthető szövegek minőségét. A sztenderdek készítésének ismerjük a történetét. Németországban, a hildesheimi egyetemen már elemezték a német nyelvű sztenderdeket, de Magyarországon korábban nem végeztek tudományos igényű, gyógypedagógiai és nyelvészeti szempontú elemzést, nem vizsgálták a sztenderdek alkalmazhatóságát. Jelen referátum ezt a hiányosságot igyekszik pótolni.

Az elemzés során az egyébként könnyen érthető formátumban és tartalommal készített szövegben számos belső ellentmondást, a szabályok csoportosításának strukturátlanságát tártuk fel, miközben számos fogalom (pl. alapelv, irányelv, útmutató; formai és tartalmi feltételek) definiálásának a szükségessége is felmerült.

A kutatás eredménye gyakorlati szempontból lehet jelentős, amennyiben hozzájárulhatunk egy olyan újabb sztenderd kiadásához, amit multidiszciplináris team (értelmi sérült személyek, gyógypedagógusok és nyelvészek) állíthat össze.

Romániai magyar középiskolás tanulók affektív és kognitív tanulási tényezőinek vizsgálata

Horváth Zsófia-Irén, Szentes Erzsébet

**Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Marosvásárhely
zsofiahorvath@yahoo.com, eszentes@ms.sapientia.ro**

A tanulás tanítása, az autonóm tanulásra való felkészítés a XXI. század iskolájának kiemelkedő feladatává vált (Mihály 2002, Magyar 2003, Csapó 2008). Napjainkban sokféle tanulási szokás, tanulási technika és módszer létezik, azonban a felgyorsult információáramlás és az infokommunikációs (IKT-) eszközök gyors fejlődése szükségessé teszi azt, hogy folyamatosan segítsük diákjainkat a hatékony autonóm tanulás elsajátításában.

Vizsgálatunk részét képezte *A problémamegoldó képesség vizsgálata különböző műveltségi területeken (szövegértés, szövegalkotás, matematikai/számítógépes gondolkodás)* empirikus kutatásnak. A felmérést 9. és 10. évfolyamos romániai magyar középiskolások körében végeztük a 2016 - 2017-es tanév második felében. A kutatásban minden iskolatípusból (elméleti líceum, szaklíceum, szakiskola) és régióból (szórvány, átmeneti régió, tömb) vettek részt tanulók (N=551).

Célunk volt a tanulás eredményességét befolyásoló tényezők, a tanulás kognitív és affektív tényezőinek a vizsgálata. Összefüggést kerestünk a tanulás készségei, az iskolai teljesítmény, a tanulás támogatottsága, és a továbbtanulási szándék között. A tanulással kapcsolatos készségek felmérése mellett arra is kerestük a választ, hogy miként és hogyan lehet felkészíteni a tanulókat és a pedagógusokat a hatékonyabb tanulásra, hogy meg tudjanak felelni a jövő társadalmá támasztotta kihívásoknak. A vizsgálat eszközei a Kognitív és Affektív Tanulási Tényezők (KATT) kérdőív, valamint a tanulás körülményeit és támogatottságát felmérő háttérkérdőív voltak.

A kapott eredmények nem csak feltáró jellegük miatt jelentősek, hanem azok alapján elindulhat a megfelelő pedagógiai és pszichológiai segítség megtervezése. Szándékunkban áll olyan javaslatokat megfogalmazni, amelyek a kimutatott probléma - a lehetséges és a tényleges teljesítmény közötti különbség - enyhítését szolgálják.

Az energiatudatosságra nevelés megjelenése a földrajz tankönyvekben

Jász Erzsébet, Tóth Tamás, Teperics Károly

Debreceni Egyetem, Debrecen

jaszerzsebet@gmail.com, tamas.toth1@gmail.com,

teperics.karoly@science.unideb.hu

A természettudományos oktatás egyik célja az energiatudatosságra nevelés. A felnövekvő generációk számára az óvodai és általános iskolai alapozás után a középiskolai természettudományos tantárgyak adnak erre lehetőséget. Az iskola, mint másodlagos szocializációs színtér, szerepe elengedhetetlen a környezet- és energiatudatos magatartás kialakításában. A tanulók számára fontos a figyelemfelkeltés és a folyamatos motiváció, amihez a tanárok szerepe elengedhetetlen. A tanárok az alapidokumentumok adta keretek mellett a tankönyvekre tudnak támaszkodni. Tisztában vagyunk azzal, hogy számos ismeretterjesztő anyag, saját tapasztalatok és egyre inkább a digitális világ vívmányai, az internetes tartalmak is eszközként használhatók a tanításban, mégis talán túlzás nélkül lehet azt mondani, hogy a legtöbb tanár a tankönyvekre épít órái megtartásában. Éppen ezért tartjuk nagyon fontosnak a tankönyvi tartalmak megismerését.

Vizsgálatunk célja 7-8-9-10. osztályos földrajz tankönyvek és munkafüzetek energiatudatossággal kapcsolatos tartalmainak elemzése volt, amely a „A helyzetfeltáró kutatás a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal – NKFIH, K 116595 projekt” keretében valósult meg. Azért emeltük ki a földrajz tankönyveket, mert véleményünk szerint ezen tantárgy bír a legintegratívabb tartalmakkal a természettudományos tantárgyak közül. Elkülönítettük az ismeretbővítést és a szemléletformálást segítő tartalmakat, feladatokat, illetve azt, hogy ezek kiemelve vagy kiemelés nélkül fordulnak-e elő a szövegben.

A megújuló energiaforrásokra vonatkozó tartalmak előfordulásának gyakorisága viszonylag nagy, azonban az előfordulás sok esetben csak felsorolásra korlátozódik, a szemléletformáláshoz önmagukban keveset tesznek hozzá. A tankönyvek tehát alapot adnak tartalmi szempontból, viszont az energiatudatosság kialakításához nagy hangsúlyt kellene fektetni a gyakorlati oldalról történő feldolgozásra is.

Az iskola-egészségügyi ellátás feladata az egészségre való felvilágosításban, nevelésben és a teljeskörű egészségfejlesztésben kezdetektől napjainkig

Karácsony Ilona

**PTE ETK Ápolástudományi, Alapozó Egészségtudományi és Védőnői Intézet,
PTE BTK Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola, Pécs
karacsony.ilona.h@gmail.com**

Bevezetés: Az egészség, mint az egyik legfontosabb értékünk az iskolai évek alatt erősödhet és válhat a felnőtt élet előnyévé, formálásában a pedagógusok mellett az iskola-egészségügyi szolgálatnak is jelentős szerep jut. Az egészségügyi szakemberek egészséggel kapcsolatos jogszabály által meghatározott és szervezett keretek közötti tudás bővítése szorosan beépül az iskola mindennapjaiba, mely fogalmi és tartalmi változásokon ment át az idők folyamán és 2012-től pedig az egészségügy és oktatásügy feladatvállalása e terén szorosan összekapcsolódik a teljeskörű iskolai egészségfejlesztés megvalósítása révén.

Eredmények: Az 1800-as évek vége felé angol és német hatásra, a közegészségügyi helyzet javítása érdekében kialakul az iskolaorvosi hálózat, s annak feladataként az egészségtan oktatása, amely egyenlőre csak a nagyobb városok középiskolaiban valósulhatott meg. A felvilágosító munka elsősorban a diákságot érintette, de fontosnak tartották a szülők bevonását is, ami főként ismeretátadás volt, a higiéniére irányult. A 1925-től jelentős változás volt: iskola-egészségügyi ellátásról beszéltek, mely team munkában történt gondozó nővérek, majd 1927-től zöldkeresztes védőnők bevonásával a curatív-preventív ellátás egységére építve. Az 1949-es iskola-egészségügyi ellátását szabályozó rendelet értelmében egészségügyi ismeretek közvetítése még mindig felvilágosítás (egészségügyi népnevelés), ami elsősorban a járványügyi, higiéniés és testnevelés – sport területekre fókuszált, célcsoportja a diákok, szülők mellett a tantestület tagjaira is már kiterjedt. A rendszer országos kiépülését az 1975-ben megjelent egészségügyi miniszteri utasítás tett lehetővé, melyben már mentálhigiéniés tevékenységek között kerül megnevezésre a felvilágosítás helyett az egészséges életmódra és családi életre nevelés orvos és védőnői feladat ellátással, aminek célcsoportja a diákság és a szülők. Ekkor már szerepet kap a magatartásformálás, nevelés. A 2000-es évek elejétől nemzetközi hatásra, a köznevelést szabályozó dokumentumokban egészségfejlesztés jelenik meg, melyet 2012-től teljeskörű jelzővel illetnek. Megvalósításának egyik fontos szereplője a pedagógusok mellett az iskolában tevékenykedő egészségügyi ellátás lesz. Az iskola és az egészségügy együttműködése teljeskörű, mert az iskola valamennyi szereplőjének, egész egészségét érinti, a humán és tárgyi környezetet is, a mindennapokban mindenkinek van/lesz feladata ebben a tanulónak, a szülőnek, az iskola valamennyi dolgozójának, a társszakmák szakembereinek is. Az egészségfejlesztés komplex folyamat, feladata képessé tevés az egészség választására.

Következtetés: Az iskolákban a múlt gyökereiből táplálkozva felvilágosítás, nevelés talaján van egészségfejlesztés. Az egészségügyi tevékenységből kinövő azzal szorosan, jogszabályi szinten is összefonódó köznevelési rendszer teszi lehetővé a felnövekvő generáció egészének egészségének fejlődését, fejlesztését teljeskörűen.

Attitűdvizsgálatok az elsősegélynyújtás és az alapszintű újraélesztés iskolai oktatásában

Katona Zsolt

Szegedi Tudományegyetem JGYPK TSTI, Szeged

kzs@jgypk.szte.hu

A balesetek megelőzése, az esetlegesen bekövetkezett baleseteknél nyújtott laikus elsősegély, és annak színvonalának biztosítása minden ország egészségkultúrájának fontos részét kell, hogy képezze. Európa nyugati államaiban az elsősegélynyújtás alaplépéseinek oktatása már régóta, nemcsak a vezetői engedély, illetve egészségügyi végzettségek, szakmák megszerzésének része, hanem a helyes egészségmagatartás fejlesztésének és a segítségnyújtó attitűd kialakításának fontos eszköze.

A képzést már kisgyermekkoról elkezdik, így alakítva ki az egyén alapvető elsősegélynyújtási kompetenciáit és a cselekvés képességéhez szükséges társadalmi szemléletet, hajlandóságot. Az elsősegélynyújtás eredményessége elsősorban a baleseti helyszínen tartózkodók segítségnyújtási hajlandóságától függ, melynek megalapozása a korai oktatással, a segítségnyújtási attitűd kialakításával kezdődik általános- és középiskolai keretek között. Az elsősegélynyújtást, és az alapszintű újraélesztés oktatását a NAT 2012. is tartalmazza, mely különböző évfolyamok esetén eltérő tantárgyak oktatási tartalmába ágyazva ütemezi a segítségnyújtás teendőit a középiskolában oktatandó újraélesztés alaplépéseinek elsajátításáig.

Előadásomban sportszakos és egyéb szakos egyetemi hallgatók tapasztalatait, véleményeit és hozzáállását mutatom be az elsősegélynyújtás és az alapszintű újraélesztés iskolai oktatásával kapcsolatban.

A dunaszerdahelyi magyar gimnazisták szövegértési képességei

Kázmér Klára

**Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem, Közép-európai Tanulmányok Kara, Nyitra
klari.kazmer@gmail.com**

Előadásomban a dunaszerdahelyi magyar gimnazisták szövegértési képességeit fogom ismertetni magyar nyelvből. Mielőtt kitérnék a konkrét adatok részletezésére, előadásomban összefoglalom az olvasás és a szövegértés eltérő definícióit, továbbá röviden bemutatom az eddigi legjelentősebb szövegértést vizsgáló felméréseket. Az összefoglalóban a különböző szövegértést vizsgáló tesztelések közül nagy hangsúlyt fektetek a PISA-felmérés módszertanának a bemutatására, hiszen a kutatás során ebből a tesztelésből indultunk ki. Az elméleti háttér rövid ismertetése után összefoglalom a kutatás célját, a módszertanát és az eddigi eredményeket.

A kutatás célja felmérni a szlovákiai magyar gimnáziumok diákjainak a szövegértési képességeit magyar nyelvből. Több kutatás is született már, mely a szlovákiai magyarokkal kapcsolatos jelenségeket vizsgálta, de a szlovákiai magyar középiskolások szövegértési képességeinek felmérésével még nem foglalkoztak. A felmérésben a két szélső évfolyam, vagyis az elsősök és a negyedikesek vesznek részt. A tanulmányozás további célja összehasonlítani a két évfolyam tanulóinak a szövegértési képességeit. Jelen előadásban az egyik kiválasztott iskola, a dunaszerdahelyi Vámbéry Ármin Gimnázium diákjai közt végzett kutatás eredményeit ismertetem. A felmérésben 125 diák vett részt: 40 elsős és 85 negyedikes. A kutatáshoz egy kérdőívet és egy szövegértési tesztet használtunk. A kérdőív az adatközlőkre vonatkozó kérdéseket tartalmazza, pl. nem, kor, lakhely, stb. A szövegértési tesztben a 2009-es PISA-felmérésben használt szövegeket és feladatokat használtuk fel azért is, hogy a kutatásunk eredményeit össze tudjuk hasonlítani a hivatalos PISA-eredményekkel. A szövegértési tesztet öt különböző formátumú és típusú szöveg alkotja a hozzájuk kapcsolódó feladatokkal együtt.

Fontosnak tartjuk a szlovákiai magyar középiskolások szövegértési képességeinek a felmérését, egyrészt azért is, mert erről nem rendelkezünk még adatokkal, információval. Másrészt azért is, hogy tudjuk mik azok a területek szövegértésből, amelyek még fejlesztést igényelnek.

„Átvitt értelemben...” – a zenetanulás transzferhatásai

Kelemen Judit

Eszterházy Károly Egyetem Sárospataki Comenius Campus, Sárospatak
kelemen.judit@uni-eszterhazy.hu

A zenetanulás személyiségformáló ereje mellett a zenetanulás általános igényszint-növelő-, valamint transzferhatásai is ismertek a szakmabéliek számára. S bár már Kodály Zoltán felhívta a figyelmet e jótékony hatásokra, a mindennapok gyakorlatában jól érzékelhető a korábban világhírű magyar zenei nevelés ellaposodása, a kodályi szisztéma torzulása, az eredeti szándék és az egykor fényes eredmények megfakulása.

Napjaink legújabb pedagógiai törekvéseinek közös vonása, hogy a művészeteknek, s így a zenei nevelésnek is kiemelt szerepet szánnak, hisz a gyermekek személyiségének formálása, az önkifejezés, a különféle általános képességek fejlődése mind-mind összefüggésbe hozható a különféle művészeti ágak művelésével.

A rendszeresen végzett különféle zenei tevékenységek (hangszerjáték, éneklés, gyakorlás) idegrendszeri hátterének vizsgálata, a muzsikáláshoz szükséges agyműködési folyamatok alakulása, valamint a zenetanulás hatása az érzelmi, szociális és kognitív képességekre az utóbbi évtizedek agykutatóinak ad hálás témát.

Az ezzel összefüggésben végzett kutatások, vizsgálatok, jó gyakorlatok bemutatását célozza meg az előadás. A kodályi iskolákban tapasztaltak éppúgy igazolják a zenetanulás és a közismereti tárgyakban nyújtott teljesítmény legfontosabb összefüggéseit és a társas kapcsolatok alakulásában mutatkozó kedvező változásokat, mint a világhírű hegedűművész, Lord Yehudi Menuhin által 1993-ban elindított *Music Europe (MUS-E®)* program, melynek központi gondolata a toleranciára nevelés a művészetek eszközével. S bár Menuhin a programot kifejezetten szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek számára ajánlotta és dolgozta ki, sajnos a magyarországi társadalom aggasztó tendenciái egyre indokoltabbá teszik a program alapelveinek széles körű megismertetését.

Fentiek mellett a kreativitás, a logikus gondolkodás, a matematikai képességek, a beszéd (szókincs gyarapodása, nyelvi memória, verbális fluencia), az olvasás (előkészítése és fejlesztése) és az idegen nyelvtanulás vonatkozásában tárja elénk az előadás a zenei tanulmányok áldásos hatását a legújabb kutatások eredményeire fókuszálva.

Nem formális tanulási motivációk vizsgálata felnőtteknél

Kispálné Horváth Mária

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Savaria Regionális Pedagógiai Szolgáltató és Kutató Központ, Szombathely
kispalne.horvath.maria@srszkk.elte.hu

Előadásom célja a felnőttek nem formális tanulási motivációinak bemutatása egy empirikus andragógiai kutatás eredményei alapján. A kérdőíves felmérésben 350 fő vett részt, akik az adatfelvételkor a következő főbb képzéstípusokban képezték magukat: hobbikörök, kulturális és művészeti tanfolyamok, sportklubok, vallási képzések, életvezetési tanfolyamok. A kutatási adatok elemzése során a következő eljárásokat alkalmazom: relatív gyakorisági eloszlás, számtani középérték, keresztábra-elemzés, korreláció-számítás, klaszteranalízis.

Az előadás első részében a különféle tanulási motivációk erősségével kapcsolatos eredményekre fókuszálok. A kutatási adatok alapján a nem formális módon tanuló, művelődő felnőttek esetében egyértelműen az érdeklődési és az egészségük motívumok a legerősebbek, a társas motívumok közepes erősségűek, míg a presztízs és egzisztenciális motívumok a leggyengébbek.

Az előadás második részében a tanulási motivációk és a tanulási hatások közötti összefüggéseket vizsgálom. A pozitív és az esetleges negatív tanulási hatások ismertetésekor külön kitérek a mentális jóllétre, a társas kapcsolatokra és a tudásra gyakorolt hatások elemzésére is. A tanulási motivációk és a tanulási hatások közötti kapcsolatot a – kutatási adatok elemzése során született – négy nem formális tanulási klaszter jellemzőin keresztül világítom meg. A csoportokat a tagok tanulási motivációjának fő irányai, az önkéntes nem formális tanulásuk, művelődésük döntő okai alapján neveztem el, melyek alapján a négy klaszter a következő: 1. önfejlesztők, 2. elfoglaltságot keresők, 3. társaságot keresők és 4. időkitöltők. Ehhez a témához kapcsolódóan a legfontosabb kutatási eredménynek azt tekinthető, hogy az erősebb belső – egészség, érdeklődési és társas – tanulási motivációval rendelkezők klasztereknél erősebbek a tanulási komfortérzésre gyakorolt pozitív tanulási hatások mind a mentális jóllét, mind a társas kapcsolatok, mind a tudás tekintetében.

A tudománytörténet jeles epizódjai, mint formálódó események

Kmeczkó Szilárd

Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Debrecen
kmeczko.szilard@drhe.hu

Egy évvel ezelőtt a Debreceni Református Hittudományi Egyetemen zajló tanítóképzés természetismeret műveltségi területének mintahálózába bevezetett tudománytörténet tárggyal kapcsolatos terveket és várakozásokat fogalmaztam meg, illetve érveltem a tárgy bevezetése mellett. Az elmúlt esztendő tapasztalatait összegezve, belül maradva a tantárgyleírás keretein, további tematikus és módszertani elemeket keresek, amelyek segítenének megközelíteni a tárggyal kapcsolatos kezdeti elképzeléseket.

Továbbra is kérdéses, hogy milyen mélységű tudományfilozófiai reflexió szükségeltetik az oktatni szándékozott tudománytörténeti tematikus egységek kellő mértékű megértéséhez. Kérdés továbbá, hogy ez az elméleti reflexió miként viszonyuljon a tudományfejlődés naiv, lineáris modelljéhez, amely a tudománnyal kapcsolatos laikus mérlegelés, ítéletalkotás alapját képezi. A lineáris modell bár kimondatlanul, de a korai tudományelsajátítás, illetve a tudományokhoz fűződő eredendő, kisiskolásként elsajátított viszony kereteit jelöli ki. A hallgatókat az elé a feladat elé állítja a tudománytörténet tárggy, hogy elhagyják a lineáris modellt, viszont tanítóként a lineáris modellhez igazodva kell hogy bevezessék a gyerekeket a tudományok világába. Ha nem ezt tennék, alighanem lerombolnák a tudományokba vetett bizalmat a gyerekekben.

Ezt a két pólust egymáshoz közelítve, a tudománytörténet jelentős epizódjainak interperszonális kapcsolatait, kommunikációját rekonstruálva, esettanulmányok formájában próbálok új keretet adni a tudománytörténeti tartalmak közvetítésének.

A környezeti attitűd összetevőinek vizsgálata

Kónya György

**Diósgyőri Gimnázium, Miskolc
konyagy@freemail.hu**

A környezeti nevelés a hazai oktatás minden szintjén egyre nagyobb figyelmet kap. Ahhoz, hogy megismerjük a tanulók környezetvédelmi kérdésekhez való hozzáállását és a környezeti nevelés minél sikeresebb legyen, nagy szükség van a környezeti attitűdvizsgálatokra. A megfelelő attitűd kialakítását akár már az óvodában el kell kezdeni, hogy később az oktatás következő szintjein tudjanak rá építeni. Az egyre bővülő iskolán belüli és kívüli módszerek lehetőséget adnak a diákok környezettudásának bővítésére, és a környezeti attitűd fejlesztésére. Kutatásom célja annak vizsgálata, hogy a környezeti attitűd három összetevője közül (környezettudat, környezettudatos magatartás és a környezeti problémákhoz történő érzelmi hozzáállás vagy emóció) melyikben a legjobbak a vizsgált középiskolás diákok, valamint ezek az összetevők milyen értéket mutatnak az általunk kiválasztott befolyásoló tényezők (iskolafenntartók szerinti iskolatípus, ökoiskola, iskolaszervezet, település típus, nem) hatására. Hipotézisem szerint a korábbi kutatások eredményeivel összhangban, a vizsgálatban szereplő tanulók környezeti attitűdje összességében jónak mondható. A környezeti attitűd három összetevője közül a teljes mintában a környezettudat éri el a legnagyobb értékeket a vizsgált középiskolás gyerekek körében. A környezeti attitűd három eleme között szoros összefüggés van, egymásra hatással vannak. A vizsgált egyházi középiskolák és általános iskolák tanulói jobb környezeti attitűddel rendelkeznek a vizsgált állami iskolák tanulóihoz képest. Az ökoiskolába járó tanulók jobb környezeti attitűddel rendelkeznek, mint a nem ökoiskolások intézményi szinten és évfolyamonként is. Az adatok felvétele a 2015/2016. és a 2016/2017-es tanévben került sor négy miskolci középiskolában. Összesen 1328 középiskolás tanuló töltötte ki a környezeti attitűd és a szociológiai háttérkérdőívet. Az eredmények szerint a vizsgált középiskolások közepes környezeti attitűddel rendelkeznek. A környezettudat átlaga minden vizsgált területen nagyobb volt, mint a környezettudatos viselkedés vagy az emóció átlaga. A diákok nagy része érzelmileg semleges a környezetvédelmi kérdések tekintetében, a pozitív érzelmi beállítottsághoz környezettudatosabb viselkedés társul és a jobb környezettudattal rendelkezők környezettudatosabban is viselkednek. A középiskolákban a gyerekek környezettudatos viselkedésének és az érzelmi hozzáállásának a fejlesztésére nagyobb hangsúlyt kellene fektetni, hogy amit megtanulnak, azt a mindennapi életben is tudják alkalmazni és akarjanak tenni saját maguk is a természet megóvása érdekében.

Nyelvtanítás és célnyelvi kultúra

Kovács Gabriella

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Marosvásárhely
kovagabi@yahoo.com

Az idegen nyelvek oktatása elválaszthatatlan a célnyelvi kultúra megismertetésétől, tanításától. A nyelvtanár feladata és felelőssége, hogy tisztában legyen a kultúra fogalmával, megjelenési formáival, kultúra és kommunikáció kapcsolatával, valamint a kultúratanítás lehetőségeinek elméleti és gyakorlati kérdéseivel. Fontosnak tartjuk, hogy mindezekkel a kérdésekkel már a tanárképzés idején legyen alkalmuk megismerkedni a jövődöbeli nyelvtanároknak.

A nyelvtanárképzésben fontos, hogy rugalmasan viszonyuljunk a hallgatók, valamint jövődöbeli tanítványaik szükségleteihez és igényeihez egyaránt. Megfigyeléseink szerint Romániában a célnyelvi kultúra tanításával kapcsolatos kérdésekre nagyobb hangsúly kellene fektetni a szak módszertan kurzus anyagának tervezésben. Tanulmányunkban azt vizsgáljuk, hogy a Sapientia EMTE fordító-tolmács szakos, tanárképzésben is résztvevő hallgatói számára tervezett szak módszertan kurzus tematikájába hogyan illeszthető be egy célnyelvi kultúra tanítására vonatkozó rész, és mi az, amit ennek a résznek feltétlenül tartalmaznia kellene. Ezt a témát eddig nem tárgyaltuk külön a kurzus keretében, csak implicit módon, más témákhoz kapcsolódóan. Tanulmányunkban a kultúra nyelvtanításban betöltött szerepéről, valamint a célnyelvi – esetünkben kiemelten az angol nyelvi – kultúra tanításának elméleti és gyakorlati kérdéseivel foglalkozó szakirodalmat tekintjük át, hogy erre alapozva meghatározzuk a szak módszertan kurzus erre vonatkozó részének főbb tartalmi vonatkozásait, elemeit.

„Hiába magyarok?” A nyugati diaszpóra első és második generációs stratégiái

Ládonyi Zsuzsanna

**Semmelweis Egyetem Egészségügyi Közszolgálati Kar Mentálhigiéné Intézet,
Budapest**

ladonyi.zsuzsanna@public.semmelweis-univ.hu

Előadásomban a doktori kutatásom egyes részleteit mutatom be, amely során Németország egyik észak-nyugati tartományában élő elsőgenerációs magyarokkal készítettem életútinterjúkat, illetve a diaszpóra-közösség vezetőivel félig strukturált interjúkat. A migrációkutatás nehézségein kívül, kitérek még a kvalitatív módszer speciális előnyeire e nehezen megközelíthető csoport kutatása terén. Az elsőgenerációs magyarok megküzdési stratégiái közül a közösségi szintre helyezem most a hangsúlyt, ahol részben a vallási alapon szerveződő és a kulturális alapon szerveződő diaszpóra-közösségeket hasonlítom össze az interjúkból és a résztvevő megfigyelői pozícióból nyert adatok alapján. Mind az egyén, de különösen a közösség számára kulcsfontosságú kérdés a jövő, azaz a második generáció sorsa, akik részben már Németországban születtek, vagy részben gyermekkorukban költöztek ki a szüleikkel. A származási ország tekintetében és a stratégiák tekintetében elkülönülnek a magyarországi magyarok a nem magyarországi, jellemzően erdélyi származású magyaroktól. A képet tovább differenciálja a kiköltözés dátuma, hisz a rendszerváltás előtt és a rendszerváltás után más-más szituáció egymástól eltérő stratégiákat igényelt. A második generációra visszatérve kulcskérdés, hogy hogyan lehet őket megszólítani, elérni, integrálni a diaszpóra-közösségbe, a cserkészeten kívül milyen más formák lehetségesek e csoport megszólítására. Végezetül kitérek arra, hogy milyen esélyei vannak az első generáció szemszögéből nézve a második generációnak, hogy megőrizze identitását vagy az asszimiláció útjára lép és az egyik interjúalanyomat idézve ők már „hiába magyarok”, ha Németországban élnek.

A hátrányos helyzetű felnőtt társadalmi csoportok képzésének lehetőségei

Laki Ildikó

**Szegedi Tudományegyetem ETSZK, Szeged
b.laki.ildiko@gmail.com**

Előadásomban a magyarországi hátrányos helyzetű felnőtt emberek (15-64 év közöttiek) képzési lehetőségeinek és problémáinak bemutatására vállalkozom. Napjainkban megoldásra váró helyzetet teremt azoknak az embereknek a képzésben való részvétele, akik valamilyen szempontból (területi, társadalmi, egészségügyi, avagy komplex) hátrányosnak mondhatóak. E csoportba tartoznak ugyanakkor azok is, akiket korai iskola elhagyóként vagy kimaradóként definiálunk. Az ő esetükben képzések egyre inkább elengedhetlenné válnak, hiszen a munkaerőpiac és a társadalmi élet kihívásai a jövőben nem lesznek képesek arra, hogy lehetőséget biztosítsanak a számukra.

Prezentációm két tartalmi elemet ölel fel; egyfelől bemutatásra kerül a csoport résztvevőinek köre a szociodemográfiai mutatók mentén, másfelől azok az intézmények, képzések, valamint lehetőségek, amelyek egyértelműen segítik a csoport/ok felzárkóztatását, visszaléptetését. E képzések tartalmában a módszertani kérdések sem maradhatnak figyelmen kívül. A hazai oktatásban e csoportok számára a képzések nehezen, kevésbé költséghatékonyan és többnyire sikertelen kimenettel valósulnak meg. A kérdés ez esetben az, vajon milyen módon válhatnak sikeressé, milyen megoldásokat lehet javasolni a képzések bevezetése, gyakorlata során.

A hazai online pedagógus továbbképzési rendszer koncepciója

Lengyelne Molnár Tünde, Racsko Réka

Eszterházy Károly Egyetem, Eger

lengyelne.tunde@uni-eszterhazy.hu, racsko.reka@uni-eszterhazy.hu

A jelenleg zajló negyedik ipari forradalom hatására bekövetkező kultúraváltás magával hozza az oktatás digitális átállásának szükségességét is, hiszen új elvárások, alapkészségek, kompetenciák válnak szükségessé a jövő globális állampolgára számára. Ehhez kapcsolódóan a tanulási környezet újragondolása is elengedhetetlen, amely mind az infrastrukturális, mind a tartalmi és a módszertani területeket érinti. E szemléletnek a pedagógiai köztudat szerves részévé kell válni.

Jelen kutatásban az oktatási közeg humánerőforrásában a pedagógusokat helyezzük előtérbe, hiszen a fent vázolt változások a mostani ön-, és továbbképzési rendszert is gyökeresen átalakítja. Az ipari társadalmak iskolájára jellemző frontális módszerek ugyanis nemcsak a tanítás során kerülnek háttérbe, hanem a képzők képzésénél is.

A Magyarországon 2016-ban elfogadott Digitális Oktatási Stratégiában nagy hangsúlyt kap a hálózati kultúra előretörése révén az online tanulási környezet kiépítése a pedagógusok képzéséhez.

Előadásunkban egy olyan pedagógusokat célzó kutatásra, fejlesztésre és innovációra épülő online képzési koncepció bemutatására vállalkozunk, amely összetett kutatási módszerek alkalmazásával járul hozzá a digitális átállás megvalósulásához.

A kutatás első fázisában kerül sor a pedagógusok előismereteinek és továbbképzést befolyásoló sajátosságainak feltérképezésére kvalitatív és kvantitatív vizsgálatokon keresztül, amelyet a célközönség digitális kompetenciáinak felmérése követ, amelynek fő célja a képzéskínálat optimalizálása a detektált képességszinteknek megfelelően. A fejlesztés két területe az online tanulási környezet keretrendszere, valamint a kurzusok curriculuma. Az innováció során a 28 kurzushoz online mentorálási tevékenység kapcsolódik, egy mentorhálózat kiépítésével.

Munkánk további célja, hogy a digitális pedagógiai asszisztens képzési rendszerét kidolgozzuk, annak módszertani, tartalmi elemeinek megalkotásával és közoktatási gyakorlatba történő bevezetésével.

Köszönetnyilvánítás

A kutatás az EFOP-3.2.15-VEKOP-17 A köznevelés keretrendszeréhez kapcsolódó mérési-értékelési és digitális fejlesztések, innovatív oktatásszervezési eljárások kialakítása, megújítása c. pályázat keretében valósul meg.

Szexuális nevelés, mint rejtett tantervi elem

Makrai Kata

**Miskolci Egyetem BTK Tanárképző Intézet, Miskolc
makrai.kata1@gmail.com**

A szexualitást annak ellenére, hogy számtalan csatornán ömlenek ránk az erotikus, pornográf tartalmak a mai napig tabuként kezeljük. Különösen igaz ez bizonyos roma/cigány csoportok esetén, ahol a tisztaság, hagyománytisztelet értékei a szexualitással kapcsolatos szülői tiltásokban manifesztálódnak, és szinte teljesen lehetetlenné teszik a szexualitásról folytatott szülő - kamasz gyermek, de sok esetben pedagógus - kamasz vagy egyéb szakember – kamasz diskurzusok megtörténtét. Bár e gyermekek az internet világában, a filmekben, reklámokban vagy akár a kortársakkal, idősebb gyermekekkel folytatott interakcióban nap, mint nap találkoznak meztelenséggel, szexuális együttléttel, fogamzásgátló eszközökkel stb. ezekkel kapcsolatos esetleges kérdéseikkel csak nagyon kevés esetben fordulhatnak szüleikhez, illetve a szülők sem kezdeményezők a szexedukáció terén.

Mit tehetnek ilyen esetben a kamasszal szoros, őszinteségen alapuló viszonyt ápoló pedagógusok, egyéb szakemberek, akikre hasonló nyomás hárul szülői oldalról a szexualitás tabusításával kapcsolatban? Milyen lehetőségeik, eszközeik vannak a kérdések adekvát megválaszolására? Felkészültek érzik-e magukat e feladat megvalósítására? Egyáltalán rendelkeznek-e olyan széles, tényeken alapuló ismeretanyaggal e témában, hogy hatható segítséget tudjanak nyújtani a hozzájuk forduló fiatalabb generációnak? E kérdésekre kerestem a választ bemutatásra kerülő, a téma intim, személyes jellege miatt a mélyinterjú módszerére építő kutatásomban. Munkám egy közép-magyarországi község hátrányos helyzetű, elsősorban roma/cigány gyermekekkel foglalkozó tanodájának helyzetét rögzíti, ismertetve szakmai vezetőik, önkéntesek tapasztalatait. Előadásom során törekszem annak felvázolására is, hogy milyen tévhittek élnek olyan kamasz gyermekek fejében, akik már „átestek” a nevelési-oktatási intézményük által szervezett felvilágosító órákon, vagy akár első szexuális együttlétükön, illetve bemutatom, hogy hogyan valósulhat meg a szexuális nevelés egy tanoda munkájában, mint rejtett tantervi elem.

Az idegennyelv-választás kérdése az enyhén értelmi fogyatékos tanulók körében

Meggyesné Hosszu Tímea

**SZTE JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézet, Szeged
meggyestimea@gmail.com**

A fogyatékos tanulók idegennyelv-tanítására az Európai Unió országaiban úgy tekintenek, mint az esélyegyenlőség megvalósulásának egyik területére. Az Európai Bizottság ajánlásának megfelelően az enyhén értelmi fogyatékos gyermekek számára Magyarországon a 2015/2016-os tanévtől került kötelezően bevezetésre az idegen nyelv oktatása. A nyelvválasztás során szem előtt kell tartani, hogy a különböző idegen nyelvek eltérő nehézséget jelentenek a tanulók számára. Enyhén értelmi fogyatékos gyermekek esetében mérlegelni kell az idegen nyelvek jellegzetességeit, amelyek bizonyos kognitív zavarok fennállása során nehezíthetik, vagy éppen könnyebbé tehetik az adott idegen nyelv tanulását. A tanulmányban egy vizsgálat részeredményei kerülnek bemutatásra, amely 8. osztályos enyhén értelmi fogyatékos tanulók (n= 197) nyelvtanítása során jellemző nyelvválasztási jellegzetességeket, illetve a nyelvválasztás és az idegennyelv-tanulási motiváció összefüggéseit mutatja be. A vizsgálatból kiderül, hogy a vizsgált egységes gyógypedagógiai módszertani központokban angol vagy német nyelvet tanítanak. Az eredmények azt mutatják, hogy a nyelvválasztás legfontosabb szempontja nem az, hogy az idegen nyelv sajátosságait tekintve illeszkedik-e az enyhén értelmi fogyatékos gyermekek kognitív sajátosságaihoz (választási gyakoriság 23). A nyelvválasztás két meghatározó szempontja, hogy a választott nyelv tanulása valószínűleg folytatható lesz a szakiskolában (választási gyakoriság 68), illetve, hogy az adott nyelv tanításához van szakemberük (választási gyakoriság 36) az iskoláknak. A szakembereket tekintve a vizsgált tanulói populáció kevesebb, mint felét (46%) tanítja idegen nyelvre olyan pedagógus, aki a képesítési előírások tekintetében a törvényi előírásoknak megfelel. A tanulmány segítséget ad az enyhén értelmi fogyatékos gyermekek kognitív sajátosságaihoz igazodó optimális nyelvválasztáshoz. Ez alapján e populáció számára a német nyelv tanulása könnyebb, mint az angol. A nyelvválasztás és a nyelvtanulási motiváció összefüggését tekintve a kutatók feltételezték, hogy az enyhén értelmi fogyatékos tanulókhoz igazított idegennyelv-tanítás megvalósulása során (a német nyelv esetében) magasabb a tanulók idegennyelv-tanulási motivációja. Ezt a vizsgálat nem igazolta, ugyanis nincs szignifikáns különbség a németet és az angolt tanuló enyhén értelmi fogyatékos tanulók idegennyelv-tanulási motivációja között.

A valláspedagógia formálódásának körvonalai

Mikonya György

**Magyar Pedagógiai Társaság, Budapest
mikonyagyorgy@gmail.com**

Első megközelítésben - amikor rákeresünk a valláspedagógia címszóra – joggal feltételezhetnénk, hogy bőséges szakirodalommal és tisztán definiált fogalomrendszerrel fogunk találkozni. Ebben a preconcepcióban megerősíthet bennünket a vallástudománnyal foglalkozó monográfiák, tanulmányok több könyvtárat betöltő mennyisége. Igen ám, de ezekben a forrásokban az esetek többségen nem jelenik meg markánsan elkülönülő diszciplínaként a valláspedagógia, és ha találunk is neveléstani fragmentumokat, akkor a következő nehézséget a nyelvezet jelenti, hiszen ugyanazon jelenség megnevezésére gyakran más-más kifejezéseket használnak a különböző vallások, sőt még az egyes vallásokon belüli irányzatok szóhasználata is eltérő. Így már maga a kiindulási helyzet is problematikus, mert hatalmas mennyiségű forrásanyagból kell kihámozni a pedagógiai vonatkozásokat, mégpedig oly módon, hogy közben a nyelvi kódot is meg kell fejteni. Ebből adódóan a valláspedagógia tárgyalásmódja vizsgálható kiterjedés, funkcionalitás és a kutathatóság szempontjából is. A téma kronológiai felfejtése igényli a valláspedagógia történeti-kronológiai megközelítését. E téma felvázolása – terjedelmi okok miatt csak mozaikos lehet, ezért a hazai valláspedagógia emblemikus személyiségének, Marczell Mihály munkásságának a bemutatása látszik erre alkalmasnak, a regnumi pedagógia alapkönyvének számító „Neveléstan” című összegző jellegű könyvek alapján. A további meghatározó személyekre, úgy mint: Sík Sándor, Prohászka Ottokár, Kornis Gyula, Schneller István, Böhm Károly, Karácsony Sándor, Öveges József, Prohászka Lajos csak utalásszerű jelzések történnek. A tanulmány tovább része szakirodalmi tájékozódás alapján a korábbi vizsgálati szempontokat figyelembe véve emel ki pedagógiai szempontból releváns mozzanatok. A kutatás kiterjed a téma jellegéhez szervesen kapcsolódó multidiszciplináris szemlélet jegyében a valláspedagógia és más diszciplínák kapcsolódásának vizsgálatára. A valláspedagógiai megközelítés nem nélkülözheti a világképek és emberfelfogások ismertetését sem. Ez a jezsuita novíciusmester Lukács János és a bencés szerzetes Bede Griffiths publikációit felhasználva történik. Ennek során kiemelt figyelmet fordítok a valláspedagógia módszertani repertoárjára. Ennek részeként a jezsuita rend belső nevelési rendszeréből emelek ki részleteket, illetve utalok a keleti és a nyugati tanítási-tanulási folyamatból a tanár-diák viszony meghatározó jegyeire. A tanulmány befejező része utal a valláspedagógia néhány aktuális kérdésére és felvázol egy szolid jövőbeni kitekintést.

Kommunikációs helyzetek megsegítése gyermekek kórházi kommunikációjában

Miksztai-Réthey Brigitta, Egri Tímea

**Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, Budapest
egri.timea@barczy.elte.hu, mrb@barczy.elte.hu**

Háttér: Az augmentatív és alternatív kommunikáció (AAK) komplex rendszere különböző folyamatok és eljárások rendszere azok számára, akik nem képesek beszéddel kifejezni magukat. Támogatás annak érdekében, hogy a kommunikációjuk hatékonyságát maximalizálni tudjuk (Beukelman és Mirenda, 2014). Azon személyek, akiknek komplex kommunikációs igényük (CCN – Complex Communication Need) van, az AAK célcsoportját képezik.

A kórházi kezelések során még napjainkban sem állnak rendelkezésre olyan módszerek és protokollok, amelyek a kommunikáció javítását célozzák a CCN betegek körében. A szakmai hiátusra felhívja a figyelmet az a 2014-es vizsgálat, amely rámutatott, hogy 10 év során csak 18 tanulmány jelent meg, mely a kórházi személyzet és a CCN személyek közötti közvetlen kommunikáció vizsgálatára irányult. Ezek közül is csupán kettő vizsgálta a gyermekek és a kórházi személyzet közötti kommunikációt (Hemsley, 2014). A tanulmány megállapítja, hogy a CCN személyek a kórházi kezelések során stresszes, félelmet keltő helyzetekkel szembesülnek, melyek feloldása kimerítő és időigényes folyamat. Erre a feladatra az egészségügyben dolgozó szakemberek jelenleg nem rendelkeznek megfelelő kompetenciával, ezért szükséges lenne segédanyagok és módszertani útmutatók elkészítése. E mellett az egészségügyi intézményekben a páciens személyes AAK eszközei, illetve az adott kórházi helyzethez illeszkedő szókinccsel tartalmazó eszközök választéka elérhetőek és alkalmazhatóak kell legyenek.

Az utóbbi években angol nyelven egyre több anyag vált elérhetővé a kórházi kommunikáció megsegítésére, támogatására (widget), viszont a kommunikációs partnerek felkészítése csak kísérleti formában van jelen a kórházi ellátás folyamatában. Magyarországon mindössze egy hasonló kutatás érhető el, a stroke utáni kórházi rehabilitációs kezelések kapcsán.

Célok: A Budai Gyermekkorház Gyermekgyógyászati Rehabilitációs Osztálya a személyes kommunikációs igények kielégítése érdekében elindított egy projektet, amely során a kommunikációs igények feltárása, majd az adekvát eszközellátás történik meg a CCN gyermekek számára az osztályon történő tartózkodás során. Az eszközökkel mind a megértés, mind az önkifejezés, azaz mind a receptív, mind az expresszív kommunikáció megsegítése a célunk. Az eszközök adekvát használatának bemutatása és azok megfelelő alkalmazása fontos pedagógiai cél. Ezek segítségével képesek kifejezni érzéseiket, véleményüket, félelmeiket, igényeiket. Így nem csak a hatékony kórházi kommunikáció valósul meg, hanem más, társas közegben is alkalmazható tudást szerezhetnek a családtagok is ezen mikrovilágból.

A saját eszközhasználattal támogatott digitális módszertani megújítás lehetőségei és tanulás szervezési megoldásai a felsőoktatásban

Molnár György

**BME Műszaki Pedagógia Tanszék, Budapest
molnar.gy@eik.bme.hu**

A mai társadalmi berendezkedésünkben, ahol ipar 3.0 és ipar 4.0-ról beszélünk, a digitális kultúra fejlődése és ennek térhódítása egyre nagyobb mértékben érzékelhető az információs társadalmunk, a társadalmi környezetünk a gazdasági berendezkedésünk minden területén. A digitális kultúra és a korszerű IKT eszközök mindennapos életbe való beépülésének következményeként radikálisan megváltozott az információszerzés, az információtovábbítás, a kommunikáció, valamint a tanítási-tanulási folyamat mechanizmusa. Mindezek mellett ismeretes digitális nemzedékek generációs elmélete (Prensky, 2000; Howe & Strauss 2001) melyek az egyes társadalmi generációk eltérő IKT digitális készségeinek gyakorlatát mutatják. Hazai és nemzetközi projektek, valamint a legújabb tudományos kutatások és abba az irányba mutattak, hogy célszerű lenne társadalmunk állampolgárainak a digitális kompetencia szintjét egy megfelelően beazonosítható és átjárható digitális kompetencia keretrendszerbe illeszteni és meghatározni. Ezt a törekvést támogatják az Európai Unió nemzetközi fejlesztések is, úgy, mint a digcomb.org, a digcomp.edu, vagy a digcomp. 2.1 egy keretrendszerek, melyek segítenek beazonosítani az egyes kompetencia szinteket az európai és magyarországi képesítési keretrendszerekhez (MKKR) illeszkedve. Hazai vonatkozásban ennek a meghatározását és kifejlesztését tűzte ki célul a Digitális Oktatási Stratégia, az IKER tanulóra épülő rendszer, illetve a Digitális Jólét Program. E tevékenységet támogatja a Digitális Pedagógiai és Módszertani Központ munkája és számos kitekintő kutatások eredményei. Ennek értelmében kirajzolódó nemzetközi mikor trendek azok, amelyek olyan tevékenységek létjogosultságát támasztják alá, mint például a saját eszközhasználat, a saját infrastruktúrát nem igénylő oktatás hatása. Ennek értelmében a hazai és nemzetközi kutatások alapján a saját mobilkommunikációs illetve számítógép alapú eszközök tanítási folyamatban bevonása egyértelműen igazoltnak látszik. Kutatásaink első részeként a saját eszközhasználaton alapuló mobileszközök attitűdvizsgálat eredményeit kívánjuk feltárni és bemutatni cikkünkben, amely a mobiltelefonhasználati attitűdre illetve az ehhez kapcsolódó Web 2.0-ás korszerű szolgáltatásokkal kapcsolatos felhasználói attitűdöt vizsgálta. A felmérés 2017 őszén készült a felsőoktatásban hallgatók tanulók között mintegy N= 100 fős mintavétel segítségével. Vizsgálódásunk feltáró eszközeként egy speciális interaktív webkettes alapú online kérdőívet használtunk. A kvantitatív kérdőíves felmérésen alapuló az eredményeket az egyszerű leíró statisztika módszereivel dolgoztunk fel diagramos szemléltetés mellett. A kapott eredmények a válaszadók véleménye alapján arra a következtetésre jutottunk, hogy a tanítási folyamatba mindenképpen érdemes bevonni a modern IKT eszközök használatát, mely segíti a I figyelem és a motiváció fenntartását, az új ismeretanyagok megértését elsajátítását és annak felidézését is. Eredményeink arra is rámutatnak, hogy a hallgatók eszköz ellátottsága magas szintet mutat és az ebben rejlő potenciál komoly lehetőséget és támogatást adhat digitális módszertani tanulás szervezés megújításához.

A Freinet-pedagógia elméletben és gyakorlatban

Molnár Mónika

**Ecole de La Grande Ourse, Svájc
esperanto_momix@yahoo.it**

Pedagógia, nevelés, iskola, iskolai rendszerek, azok előnyei és/vagy hátrányai... Megannyi aktuális, asztalon heverő téma, melyekről szívesen vennénk több pozitív nyilatkozatot, de sajnos a bírálat és kritika van többségben ezen a területen. A téma örökzöld, hiszen a jövő nemzedék felkészítéséről van szó, azokról, akik a helyünkbe fognak lépni. Milyen generációnak szeretnénk átadni a staféta-botot? Pató Pál uraknak? Bólogató Jánosoknak? Vagy...?

Az iskola elsődleges feladata az lenne, hogy egyengesse a gyermekek személyes kibontakozásának útját, rámutasson az erős oldalukra és felkészítse őket az életre. Mit lehetne tenni azért, hogy az iskolások körülményei jobbak legyenek, hogy a tudás elérése meglegéddel töltse el őket, ne pedig valami kötelező teherként éljék meg (vagy éppen csak éljék túl...) azt? Egyáltalán, reális ez a kívánság vagy csak utópia? Személyes meggyőződésem, hogy ez lehetséges.

Ötletekben és pedagógiai irányzatokban valójában nincs hiány, de vajon tényleg mindig valami újat kell kitalálni a modernizáció jegyében? Mi lenne, ha egy olyan módszert vennénk például, ami működik, ami már bizonyította létjogosultságát, s először ezt elemeznénk, próbálnánk megérteni a miértjeit és a hogyanjait, s vizsgálnánk azt, hogy hogyan lenne alkalmazható a helyi körülmények figyelembe vételével? A történelem során élt s alkotott több neves, követendő pedagógus, de többségükről bizony elfeledkeztünk az új módszerek nagy keresése közben. Az egyik ilyen volt Célestin Freinet, francia pedagógus.

Freinet számára fontos volt, hogy a gyermekek aktív résztvevői legyenek a saját tanulási folyamatjaiknak, hogy örömet leljék a munkában és hogy a tudás értelmet nyerjen számukra. Freinet gyakran mondta (Confuciust idézve): "Ha csak hallom, elfelejtem. Ha látom, vissza fogok emlékezni rá. Ha magam csinálom, megértem."

Vajon egy közel 100 éves pedagógiai irányzat feltétlenül ósdi, divatjamúlt? Freinet pedagógiája aranybánya azoknak, akik megértik és képesek alkalmazni. A svájci La Grande Ourse azon iskolák egyike, ahol ezt a pedagógiai vonalat követjük. Freinet nyomdokaiban járunk, technikáit alkalmazzuk, melyeket a kor, a társadalom, a diákok igényeihez, a helyi adottságokhoz igazítunk, ahogy Freinet is tette ezt annak idején.

Bemutatom a Freinet-pedagógia alapjait és azt is, hogy hogyan működik ez egy mai iskolában immár 35 éve fennakadás nélkül. Iskolánkban a felső tagozatosok felelőseként és társigazgatóként, immár 15 éves tapasztalattal a hátam mögött, pár éve főként az idegennyelv tanulásának kutatására kezdtem szakosodni, ami egyben a leendő doktori disszertációm témája is lesz.

A szeretet eszméjének vizsgálata Ernst Moritz Arndt *Töredékek az ember képzéséről (Fragmente über Menschenbildung)* c. pedagógiai témájú művében

Nádudvari Gabriella

**SZTE JGYPK Alkalmazott Egészségtudományi és egészségfejlesztési Intézet,
Szeged
nadudvari@jgypk.szte.hu**

Ernst Moritz Arndt (1739-1860) *Töredékek az ember képzéséről* c. művével megalkotta a gyermekből kiinduló romantikus pedagógia „prototípusát”. Író kollégáival ellentétben a romantikus gyermekideált nemcsak esztétikai, hanem pedagógiai szempontból is kidolgozta. Ez az első gyermekből kiinduló pedagógia nem hozta lázba a korabeli német közvéleményt. Publicisztikai sikerként nem könyvelhető el alkotása, mégis volt egy szűk olvasói réteg, amelyre hatást gyakorolt. Az ifjú Friedrich Fröbel számára Arndt pedagógiai műve a „nevelés bibliája” lett. Referátumomban arra szeretnék rávilágítani, hogy *Ernst Moritz Arndt alkotásában a szeretet eszméje az elveszett egyensúly keresésének szelleméből, a cselekvő létből bontakozik ki*. Állításomat egyrészt a vonatkozó irodalom strukturális feltárásával, másrészt saját kutatási eredményeim szisztematikus összevetésével szeretném alátámasztani.

Bollnow (1977) az Arndt-kutatás szempontjából alapvetőnek számító hermeneutikai irányultságú munkájában az 1904-es, jelentős mértékben rövidített Langensalza kiadás alapján értelmezi Arndt pedagógiai nézeteit. Amennyiben összevetjük a Langensalza-kiadást az eredeti, 1805-ben megjelent, altonai verzióval, izgalmas felismeréseket tehetünk. Az eredeti verzió bevezető gondolatainak és a Friedrich Muhrbeckhez írt episztolának a bevonásával a mű tartalomelemzése során még árnyaltabb képet kaphatunk Arndt neveléssel kapcsolatos gondolkodási stílusáról, melyet – mint Rousseau-nál és Herdernél is – a radikális kultúrakritika, a felvilágosodás korszelleme, az „elgépiesedett élet”, az „elgépiesedett hit” elleni lázadás táplál.

A kérdésselvetésünk szempontjából releváns szakirodalmak (Bollnow 1977 és Ullrich 1999), amelyek az eszmetörténeti elemzés során kivétel nélkül az 1904-es Langensalza kiadást vették alapul, részletesen feltárják az élet eszméjének problémakörét (különös tekintettel az élet és a gondolkodás közötti ellentétre). Az eredeti kiadás bevezető gondolataiban Arndt (1805: 4) egyértelműen kifejti, hogy a nevelésről alkotott nézeteinek fontos alappillére a szeretet: „Minden a szeretet által (fejlődik, N.G.) és minden a szeretet körül (forog, N.G.)” („*Alles also durch Liebe und alles um Liebe.*”) Az emberiség képzését a szeretet által képzelel el. („Durch Liebe (...) mögte ich die Menschheit bilden sehen, (...).”) Arndt abban különbözik a romantika egyes képviselőitől, hogy érzékenysége nem túlfokozott, hanem Schleiermacherhez hasonló módon tett-központú. Arndt szeretet-hitvallása nem szentimentális érzésáradatának kommunikációja, hanem sokkal inkább annak az erőnek a kifejeződése, amely a világot egyensúlyban tudja tartani.

Az élet, a szeretet és az egyensúly eszméjére vonatkozó kérdés mindig olyan időkben kerül előtérbe, amikor az ember érzékeli a környezete által produkált lélettartalom kétséges voltát. A romantika pedagógiájának aktualitása a reformpedagógia számára tény, eszméinek alakváltó továbbélése napjainkban is jól érzékelhető.

A Műszaki Képzési Terület Képzési és Kimeneti Követelményeinek (KKK, 18/2016 EMMI rendelet) vizsgálata szövegbányászati módszerekkel

Nagy Tamás

**Széchenyi István Egyetem, Győr
nagyтоми@sze.hu**

A 2006-os Képzési és Kimeneti Követelményeket felváltotta az európai trendeknek (EKKR) és az MKKR szerkezetének, szemléletének megfelelő új dokumentum. A 18/2016-os rendelet az eredményalapú szabályozásra épül. Az alap- és mesterszakok leírásai azonos szerkezetűek. A célok és kompetenciák (követelmények) kialakítása (tudás, képesség, attitűd, önállóság és felelősség) a „teljes” személyiség fejlesztését támogatják. Felmerült annak az igénye, hogy megvizsgáljuk, vajon milyen különbségek figyelhetők meg a 2006-os és 2016-os dokumentumok között. Az új KKK létrehozását megelőzte a Képzési Terület Képesítési rendszerének a kialakítása. Már a KTKKR fejlesztése során felmerült, hogy ez elősegítheti a bolognai folyamat hatására létrehozott KKK-k átdolgozását. A TÁMOP 413 projektnek ez egy fontos hozadéka lett. Így vetődött fel az a kérdés is, hogy a KTKKR során fejlesztett dokumentumok hogyan, milyen módon befolyásolhatták a 2016-os KKK-k létrehozását. Elemzésre érdemes az is, hogy az új KKK-ban milyen nyelvi elemekkel írták le a kompetenciákat, illetve a deskriptorok elemei vajon mennyire azonosan vagy eltérően az egyes szakok esetében. A vizsgálathoz 23 műszaki területhez tartozó alapképzési szakot választottuk ki. Az elemzés szövegek feldolgozását igényelte, így egy adat/szöveg bányászati problémához jutottunk. A megoldás szükségessé tette szövegbányászati szoftverek alkalmazását (STATISTICA, SAS).

A szövegek feldolgozásával a következő megállapításokra jutottunk: növekedett az új dokumentumok cél és követelmény elemeinek a terjedelme, a kognitív területek deskriptorainak leírásához döntően azonos taxonómia elemeket használtak fel; az affektív szféra leírásai a 23 szaknál sokban különböztek; a KTKKR dokumentum elemei sokszor szó szerint épültek be az új KKK leírásokba. Egyértelmű lett, hogy a szövegbányászati eljárások alkalmasak azonos struktúrájú tantervi dokumentumok elemzésére, ezért hasonló módon vizsgálhatók a közoktatás és a szakképzés tantervei is. Szövegbányászati megoldásokkal elképzelhető a felsőoktatás KKK dokumentumainak és az intézményi mintatantervek, tantárgyi programok szövegszintű elemzése is.

A Diákkaptár Szövetség – egy elfeledett ifjúsági szervezet (1939-1949)

Olasz Lajos

**Szegedi Tudományegyetem JGYPK, Szeged
olasz@jgypk.szte.hu**

A diákifjúság takarékosagra, szelektív hulladékgyűjtésre, környezettudatosságra, és ugyanakkor alternatív jövedelemszerzésre való nevelése, ösztönzése nem új keletű törekvés. Magyarországon a 20. században először Debrecenben indult ilyen ifjúsági mozgalom. Az 1928-ban létrehozott iskolabankok alapvetően a gyakorlatias gazdasági szemlélet terjesztését szolgálták, hogy ésszerű, ökonomikus magatartásra szoktassák a fiatalokat, melynek révén lehetővé válik a különböző egyéni és közösségi igények kielégítése. Az első kezdeményezést azonban az oktatási kormányzat bizonyos fenntartásokkal fogadta, mert csak az anyagias szemlélet propagálását látta benne. 1939-ben azonban Teleki Pál miniszterelnök részben pedagógiai céllal, részben a kibontakozó háborús válság okozta gazdasági gondokra reagálva ismét engedélyezte az ekkor már Diákkaptár néven szerveződő mozgalom elindítását.

A Diákkaptár Szövetség hálózata gyorsan szélesedett, rendkívül népszerű volt a fiatalság körében. Nemcsak azért, mert a gazdasági szempontok megismerése, alkalmazása révén már néhány egyszerű megoldással is látható eredményeket értek el az iskolák, hanem, mert az egyes tagszervezetek működésében minden más hasonló egyesületnél nagyobb beleszólást biztosítottak a fiatalok számára. A tanuló ifjúság ilyen jellegű mozgósításában a kormányzat honvédelmi szempontból és a társadalmi összefogás erősítésének tekintetében is nagy lehetőséget látott. Ezt fejezte ki, hogy Teleki felkérése nyomán az államfő fia, Horthy István, vállalta a szervezet elnöki posztját. A szövetség tevékenységi köre fokozatosan bővült. A hulladék anyagok és gyógynövények gyűjtése, a kisállattartás, a kézműves termékek készítése, különböző bemutatók, műsoros rendezvények tartása, az iskolai idő után vállalt alkalmi munka eredményeképpen a tagságnak 1941-ben már több mint 1 millió pengő megtakarítást sikerült elérniük.

Noha a szervezet formálisan kötődött a fennálló rendszerhez, pedagógiai céljai, illetve gazdasági haszna politikától, világnézettől függetlenek voltak. A második világháborút követően, az ország újjáépítésének időszakában, az új rendszer is fontos szerepet szánt a Diákkaptárnak, amely takarékos magatartásra, a környezet kímélésére, tudatos anyagi döntésekre és az öngondoskodásra igyekezett nevelni, mozgósítani a diákifjúságot.

Reflektív szemináriumok megvalósulásának lehetőségei a Matematika tantárgypedagógia tantárgy keretein belül

Petzné Tóth Szilvia

Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Kar, Győr
toth.szilvia@sze.hu

A felsőoktatásba belépő hallgatók gazdag belső reprezentációval bírnak az iskola világról, a tanuló és tanulás viszonyáról, a különböző tantárgyakról, önmaguk és a tanári szerepről. Ezek a nézetek töredékesek, inkoherensek. A hallgatók még a főiskola végén is diákként gondolkoznak magukról. Ezért egyik fontos feladat, hogy a tanári szerepbe való átváltást, és ezzel együtt a nézetrendszerük megváltoztatását is segíteni kell tanulmányaik folyamán. Az előzetes nézetrendszerrel függ, hogy a tanítóképzés folyamán mi hasznosul, szűrőként funkcionál. Ezt a szűrőként funkcionáló nézetrendszer kell konceptuális váltások sorozatán keresztül tudományosan helytálló rendszerré formálni. Különösen igaz ez a matematika tantárgyra. A hallgatók hozzáállása és előzetes tudása miatt e nézetrendszer megváltoztatása nehézségekbe ütközik. Számos kutatás (például Richardson, Wubbels, Tillema kutatásai) bizonyítja, hogy a nézetek tapasztalati úton történő megváltoztatása hozhat sikereket. A reflexív gyakorlatok elemzése során tartósabb nézetváltozás következik be. A hallgató tanítási kompetenciáinak felépítése a tapasztalati tanulásra kell, hogy építkezzen. A tantárgypedagógia tantárgy keretein belül ezeket a kutatási eredményeket felhasználva időről időre fejlesztjük a módszereket a tanító szakos hallgatók szaktárgyi, szakmódszertani tudásának fejlesztése, és a matematikához fűződő nézeteik megváltoztatása érdekében. Az előadás keretén belül bemutatásra kerülnek azok a módszerek, amelyek segítségével a fent említett célok elérését várjuk, illetve a már kipróbált módszerek eredményéről számolunk be.

A szociális pedagógia gyakorlata a gyermekvédelemben a századforduló dualista Magyarországon

Pornói Imre

**Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar, Hajdúböszörmény
porimrit@t-online.hu**

Magyarországon az 1867-es kiegyezés után meginduló iparosodás, urbanizáció, a társadalmi mobilizáció fejlődési üteme súlyos, megoldandó szociális problémák sorát hozta létre, melyek enyhítésére, illetve felszámolására mind a különböző politika erők, mind a civil társadalom tagjai és szervezetei, mind az egyházak számos lépést tettek. A fokozódó társadalmi és politikai feszültségek feloldása az állam szociális politikájának lett a feladata.

A szocialitás gondolatai az ipar, az egészségügy, az igazságszolgáltatás területén hozott törvényekben is jelentkeztek. Az 1890-es években erősödött meg a szociális pedagógia gondolata is, melyben a közösség számára való nevelés került az előtérbe. A gyermekvédelmet ugyan elsődlegesen állami feladatnak nevezték, ám szükségesnek látták a hivatásos nevelőkön és intézményeken kívül a társadalom minél szélesebb rétegeinek bevonását ebbe a munkába a politikai vezetőktől kezdve az értelmiségen át a munkás és paraszt rétegekig, ezzel biztosítva az általános nevelői gondolkodás elterjedését. Ez erősítette az intézmények és a társadalom közötti kapcsolatot és együttműködést, s a társadalmi szolidaritást is.

A gyermekvédelem területén az 1898:XXI., az 1901:VIII. és XXI.tc- ek a kornak megfelelő gyermekvédelmi szakintézményeket hoztak létre. Az előadás egyik célja e folyamatnak a bemutatása mely tiltó (abortusz betiltása, gyermekkitevés eltiltása, a nem gyógykezelgetés büntetése a hétéves korig, büntetlenség a büntetendő cselekmények miatt a 12 éves korig) és védő (gyámügyi intézkedések, dajkaságba adott gyermekek feletti községi felügyelet, bábaiskolák, oltási kényszer, óvodák, iskolák, s fogyatékosok számára való iskolák, ismétléssel foglalkozó ifjúsági egyesületek, javító intézetek) intézkedéseket tartalmazott. Másik célja a gyermekvédelmi rendszerbe bekerülés útjának elemző bemutatása az elhagyottság, a „züllöttség” és a közegészségügy oldaláról.

A prevenciót biztosító intézmények sorában megtalálhatjuk a kisdedóvást, a népiskolákat, az ezekkel kapcsolatos napközi gyermekotthonokat, a gyermekligát, a népotthonokat, a munkás Urániát, s egyéb népművelési és szociálpedagógiai intézményeket. A századfordulón tehát széleskörű társadalmi és politikai támogatással erősödött meg a gyermekvédelem törvényekkel alátámasztott intézményesülése.

A munkaszeretetre nevelés eszközei, avagy hogyan tegyük hatékonyabbá a munkatársakat?

Rácz Anita

**Saubermacher-Magyarország Kft., Budapest
ariam.racz@gmail.com**

Gondoljunk csak bele, hogy vajon ideális világ lenne-e az, ha a munkahelyen a kollégák kizárólag a bennük rejlő motiváló erő alapján végeznék a feladatukat és semmiféle külső motiváló hatásra nem lenne szükség a teljesítményük leghatékonyabb eléréséhez? Lehet, hogy sok vezető habozás nélkül helyeselné e kérdés hallatán, hiszen mennyivel egyszerűbb lenne számukra, ha nem kellene folyamatosan újabbnál újabb motivációs eljárás, intézkedés bevezetésén gondolkozni ahhoz, hogy a kollégák odaadón és hatékonyon végezzék a munkájukat.

Ez aligha van így, hiszen a munkáltatók és a vezetők többsége szerencsére nemcsak elvárja, hanem mindent meg is tesz azért, hogy a dolgozókat motiválja a kitűzött célok elérése és az elvárásokon felüli teljesítés reményében. A hatékonyság és az eredményesség tehát a kollégák motiválása nélkül nem lehetséges. A motivációt, mint belső cselekvésben rejlő késztetést Woodwort amerikai pszichológus találóan „drive”-ként nevezte el, utalva a hajtóerő, központi energizáló tulajdonságra. Nézzük meg milyen motivációs eszközök állnak rendelkezésünkre a cél elérése érdekében és vajon fenntartható-e ezekkel hosszú távon a munka iránti lelkesedés és a hatékony teljesítőképesség?

A cél egyértelműen az, hogy a kollégák örömet leljék abban, amit csinálnak. Ehhez megfelelő munka iránti odaadás és kellő munkaszeretet szükséges. A motiválásban és a munkaszeretetre nevelésben a vezető kiemelkedő szerepet játszik a munkahelyen. Nézzük meg vezetői aspektusból, hogy hogyan lehet munkaszeretetre nevelni a kollégákat.

Az energiatudatosságra vonatkozó attitűdelemek vizsgálata tantervekben és tankönyvekben

Revákné Markóczi Ibolya

Debreceni Egyetem TTK Biológia Szakmódszertani Csoport, Debrecen
revaknemi@gmail.com

A munkacsoport további tagjai voltak: *Ütőné Visi Judit* (Oktatási Hivatal), *Bartha Ila* (Debreceni Református Hittudományi Egyetem), *Csákberényi Nagy Miklósné* (Debreceni Református Hittudományi Egyetem), *Kovács Enikő* (Eszterházy Károly Egyetem), *Teperics Károly* (Debreceni Egyetem TTK).

A megfelelő környezeti attitűd kialakítása tanulóinkban komplex nevelési feladat. Ennek eredményessége több tényező által befolyásolt, melynek egyik mozaikja a környezeti attitűd formálását segítő tartalmak megjelenése tanterveinkben és a tankönyvekben. Kutatásunkban a manapság egyre nagyobb jelentőséggel bíró energiatudatosság fogalmi és attitűd összetevőit vizsgáltuk a hazai közoktatás dokumentumaiban (NAT, kerettantervek) valamint segédeszközeiben. A vizsgálat célja a tartalmi elemzésen túl egy, a megújuló energiára vonatkozó környezeti attitűd felmérésének előkészítése az általános és középiskolás tanulók körében. A kutatás során a NAT (2012) elemzésén túl 40, közoktatásban alkalmazott környezetismeret (1-4. évfolyam), természetismeret (1-6 évfolyam), 7-8. és 9-10. évfolyamnak szóló földrajz tankönyv valamint munkafüzet és az ezekhez tartozó kerettantervek értékelését végeztük el az energiatudatossággal kapcsolatos ismeretek (megújuló energia, energiatakarékosság, erőmű, fűtés, tudatos energiafelhasználás, energiafogyasztás, energia-hatékonyság, energiaválság) attitűdök és szemléletformálás dimenzióiban. Az eredmények azt mutatják, hogy a vizsgált tankönyvek bár megfelelő hangsúlyt fektetnek a megújuló energiával kapcsolatos ismeretekre, a megfelelő szemlélet- és attitűd formálás elmarad a kívánt mértéktől. Az eredményeket összevetettük egy korábbi, általunk végzett szóasszociációs vizsgálat konklúzióival, amelyben általános iskolás 4. és 7. évfolyamos tanulók megújuló energiával kapcsolatos fogalmi struktúráját elemeztük. Az összefüggés elemzés ismételten rávilágított arra, hogy a megújuló energiával kapcsolatos környezettudat kialakításában és fejlődésében a vizsgált tankönyvek szerepe nem következetes és nem elégséges.

Köszönetnyilvánítás

A kutatás támogatója: Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal – NKFIH, K 116595.

A tanítóképzés belső gyakorlatainak megújítása

Sándor József

Eszterházy Károly Egyetem, Eger
sandor.jozsef@uni-eszterhazy.hu

Az utóbbi évek finanszírozási és a közoktatási intézmények fenntartói változásai érintették a pedagógusképző felsőoktatási intézményeket is. Több helyen a képző intézmények elvesztették a velük szervesen együttműködő belső gyakorlati helyeiket, a gyakorlóiskolákat. A kialakuló új rendszerben – a kezdeti tapasztalatok legalábbis ezt mutatják – jelentősen sérültek a képzéshez szorosan kötődő belső gyakorlatok. Egyrészt időkeretükben és a képzési időn belüli egyenletes eloszlásukban, másrészt a gyakorlatokat vezető pedagógusok e tevékenységre fordítható időkerete tekintetében, mely jelenleg a korábbinak nagy jó indulattal is csak töredéke.

Nemzetközi kutatások, vizsgálatok mutatták ki azt a tendenciát, hogy a pályakezdő pedagógusok több mint 20%-a az első öt évben elhagyja a pedagógus pályát. A pályaelhagyás toronymagasan vezető oka, hogy az osztálytermi konfliktusokat nem tudják megnyugtatóan menedzselni a pályakezdők. Tehát hiába a jó szaktudományos felkészítés, ha a mindennapi életben jelentkező nevelési kihívásokat nem tudják sikeresen, hatékonyan kezelni, melynek következtében oly annyira frusztráltak lesznek, hogy végső soron a pályát is elhagyják.

Nagyon fontos tehát, hogy egy olyan képző- és támogatórendszer épüljön ki, amely már a képzés folyamatában a tanulóközösségekben végzett gyakorlatokra épít, majd a pályára kerülés során iskolai mentori támogatásra épülő folyamatos szakmai segítséget nyújt a pedagógiai szakmai szolgáltatók és a képző intézmények bázisán.

A tanulmányomban egy a fenti kihívásokra első lépésként a tanítóképzés során felkészítő, a képzéshez szorosan kapcsolódó belső gyakorlati képzési rendszer kialakítására teszek javaslatot. A koncepció egy, korábban már a gyakorlati élet visszajelzései által igazoltan jól bevált, működő és sok értéket hozó képző és gyakorló intézmény közötti együttműködés hagyományaira épül, napjaink kihívásaihoz igazodva, új és korszerű tartalmakkal kiegészülve, az osztálytermi és a tanulóközösségekben végzett tevékenységekre helyezve a felkészítés hangsúlyát. Bízom abban, hogy a koncepció megvalósulásával felkészített leendő tanítók sikeresen gyökeresednek meg a pedagóguspályán.

A felkészítés és reflexió pedagógiai jelentősége az IKSZ programjában

Sárosi Tünde

Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola, Eger
sarositunde@gmail.com

Célok: Az Iskolai Közösségi Szolgálat 2011-es bevezetése óta a program megvalósításának gyakorlata nagyon vegyes képet mutat. A középiskolák más és más módon szervezik meg a szolgálatot. Fontos lenne a program szakmai támogatása a vegyes kép egységesen színvonalassá tételéhez.

Elméleti keret: Előadásomban egy 2017-es, nemek és iskolatípusok tekintetében reprezentatív online felmérés eredményeit ismertetem, melyből megtudhatjuk a diákok véleményét és hozzáállását az Iskolai Közösségi Szolgálathoz. A prezentációmban kísérletet teszek arra, hogy bemutassam a kialakult helyzet orvoslásának lehetséges módjait, hogy a program valóban elérje a célját és megvalósuljon az élménypedagógia. Egy 2016-os felmérés alapján a magyar diákok többsége pozitív várakozással áll a közösségi szolgálathoz, ám a kötelező 50 óra elteltével lelkesedésük sok esetben alábbhagy. Nemzetközi kutatások azt mutatják, hogy az ilyen jellegű programok sikeressége nagy részben a szakszerű felkészítésnek és a reflexiónak köszönhető. Magyarországon az Iskolai Közösségi Szolgálatos programok többségénél ennek a fajta felkészítésnek és lezárásnak a hiánya mutatkozik, leginkább az iskolák részéről. Az intézmények gyakran nem ismerik fel a program ezen elemeinek kulcsfontosságú szerepét. Ezek következtében a diákok nincsenek tisztában az IKSZ céljaival, pedig a közösségi szolgálat pedagógiai eszköz. Legfőbb célkitűzései között szerepel az önkéntességre nevelés, a közösségépítés, az aktív állampolgárságra nevelés, a személyiségfejlesztés és a pályaorientáció.

Eredmények: A kutatások és elemzések kimutatták, hogy országosan a felkészítés és reflexió a legkevésbé kialakult gyakorlattal rendelkezik. Elsősorban nem iskola típusonként kell formálni a programot, hanem országosan kell támogatást szerezni számára IKSZ koordinátorok órakedvezményével, illetve felkészítésével, a társadalom tájékoztatásával.

Következtetések, elméleti gyakorlati jelentőség: Szükség van a társadalmi érzékenyítésre, hiszen mindez nélkül a program nem tudja elérni a társadalmi érzékenyítést célul kitűző szerepét. Miként a képzések segíthetnek az IKSZ koordinátorok felkészítésében.

Idegennyelvtanár-képzésről másképp – projekt-tapasztalatok

Sárvári Tünde

**SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános és Alapfokú Művészeti Iskolája,
Napközi Otthonos Óvodája, Szeged
sarvari@jgypk.szte.hu**

Napjainkban egyre nagyobb teret hódít a korai idegennyelv-oktatás. A Nemzeti alaptanterv az általános iskola negyedik évfolyamától írja elő kötelező jelleggel az első idegen nyelv tanításának a bevezetését, de megfelelő feltételek teljesülése esetén erre már korábban, az 1-3. évfolyamon is lehetőséget biztosít. Ez az egyik oka annak, hogy egyre több tanító szakos hallgató választja az idegen nyelvet műveltségi területként. A tanító szakos végzettség egyrészt feljogosít az 1-4. évfolyamon az összes tantárgy oktatási-nevelési feladatainak ellátására, másrészt egy, a hallgató által választott műveltségterületen (VMT) az adott tantárgy 5-6. osztályos tanítására.

Az SZTE JGYPK Német és Német Nemzetiségi Tanszékén több éve tartok tantárgypedagógiai szemináriumokat német VMT-s tanító szakos hallgatóknak. A német VMT célja olyan képzésben részesíteni a hallgatókat, mely lehetővé teszi, hogy magas szintű nyelvtudással, megfelelő pedagógiai-pszichológiai és szak módszertani ismeretekkel rendelkezzenek, illetve felkészítse őket arra, hogy az idegen nyelvet és a 'tartalmat', azaz az általános iskolák 1-6. évfolyamain oktatott egyéb tantárgyak anyagából vett témákat, az idegen nyelvvel integrálva hatékonyan legyenek képesek oktatni.

A német VMT egyik tantárgya „A német nyelv és irodalom tanítása”. A tantárgypedagógiai szemináriumokon eddig is nagy hangsúlyt fektettem a gyakorlatorientáltságra, és a learning by doing elvet követve igyekeztem lehetőséget biztosítani arra, hogy a hallgatók ne csak elméleti ismereteket, hanem gyakorlati tapasztalatokat is szerezzenek az adott témakörökben. A budapesti Goethe Intézet munkatársaival együttműködve ebben a tanévben olyan gyakorlatorientált képzési modulokat próbálunk ki a tanítóképzésben, melyek lehetővé teszik, hogy a hallgatók induktív módon ismerjék meg a korai idegen nyelvi nevelés sajátosságait, reflektáljanak a megélt tevékenységekre és kooperatív technikák alkalmazásával közösen fedezzék fel az adott témakör szempontjából fontos elméleti ismereteket.

A modulokat két tanító szakos hallgatói csoportban próbáltuk ki. Mindkét csoport négy féléven keresztül heti két órában tanulja a német nyelvi tantárgypedagógiát. A hallgatók B1 szintű németnyelvtudással rendelkeznek. Jelen előadás célja a képzési koncepció és a modulok felépítésének rövid bemutatása, valamint egy konkrét modul alapján az első tapasztalatok ismertetése.

Az outdoor tevékenységek jelentősége az óvodáskorú gyermekek testi nevelésében

Simon István Ágoston¹, Herpainé Lakó Judit², Simonné Kajtár Gabriella¹

¹Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar, Sopron

²Eszterházy Károly Egyetem, Eger

simon.istvan@uni-sopron.hu

Az óvodás korú gyermekek egészség- és mozgásfejlesztése kiemelt feladata az óvodai nevelésnek. A fiatal korban kialakított egészséges életvitel pozitívan hat a serdülő- és a felnőtt kori egészséges életvitel kialakítására. Az óvodai testi nevelés sikeres megvalósításának számos eszköze van, amelyek közé tartoznak az outdoor tevékenységek. Az outdoor tevékenységek során fejlesztett motoros képességek a kognitív funkciók fejlődése mellett az egészségi állapotra is pozitívan hatnak. A skandináv országokban hagyományai vannak az „outdoor activity” programokkal működő óvodáknak. A magyarországi óvodákban megjelenő természetközpontú nevelési programok a környezeti nevelést állítják középpontba, de a természetben végzett tevékenységeknek nagy jelentősége van a mozgás, a személyiség és az egészség fejlesztésében is. Előadásunk célja, egy most induló kutatás elméleti előkészítő fázisának ismertetésén keresztül az outdoor tevékenységek jelentőségének hangsúlyozása a testi nevelés területén. A rendszeresen hosszabb ideig szabadban végzett aktivitás során a szervezet alkalmazkodik a környezeti tényezőkhöz, amelynek egyik következménye a szervezet ellenállóképességének erősödése. A spontán és az irányított outdoor tevékenységek elősegítik a tapasztalás útján történő mozgástanulást, a koordinációs és a kondicionális képességek fejlődését. A tevékenységek során a gyermekek megtanulják az időjárásnak megfelelő öltözködést, a természet tiszteletét, a játékok alkotását a természet segítségével. Előadásunkban bemutatjuk, hogy az óvoda udvara, az erdő, a parkok mennyi lehetőséget rejtenek a motoros képességek, a mozgástanulás különböző mértékű fejlesztésében, s azok a gyermekek, akik naponta több órát töltenek a szabadban, milyen pozitív egészségi-állapotváltozáson mehetnek keresztül.

A tárgyak jelentősége a környezet formálásában

Siposné Tavaszi Virág

**Eötvös Loránd Tudományegyetem, Tanító- és Óvóképző Kar, Budapest
s.tavaszi.virag@gmail.com**

Az állatok etológiai megfigyelései alapján megállapítható tény, hogy egyes fajok, akár biológiailag nem hozzájuk tartozó segédeszközöket is használtak védelemként vagy az élelemszerzés megkönnyítéseként. A törzsfejlődés során, a magasabb rendű állatok, a cél és az eszköz összekapcsolására is képessé váltak. Közös tulajdonságként azonban megfigyelhető, hogy ezeket a kellékeket az állatok nem őrzik meg, nem fejlesztik tovább. Ezek a jelenségek már az ember megjelenéséhez köthetőek. Jelen kutatás célja annak összegzése, hogy:

- Az ősidőkben milyen módon, sorrendben jelentek meg a tárgyak az ember életében.
- Az idő folyamán miért, milyen anyagok használata került előtérbe az eszközkészítés során.
- Miként változtatta meg a mobiliákat a letelepedés, és gazdálkodó életmód.
- A változó életmódokból milyen újfajta kultúrák, tárgy- és környezetalakítási módszerek alakulhattak ki.

A kutatás jelentősége, hogy a kezdeti időkre vonatkoztatva bemutassa az eszközökkel kapcsolatos ismeretszerzési folyamatot oly módon, hogy mindez miként befolyásolta és fejlesztette az ember gondolkodásmódját, viselkedését a tárgykultúrával, környezetkultúrával kapcsolatosan. Az előadás során olyan gyakorlati példákat szeretnék felsorakoztatni, melyek jól illusztrálják azokra a kérdésekre a választ, hogy:

- Miért lehet fontos ez a téma az oktatás folyamatában?
- Milyen párhuzam fedezhető fel az őskori felfedezések és a tárgyalgó tevékenységek megismertetése között?
- Melyek azok az ősi technikák, amelyek hatékonyan alkalmazhatóak napjainkban a vizuális nevelés vagy a technika-életvitel és gyakorlat órák során is?

Azért tartom fontosnak mindezt, mert az alaptechnikák elsajátítása az által, hogy szemléletes módon modellezheti pl. az őskor mindennapjait, a tárgykészítő, környezetalakító, alkotó folyamatok közvetítésével könnyebbé teheti:

- pl. a múzeumi kiállítások anyagának feldolgozását,
- kultúrtörténet megértését,
- a tárgyak, eszközök formája és funkciója közötti kapcsolat felismertetését,
- a tárgyalgó folyamat megértését.

A magyarországi zeneelmélettanár-képzés zeneelmélet tankönyvei a német és a magyar összhangzattan-oktatás kapcsolatának szempontjából

Szabó Adrienn

**Székesfehérvári Hermann László Zeneművészeti Szakgimnázium és AMI,
Székesfehérvár
saltarello1@gmail.com**

Előadásom első része egy rövid történeti áttekintés a magyarországi intézményes zeneelmélet-oktatás legfontosabb tankönyveiről, a Zeneakadémia megnyitása (1875) idején – német könyvek mintájára – keletkezett első magyar nyelvű példaktól az oktatásban ma jelen lévő könyvekig. A magyarországi összhangzattan tanításra a kezdetekben (ismert történelmi és zenetörténeti okok miatt) erősen hatottak a német példák s a két képzési rendszer bizonyos fokú kapcsolata a mai napig kimutatható.

Rendkívül érdekes, hogyan jött létre az a magyar zeneelméleti szaknyelv, melyet ma is használunk. A kezdeti korszak tankönyvszerzőinek próbálkozásai, hogy a 19. században használatos német kifejezések magyar megfelelőit megtalálják, olykor a nyelvújítás korának túlkapásait idézik – a mindennapi gyakorlatban végül mégis nagyjából a német megnevezések honosodtak meg. Ezt a folyamatot mutatja be az előadás második része.

Zárásként Gárdonyi Zsolt–Hubert Nordhoff: Összhang és tonalitás – A harmóniatörténet stílusjegyei című könyvét szeretném röviden bemutatni, mely remek példája a magyar és a német zeneelmélet-oktatás ma is felfedezhető kapcsolatának, ugyanakkor a 19. és 20. századi zene harmóniavilágát bemutató és analizáló fejezeteivel a zeneelmélettanár-képzés szempontjából hiánypótló mű az utóbbi évtizedek szakirodalmában.

A kóruséneklés és az egészségi állapot kapcsolata

Sz. Fodor Adrienne

**Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Debrecen
adrifodor3@gmail.com**

A 21. század technikai fejlődései számtalan változást hoztak az emberek egyéni és társas kapcsolatrendszerében. A szabadidő tartalmas eltöltéséhez sokan azokat a közösségi tevékenységi formákat választják, amelyek lelki és testi egészségi állapotuk megőrzéséhez, javulásához is hozzájárulnak. A különböző sportolási lehetőségek mellett a hagyományörző közösségek (például néptáncsoport, népzenei együttes) és a kórusok is fontos szerepet töltenek be mind az egyének, mind a helyi közösségek életében.

Kodály Zoltán zenepedagógiai koncepciójának ma is meghatározó eleme a kóruséneklés, amely évszázadok óta kedvelt zenei közösségi forma. A kórustagok zenei képességeik fejlődésén túl a közös munka során megtapasztalják a kóruséneklés szociális és emocionális előnyeit, valamint a közös éneklés egészségre gyakorolt kedvező hatásait is. A nemzetközi szakirodalomban több tudományterület (például zenepszichológia, zenepedagógia) keretein belül végzett vizsgálatokkal bizonyították a kórusban éneklés előnyeit. Unwinn, Kenny és Davis (2002) a kórustagok hangulatát, S. Clift és G. Hancox (2001) többek között a szociális és az érzelmi előnyöket, Creech és munkatársai (2013) a zene szerepét vizsgálták az időskorúak életében.

Bemutatásra kerülő kutatásunkban arra keressük a választ, hogy a felnőtt kórusok tagjai a közös éneklések során tapasztalnak-e egészségi állapotukra vonatkozó javulásokat, érzelmi és szociális hatásokat? Ha igen, milyen hatásokat tudnak megfogalmazni?

Kutatásunkban Magyarország különböző területein működő kórusok tagjainak (n=200 fő) tettünk fel egészségi állapotukra vonatkozó kérdéseket. A 2017 elején online kitöltött kérdőívek válaszait felhasználva kutatási eredményeink megerősítették hipotéziseinket: a kórusban éneklés fontos szerepet játszik az egészség megőrzésében és a szociális készségek fejlődésében.

Fülöp Zsigmond – Egy tudós tanár kálváriája a 20. században

Szóró Ilona

**Könyvtárellátó Nonprofit Kft., Budapest
szoro.ilona@kello.hu**

Fülöp Zsigmond, kiváló pedagógus, a biológia és kémia terén a maga korában elismert természettudós, a darwini nézetek elkötelezett híve és hazai közreadója, lapszerkesztő és műfordító volt, akinek élete szorosan összekapcsolódott a 20. századi Magyarországon lezajló nagy történelmi változásokkal, melyek alapvető fordulatokat idéztek elő a pályájában. Az egyetemi diploma megszerzését követően előbb polgári majd felsőkereskedelmi iskolában tanított Budapesten. Darwin címen tudományos és ismeretterjesztő folyóiratot adott ki, melyben a legkorszerűbb természettudományos elméleteket népszerűsítette. Az első világháborút követően, a polgári demokratikus forradalom és a Tanácsköztársaság idején tudományszervező tevékenységet vállalt, ami miatt 1920-ban vizsgálat indult ellene, és hamarosan kényszernyugdíjazták. A két világháború között, szakmai háttérbeszorítása miatt sajtócikkek írásával, tudományos és irodalmi művek fordításával tartotta fenn magát, melyek között a természettudományi műszótár vagy Jack London művei mellett olcsó bűnügyi történetek és kalandregények is akadtak. Ebben az időszakban gyakran különböző álnevek alatt jelentek meg a munkái. A második világháború után rehabilitálták, ismét megnyílt előtte az út a tanításra, illetve a kutatóintézeti munkára. Néhány évvel később, 65 éves korában középiskolai igazgatói nyugdíjjal került nyugállományba.

Fülöp Zsigmond korát megelőző, a századforduló időszakában merésznek, forradalminak tartott nézeteket vallott az élővilág kialakulásáról, az emberiség származásáról és az átöröklés kérdéseiről. Határozottan kiállt az új szaktudományos eredmények minél szélesebb körben való megismertetése, és az iskolai tananyagba való mielőbbi beépítése mellett. Tanári munkássága során formabontó pedagógiai megoldásokat alkalmazott, az elméleti tananyag mellett nagy hangsúlyt helyezett a gyakorlati tájékozódásra, szemléletformálásra, illetve a készségfejlesztésre. A tanítás részét képezte a természetjárás, az üzemlátogatás, a természetismereti vetélkedő, az önálló gyűjtőfeladat vagy a csoportos projektmunka. Tudóstársai elismerték, tanítványai rajongtak érte, a későbbi háttérbeszorítás, majd a viszonylag korán bekövetkező halála nyomán neve és munkássága méltatlanul elfeledetté vált.

Oktatástól a gyakorlatokig, avagy kommunikáció az egészségügyben

Sztojev-Angelov Ilona, Rucska Andrea, Kiss-Tóth Emőke

**Miskolci Egyetem Egészségügyi Kar, Miskolc
efkruci@uni-miskolc.hu**

A kommunikáció általános értelemben fizikai, kémia vagy biológiai jelzések átadása a legegyszerűbb jelzésektől az emberi tudatos bonyolult közlésekig. Az emberi kommunikációnak több fontos módja van. Az egyik a fent említett beszéd vagy nyelv általi, amit verbális kommunikációnak nevezünk. Egy másik szintén nagyon fontos kommunikációs tevékenység a non-verbális kommunikáció, amely a testbeszédet és a gesztusnyelvet foglalja magában.

A kommunikációt, mint kompetenciát úgy határozhatjuk meg, mint a személy alapvető, meghatározó jellemzőjét, mely okozati kapcsolatban áll a kritériumszintnek megfelelő hatékony és/vagy kiváló teljesítménnyel. Ebben a meghatározásban az alapvető azt jelenti, hogy a kompetencia eléggé tartós része a személyiségnek, ezáltal valószínűsíti a viselkedést a helyzet és feladatok (szerepek) széles skáláján.

Az egészségügyi ágazati szakképzés kerettantervében jelenleg Szakmai kommunikáció tantárgy keretén belül a diákok tanulnak Szakmai kommunikációt, Speciális kommunikációt elméleti síkon. Az órát oktató pedagógus döntése, lehetősége, hogy az elméleti fogalmakat milyen módszerrel adja át a diákoknak, az előírt óraszámban milyen típusú gyakorlati jellegű feladatokat, példákat tud belevinni.

Az kutatásunk folyamán a megfigyeléssel és kérdőíves módszerrel arra voltunk kíváncsiak, hogy vajon a gyakorlatba kikerülő egészségügyi dolgozók milyen kommunikációs készséggel és stílussal tudnak a betegekkel kapcsolatot teremteni, ápolásukban, gyógyításukban részt venni. A kérdőív a háziorvosnál és a kórházban a tapasztalt kommunikációs stílussal kapcsolatban is tartalmaz kérdéseket, illetve a magánrendelések mikéntjére is kitér.

**Az intergenerációs tanulás
hazai és nemzetközi megvalósulási formái**
Szűcs Boglárka, Bálint Anita, Gál Anikó, Hódi Ágnes
SZTE JGYPK TÓKI, Szeged
minguc01@gmail.com

Az USA-ban 1960 óta vannak jelen olyan kezdeményezések, ahol az időskorúak és a fiatal generációk közös programokon vehetnek részt (Newman, 1997). Ezek az intézkedések a generációk közötti földrajzi és információs-technológiai réseket kívánják pótolni és teret adnak a nemzedékek közötti információcserének, azaz az intergenerációs tanulásnak (intergenerational learning) (Newman és Hatton-Yeo, 2008). Hétköznapi értelemben az intergenerációs tanulás egy olyan folyamat a családban, mely során az idősek megosztják a fiatalokkal értékeiket, világnézetüket és tudásukat (Orzea és Bratianu, 2012). A fenti intézkedések ezt a természetes folyamatot reprodukálják intézményes keretek között irányított formában. Vizsgálatunk célja, hogy a releváns szakirodalom feltárásával átfogó képet adjunk a hazai és a nemzetközi intergenerációs programok megvalósulási formáiról, hatásairól, illetve társadalmi fontosságáról. Kutatásunk során körvonalazódott, hogy bár a tengerentúlon több mint fél évszázados hagyománya van az intergenerációs tanulásnak, hazánkban ez egy kevésbé elterjedt tanulási módszer. A külföldi megvalósulási formák között dominánsan közoktatási intézmény és idősek otthona közötti kollaborációra találtunk példát. Seattle-ben a '90-es évek óta áll partneri viszonyban egy óvoda és egy idősek otthona. A gyermekek és a lakók rendszeresen közös tevékenységekben (pl. tánc, közös étkezés) vesznek részt, amelyek lehetőséget nyújtanak egymás megismerésére, elfogadására, és ez által megvalósul a nemzedékek közötti kulturális transzfer is. Magyarországon is található ehhez hasonló, az intergenerációs tanulás különböző formáit alkalmazó kezdeményezéseket (pl. „Kommunikáció a folklóron át”; „Kicsik és Nagyik”) melyeket előadásunk során kívánunk részletesen ismertetni. Az intergenerációs tanulás minden résztvevő számára pozitív hatással bír. A fiatalok az életük során jól hasznosítható értékek átvevői, készségek elsajátítói lehetnek. Továbbá pozitív példaképpel találkozhatnak, és az önkéntes munka is vonzóbbá válik számukra (Generations United, 2007). A tapasztalatok szerint azok az idősek, akik heti rendszerességgel vannak kapcsolatban gyermekekkel, szignifikánsan jobban teljesítenek a memória teszteken, valamint az egészségi állapotuk is mérhetően javul. Ezen eredmények arra utalnak, hogy az intergenerációs tanulási formák nemzetközi gyakorlatainak adaptálásával hozzájárulhatunk az egészséges személyiségfejlődéshez és az aktív időskor lehetőségeinek kiterjesztéséhez.

A zenetanulás aspektusai Kelet-Magyarországon

Szűcs Tímea

**Debreceni Egyetem, Neveléstudományi Tanszék
szucstimea77@gmail.com**

A zeneoktatás területén napjainkban több változásnak lehetünk tanúi. E kezdeményezések mellett fontos olyan objektív tények megosztása, amelyek mind a szakemberek, mind a laikusok számára megvilágítják a zenetanulás jelentőségét.

A szakirodalomból ismert, hogy a zenetanulók esetében kimutathatók a pozitív iskolai és nem iskolai eredményességi mutatók. A kutatásunk célja e hatások érvényesülésének vizsgálata hazai viszonyok között.

2016-ban végzett kutatás során kvantitatív módszert alkalmaztunk, papír alapú kérdőívek kitöltésével. A felmérésben három megyeszékhely nagy múltra visszatekintő alapfokú művészeti iskoláinak nyolcadik osztályos tanulóit (n=270 fő) és kontroll csoportként több általános iskola nyolcadik osztályos tanulóit kérdeztük meg (n=285 fő). A kontroll csoport esetén fontos volt, hogy csak zenét nem tanuló gyermekek válaszoljanak. A kérdőív kérdéscsoportjai a rekrutáció, a társadalmi-, kulturális-, és gazdasági tőke, a tanulmányi eredmények, az IKT eszközök használata, a motiváció illetve a továbbtanulási szándék területeit érintették.

Feltételezésünk szerint a zenét tanuló diákok olyan családokból származnak, akik befektetésnek tekintik a különböző extrakurrikuláris tevékenységeket, segítve a társadalmi hierarchián való feljebb jutást vagy a meglévő státusuk megőrzését. Emellett feltételezzük, hogy a zenét tanuló gyermekek jobb tanulmányi eredménnyel rendelkeznek, mint a zenét nem tanuló társaik. Amely mögött nemcsak a zenetanulás transzferhatásai, hanem a magasabb tanulmányi motiváció is megfigyelhető.

Hipotéziseink vizsgálata során SPSS programot használtunk, módszerek közül variancia analízist, két és háromdimenziós keresztábrákat, logisztikus regressziót és klaszteranalízist végeztünk.

Eredményeink azt mutatják, hogy valóban van különbség a zenét tanuló és nem tanuló gyermekek rekrutációjában és tanulmányi eredményességében, a zenét tanulók javára. A társadalmi-, kulturális- és gazdasági tőke összehasonlításánál sokkal vegyesebb képet kaptunk. A zenét tanuló gyermekek és baráti körük fogékonyabb a magas kultúra iránt, ám a gazdasági tőke kapcsán kiegyenlített a két csoport.

„Mondd el azt is, amit nem illik!” Érzékenyítő programok kiértékelése rajzokkal

Tiszai Luca

SZTE JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézet, Szeged
tiszailuca@jgypk.szte.hu

A társadalmi érzékenyítés, az elfogadó, toleráns és nyitott attitűd kialakítása kulcsfontosságú a fogyatékosokkal élő emberek életminősége szempontjából. A kutatás kiinduló pontja egy érzékenyítő projekt volt, amelyet egy fővárosi gimnázium két osztályával végeztünk. A gyerekek visszajelzése nagyon pozitív volt, az osztályfőnök arról számolt be, hogy az osztályt mélyen megérintette ez a program, és érezhetően elgondolkodtatta őket. Az egyik tanuló visszajelzése "mostantól máshogy tekintek a fogyatékosokra", különösképpen is elgondolkodtatott arról, hogy vajon lehet-e ennyire hatékony egy 45 perces találkozás, vagy inkább arról van szó, hogy a társadalmi elvárások és tabuk miatt ezek az élmények kimondatlanok és kimondhatatlanok maradnak, így nem kerülnek mélyebb feldolgozásra.

A program után 2 hónappal rajztesztet vettem fel a programban részt vevő osztályokkal és kontrollcsoportként két párhuzamos osztállyal, a azzal a kérdéssel, hogy vajon látszanak-e szignifikáns különbségek a programban részt vett és a kontrollcsoport rajzai között. A kutatás eszköze a *Magyar és Meggyesné* (2016) által kidolgozott „rajzolj egy fogyatékos embert!” teszt volt.

A pszichológiai szakirodalom projektív teszteknek nevezi a kevésbé strukturált, többértelmű teszttingert alkalmazó személyiségteszteket, amelyek többértelműsége lehetővé teszi, hogy a vizsgált személy sokféleképpen értelmezhesse a teszttingert, és sokféleképpen válaszolhasson. A projektív technikára általában többértelműség jellemző, nincsenek a tesztre adható jó vagy rossz válaszok.

Nagyon izgalmas, heterogén mintát kaptam, a 116 rajzról külső elemzők véleménye és Vass Zoltán rajzelemzési szempontjai alapján alakítottam ki kategóriákat. Összegyűjtöttem a különböző fogyatékosokkal kapcsolatos sztereotípiák rajzi megjelenését.

A teszt pedagógiai alkalmazásának legfontosabb indikációjának az élmény a maga komplexitásában való megjelenítését és annak verbális megfogalmazását elősegítő funkcióját látom: a rajzolás, esetleg a közös rajzok készítése segíthet a tabunak számító tapasztalatok, érzelmek felszínre hozásában, jó módszer lehet egy érzékenyítő program feldolgozásánál, a tapasztalatok elmélyítésénél, nemcsak az attitűdök feltárásának, de formálásának is hatékony eszköze lehet.

Az információs műveltség fejlesztésének lehetséges útjai a közoktatásban

Tomori Tímea

Eszterházy Károly Egyetem, Eger
timea.tomori@gmail.com

Az információs társadalom magával hozta az információs szmog jelenségét, amely jelentős mértékben befolyásolta az életünket. Az azonnaliság és az információk mennyisége óriási mértéket öltött. Egyre nehezebben vagyunk képesek a digitális világtól elvonatkoztatni, ráadásul a digitális állampolgárság kompetenciái összetettek. A kommunikációs hatékonyságunk e jelenségvilágnak köszönhetően csökken. E miatt az oktatás is egyre nagyobb kihívásokkal néz szembe. Megváltozott az eszközpalletta és megváltozott a módszertani repertoár. A cél pedig az, hogy a ma közoktatásban tanulók már ne csak az offline, de az online életben is helyt tudjanak állni, valamint képesek legyenek az egész életen át tartó tanulásra, amelyhez az információs tér biztosítva van, de a „hogyan” el kell sajátítani. Az offline térben is nehéz a manipulatív és információkkal „túlszennyezett” világunkban a tények helyes feldolgozása, ezt pedig el kell sajátítani. *Mikor? Hol? És legfőbbként hogyan?*

Dolgozatom és előadásom célja, hogy a könyvtáros képzésben jól ismert fogalmat, – *információs műveltség* – valamint az ott kidolgozott oktatási dokumentumot tanulmányozva (Információs Műveltség és Oktatásügy) és a kommunikációs kompetencia fejlesztését szem előtt tartva a közoktatásra vonatkoztatható és megvalósítható szintézist hozzak létre; hiszen az információs társadalom egyik fontos kompetenciája a kommunikáció. Mindez kapcsolódik ugyan a digitális világhoz a hálózaton elért információk miatt, de elsősorban nem digitális tartalmú kérdéseket feszegetek. A kereszttantervi kompetenciából kiindulva a konstruktív pedagógiai felfogáson át az információs műveltség oktatásának helyét és lehetőségét keresem a közoktatási rendszerben.

Vélemények a múzeumpedagógiáról

Torgyik Judit

**Kodolányi János Főiskola Humánfejlesztési Tanulmányok Tanszék, Örösháza
jtorgyik@kodolanyi.hu**

Az elmúlt években számtalan változás történt a múzeumpedagógia területén, általában megfigyelhető, hogy nagyban megélnékült a figyelem, s egyre több program szerveződik országszerte. Arról azonban kevésbé van ismerete a szakembereknek, hogyan vélekednek a felnőttek a múzeumlátogatásról, mint szabadidős tevékenységről, mint az iskolai nevelést kiegészítő tanulási lehetőségről, illetve, hogy milyen múzeumlátogatási szokásaik, és gyermekkori emlékeik vannak, mennyire ismerik a múzeumpedagógiát egyáltalán. A szabadidős kultúra kutatása jelentős hiányosságokkal bír hazánkban, alig-alig fordította figyelmet erre az elmúlt években. Kevésbé feltárt, hogy mivel töltik az idejüket a felnőttek, noha tudjuk, hogy a televízió és az internet jelentős helyet kap az időmérlegben. De mi történik ezen kívül? Mit csinálnak szabadidejükben a felnőttek? Erre a problémára építve végeztem kvalitatív vizsgálatot, amelynek keretében interjúk kikérdezés nyomán ismertem meg a vizsgált személyek vélekedéseit, attitűdjeit a múzeumpedagógia és a múzeumandragógia iránt. A szóbeli kikérdezés 30 főt érintett, életkorukat tekintve 18 és 61 év közötti személyeket, akik lakóhelyüket tekintve az ország egészét átfogják. A célirányos mintavétel során arra törekedtem, hogy olyan személyek kerüljenek a mintába, akiknek az életmódjában kisebb vagy nagyobb mértékben, azonban valamilyen módon megjelenik a múzeumba járás szokása. A vizsgálat lebonyolítása 2016-2017 között történt. Az előadásban a kutatás eredményeiről kívánok beszámolni, amelyből kiderül, hogy milyen gyermekkori családi és iskolai emlékeket őriznek a hazai felnőttek a múzeumok világáról, milyen rendszerességgel járnak múzeumba, milyen tényezők befolyásolják a látogatások gyakoriságát, milyen érzelmekkel emlékeznek vissza, illetve mennyire ismerik, használják a múzeumpedagógiai lehetőségeket.

Neveljünk! Fejlesszünk! Drámázzunk!

Tóth-Kocsis Csilla

**SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános és Alapfokú Művészeti Iskolája, Napközi
Otthonos Óvodája, Szeged
csikocsis@jgypk.u-szeged.hu**

*"Az oktatás egyénre koncentrál, a dráma az egyediségére, minden emberi lény különleges
egyéniségére."
/Peter Slade/*

Úgy gondolom, hogy a világunkban, és különösen az iskola világában nagy szükség van olyan játékos, céltudatos és tervszerű pedagógiai módszerekre, amelyek elősegítik a nevelést, és ezáltal a tevékenység örömet, valamint a sikert. Előadásom megfigyeléseken, beszélgetéseken, tapasztalásokon kívül támaszkodik Lawrence J. Cohen, amerikai pszichológus és Ranschburg Jenő pszichológus munkáira, melyek azt bizonyítják, hogy a játék hozzájárul a gyermekek képességeinek fejlődéséhez, hogy a dramatikus gyakorlatok tanítási órán való alkalmazása milyen nagy lehetőséget jelent a személyiség fejlesztésére, és természetesen hat a gondolkodásra, a kommunikációs készségre. Ez az a hatékony módszer, amely a tevékenységet a játék személyiségfejlesztő mozzanataira alapozza. Így lesz az új felismerések átélője a résztvevő. Csak akkor járok sikerrel, csak akkor fogom magam tanítóként is jól érezni, ha az eredményességet a tanulóra gyakorolt érzelmi nevelői hatásban mérem, hiszen így bizonyosodik majd be a módszer nevelési eredményessége. Előadásomban szeretném bemutatni azokat a játékokat, gyakorlatokat, melyeket a nevelő-oktató munkámban használok és kollégáim számára továbbképzéseken tanítok. A drámapedagógia alkalmazása a nevelés-oktatás folyamatában az oldott, vidám légkört és egyben a szakmai megújulást is jelenti számomra.

A metaforakutatás módszere a dadogás megismerésében

Tóthné Aszalai Anett

**Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kara Gyógypedagógus-
képző Intézet, Szeged
aszanett@gmail.com**

A beszédkórképek között a dadogás az egyik legfeltűnőbb és legsúlyosabb beszédzavar. A logopédia a beszédfolyamatossági zavarok között értelmezi. A dadogás meghatározásait Lajos (2009) 2 csoportba sorolja, oki és tüneti definíciókat különböztet meg. A beszédkórkép pontos megragadása azonban számos tényező miatt is nehézségekbe ütközik. A dadogás multifaktoriális jellege, a tüneti változatosság és változékonyság nehezítik a jelenség megértését. Ugyanakkor a dadogó személyekről való ismeretek bővítése azért is fontos, mivel a tünetek nem csupán a beszéd formai oldalát érintik, hanem súlyos következményekkel járnak a személy szociális magatartására, pályaválasztására, munkavállalására is.

Kutatásunkban a felsőoktatásban tanuló gyógypedagógus hallgatók dadogó személyekkel kapcsolatos gondolkodását, fogalmait vizsgáltuk a metaforakutatás eszközével. Az előadás első részében a szakirodalom alapján elemezzük a dadogás gyógypedagógiai-logopédiai fogalmát, jellemzőit. Ezt követően mutatjuk be a dadogó személyekkel kapcsolatos társadalmi megítélést.

A második részben ismertetjük a kutatásunk során alkalmazott vizsgálati eljárást és az eredményeket. A vizsgálati metodika hasznos eszköz lehet a társadalmi érzékenyítő programokban, a hallgatók szemléletformálásában, ami a beszédben akadályozott emberek esélyegyenlőségét, esélyteremtését, sikeres társadalmi integrációját eredményezheti. Előadásunkban a dadogó emberekkel kapcsolatos társadalmi változások szükségességére kívánjuk felhívni a figyelmet.

A magyarázat, mint oktatási módszer és a felfedezettő matematika-tanítás

Vatai Éva

**Pécsi Tudományegyetem, Pécs
vatai.eva.2015@gmail.com**

A kutatás célja a magyarázat, mint a matematika-tanításban gyakran alkalmazott oktatási módszer eredményességének összehasonlítása a felfedezettő matematika-tanítás módszerével az értelemgazdag tanulás szempontjából. A kutatás abból a feltételezésből indult ki, hogy a magyarázat alkalmával a diákok nagy részénél nem alakul ki értelemgazdag tudás, a szabályokat csupán mechanikusan alkalmazzák, ezért új helyzetekben nem lehetnek eredményesek. A felfedezettő matematika-tanulás során a tanuló egyedül fedezi fel az egyes összefüggéseket illetve szabályszerűségeket, így alkalmazni is képesek azokat akár új helyzetben is. Mivel a tanulók között nagy különbségek lehetnek, így az egyes felismerések sem egyszerre alakulnak ki bennük, tehát a tanulásra fordított idő sem egyezhet meg náluk. A felmérésből, amely teszt segítségével készült, megállapítható viszont, hogy már egy tanítási óra alatt is több értelemgazdag ismeretet szereztek abban a csoportban lévő tanulók, akik felfedezés útján tanultak, mint azok, akik csak a magyarázat alapján. A felfedezettő tanítás előnye ezen kívül még abban rejlik, hogy teljesen egyénre szabott ellentétben a magyarázat módszerével. A leglényegesebb különbséget pedig talán az jelentette, hogy a felfedezettő módszer esetében nem történt mechanikus tanulás, míg a magyarázat esetében ez nagymértékű volt. Mivel a nem értelemgazdag, azaz bemagolt ismeretekre, nem lehet értelemgazdag tudást építeni, így a felfedezettő tanulás mindenképpen eredményesebbnek mondható. Más kutatások azt is bizonyítják, hogy a bemagolt tartalmak akadályozzák is a tanulót annak utólagos megértésében, hiszen akkorra már ismeri a megoldást. A kutatás folytatásaképpen érdemes lehet megvizsgálni a szerzett ismereteket tartóosságuk szempontjából is, hogy az egyes módszerek mennyire alkalmasak a hosszú távú tudás kialakítására.

Az Edmodo által támogatott oktatás tapasztalatai

Végh Veronika, Pusztafalvi Henriette

**Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Pécs
vegvera@msn.com, pusztafalviheni@gmail.com**

A XXI. század innovatív oktatási módszereit meghatározzák a digitális pedagógia lehetőségei, melyek fő célja, hogy a tanítási-tanulási folyamatokat támogassák a tanár, diák és a műveltségi anyag között. Az Edmodo felület kifejezetten oktatási célra lett kifejlesztve 2008-ban, mely a webalapú tanulás eszköztudományát tartalmazza. Ingyenes, biztonságos szoftver, amely az oktatást számos aspektusból támogatja, nem véletlenül választották a felületet 2011-ben az egyik legjobb weboldalnak, mely ösztönzi a kollaborációt és aktív részvételét a diákoknak illetve előmozdítja az innovációt és kreativitást a tanulási folyamat során. Az elérhető szakirodalmi adatokból tájékozódva, jelen tanulmány az információs és kommunikációs technológiák (IKT) alkalmazásának néhány lehetőségét kívánja meg bemutatni az oktatásban, illetve egy aktuális képet nyújt különféle tantárgyak esetén történt, Edmodo-val támogatott oktatás során kialakult tapasztalatokról. Jelen tanulmány megcélozza továbbá, az esetleges tanulságok, jövőbeli irányvonalak megfogalmazását.

„Hibrid” iskolák az 1870-es, 1880-as évek magyar iskolarendszerében

Vincze Tamás

**Nyíregyházi Egyetem
tamvincze@freemail.hu**

A XIX. század utolsó harmada a polgári iskolák számára hazánkban az útkeresés időszaka volt. A vidéki lakosság ekkoriban a polgári iskola és a gimnázium között még nem annyira a funkciókülönbséget, mint inkább a presztízskülönbséget érzékelte. Mivel a polgári iskola talajtalan és alacsony presztízssű iskolatípus volt a középosztály szemében, így a hazai vidéki városokban a gyermeküket továbbtaníttatni kívánó szülők igényei szerint „lényegült át” a profilja.

Ez a szülői igény a nyíltan és a látens módon hibrid iskolák létrejöttében és működésében öltött testet. Nyíltan hibrid iskolák voltak azok az intézmények, amelyek nevükben is felvállalták a kettős funkciót. Ilyen iskola jött létre Hajdúszoboszlón és Nagyszalontán, „polgári iskolával egybekapcsolt gimnázium” megnevezéssel. Ezek a „kombinált” iskolák a város és a helyi református egyház közös fenntartásában működtek, méghozzá úgy, hogy a polgáristáknak és a gimnazistáknak nagyrészt közös óráik voltak, természetesen az egyes iskolatípusok megkülönböztető jegyeként felfogható tárgyak óráit kivéve. Az ilyen kevert jellegű iskolák működésének az 1883-as középiskolai törvény vetett véget, amely csak tiszta profilú iskolák fennállását engedélyezte.

A nyíltan hibrid iskolák mellett voltak látens módon kevert profilú iskolák is a korabeli hazai iskolarendszerben. Ilyen volt pl. a makói polgári fiúiskola, amely 1881-ben lett átalakítva református algimnáziumból városi polgári fiúiskolává. A profilváltás megszavazásakor a város vezetése hangsúlyozta, hogy az elindítandó fiúpolgári „gimnáziumi jelleggel” fog működni, s ezt a törekvést az új iskola első értesítőjének címlapja is rögzítette: „latin tanszékkel összekötött városi polgári fiiskola”-ként szerepelt az intézmény meghatározása rajta. Ugyancsak kevert jellege volt a tordai polgári fiúiskolának.

A hibrid iskolák jelensége azt bizonyítja, hogy túl korán tűnt fel a polgári iskola a hazai iskolarendszerben, a vidéki városok lakossága jó ideig nem ismerte fel ennek az iskolatípusnak az előnyeit. Kutatásomat az említett iskolák értesítőinek vizsgálatára és a polgári iskolával kapcsolatos XIX. század végi megnyilatkozások, folyóiratcikkek elemzésére alapoztam. Leginkább arra voltam kíváncsi, mik voltak annak a feltételei, biztosítékai, hogy a nevükben profilváltó, de a közvetített műveltségtartalmakban statikus iskolák „gimnáziumpótló” funkciója az új iskolatípusban érvényesülhetett. A megvizsgált iskolák XIX. század végi története azt mutatja, hogy ezeknek az intézményeknek az esetében hiba lenne a „polgári iskola” típusmegjelölést komolyan venni, mivel ezek az iskolák igen távol álltak a polgári iskola eredeti funkciójától, sőt: kifejezetten azzal ellentétes érdekeket kiszolgálva működtek.

Popzenei szövegek felhasználása a német nyelvoktatásban

Zsigmond Anikó

Pannon Egyetem Germanisztikai és Fordítástudományi Intézet, Veszprém
zsaniko17@gmail.com

Az előadás az idegennyelv-oktatás kevésbé hangsúlyozott készségére, a beszédértés gyakorlására mutat be egy alternatív módszert: a zenei szövegek szövegekben rejlő potenciált akarja feltérképezni és az idegennyelv-oktatásban történő felhasználhatóságát példákkal bemutatni. Az utóbbi évtizedekben a digitális médiumok térhódításával egyre inkább megváltoztak a tanulók idegennyelv tanulási szokásai és mindez a nyelvtanárokat is újabb módszertani kihívások elé állítja. A digitális médiumok használata ugyanis sokoldalúvá teheti a nyelvórát és pozitívan hat a tanulók motivációjára. A hagyományos nyomtatott szövegeken kívül főleg a középiskolás korosztályban nagy népszerűségnek örvend a zene. Okos telefonjaikon ez a generáció szinte mindig zenét hallgat és erre az érdeklődésre alapozva nagyszerű alkalom lehet a német könnyűzene nyelvórákon való felhasználása is. Így a nyelvóra nem csak élményalapú lehet, hanem a német kultúrában uralkodó aktuális zenei trendeket is követheti. Természetesen a zeneszövegek hallgatása nem szorítja ki a beszéd receptív készségének gyakorlását, hanem kiegészíti, változatosabbá és ezáltal hatékonyabbá teszi azt. Az előadás a következő hipotézist szeretné igazolni:

1. a német kortárs popzenei szövegekkel a tanulók motiváltabbak a nyelvórán,
2. az eredeti német szöveg segíti a beszédértés receptív készségének a fejlesztését,
3. a zenei trendek használata a korosztály egyéb kompetenciáinak fejlesztését is végezheti (pl. kulturális, szociális)

Az előadás didaktizál néhány zeneszámot, bemutat néhány feladatot, amelyek a nyelvórákon alkalmazhatóak

Szövegről szövegre tanárjelölteknek kognitív, funkcionális, pragmatikai keretben

Zs. Sejtes Györgyi

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Gyakorló Általános Iskolája BTK Magyar Nyelvészeti Tanszék, Szeged
sejtes@hung.u-szeged.hu

Az elmúlt húsz év hazai és nemzetközi méréseredményei azt mutatják, hogy a magyar tanulók és felnőttek szövegértési képességei messze, elmaradnak a társadalmi elvárástól, a munkaerőpiac követelményeitől.

Felnőttképzési gyakorlatom (tanártovábbképzések, tanárjelöltek kurzusainak vezetése, szakértői tevékenység, anyanyelv-pedagógiai kutatói tevékenység) során azt tapasztaltam, hogy a célzott szövegértési képességfejlesztő munka végzéséhez szükséges tanári kompetenciák (tudás, ismeret, attitűd) hiányoznak az osztálytermi gyakorlatból az általános iskola felső tagozatán. Nem általános az a szemlélet, amely szerint a szövegértési képesség fejlesztése nemcsak a magyartanárok feladata, hanem tantárgyközi kompetenciának kell tekintenünk, valamennyi tantárgyi órán közvetett vagy közvetlen célként jelen kell lennie.

Mivel minden tantárgynak megvan a saját nyelvezete, a pedagógus feladata, hogy ismerje a tárgyhöz tartozó szövegek specifikus felépítését, tartalmi jellemzőit, a szaktárgyi szövegek megértésének módját. Ehhez a szövegértési képességfejlesztés alapjául szolgáló metakognitív tudást támogató pedagógiai, pszichológiai, nyelvi elemeket rendszerben kell láttatnunk a pedagógusokkal. A szövegértés, a szöveg, a szövegtípusok, a szövegfajták fogalmait az ezzel foglalkozó szakirodalom gazdag tárházából célirányosan kell választanunk.

Jelen munka célja, olyan kognitív pedagógiai, pszichológiai, funkcionális nyelvészeti alapokon nyugvó kurzus tematikájának bemutatása, amely a pedagógusjelölteket abban támogatja, hogy a felső tagozatos tanulók szövegértési képességfejlesztését célirányosan végezhesék. Az általános szövegértési stratégiák, szövegelemzési eljárások összefoglalásán túl, olyan kognitív pragmatikai, funkcionális nyelvészeti keret az alap, amely tantárgyfüggetlen módon használható a fejlesztési folyamatban.

A kurzus a szövegértési képességfejlesztéshez kötődően a következő témaköröket érinti: metakognitív, metanyelvi tudás, a nyelvi és nyelvhasználati tudás elemei, életkori sajátosságok, problémaalapú tanulás, tudástranszfer, kreatív gyakorlatok (nyelv, szöveg, játék), adaptív és reflektív módszerek alkalmazása.

ISBN 978-80-89691-51-7

9 788089 691517